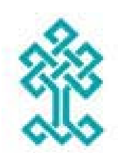
ÂŞIK ÇELEBİ DÎVÂNI

Hazırlayan

Prof. Dr. Filiz Kılıç

KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3184
KÜLTÜR ESERLERİ

435
ISBN 978-975-17-3405-1

www.kulturturizm.gov.tr

e-posta: yayimlar@kulturturizm.gov.tr

Bu kitap internet ortamında ilk kez yayımlanmaktadır.

ÂŞIK ÇELEBİ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

A. HAYATI

Âşık Çelebi, tanınmış Türk şair ve münşilerindendir. Asıl adı Pir Mehmed olup namı Es-seyyid Pir Mehmed bin Çelebi'dir. Şiirlerinde Âşık mahlasını kullanmıştır. Doğumuna, babası Seyyid Ali'nin düşürdüğü *feyzullah* tarihinden anlaşıldığına göre H926/ M1520'de bugün Kosova sınırları içinde kalan Prizren'de doğmuştur. Soyu aslen Bağdatlıdır. Büyük dedesi Seyyid Muhammed Nattâî XIV. yy.ın sonlarında Bursa'ya gelip yerleşmiştir. Burada I. Bayezıd'in yaptırdığı Ebû İshâk zaviyesinde şeyh ve mütevvelli olan ve seyyidlere ait işlere nezaret vazifesi de kendisine verilen Seyyid Muhammed'den sonra oğlu Zeynelâbidin de Fatih ve II. Bayezıd zamanlarında aynı görevlerde bulunmuştur. Oğlu Seyyid Ali muammacılıkta ve tarih düşürmekte mahir olup bazı müfretler de söylemiştir. Seyyid Ali, silsilesi Ebu İshak Kazarunî'ye çıkan ve II. Bayezıd devrinde büyük bir nüfuz sahibi olan meşhur şair ve âlim kazasker Müeyyedzâde'nin kızı ile evlenmiştir. Seyyid Ali çeşitli kadılıklarda bulunmuş ve Filibe kadısı iken H 941/M 1534-35'de ölmüştür. Âşık Çelebi babasının teftiş sebebiyle Prizren'de bulunduğu sırada doğmuştur[1]. Önce annesini, ardından on dört yaşlarında babasını kaybeden Âşık Çelebi, çektiği sıkıntıları şöyle dile getirir:

Valideyn öldi na-tüvân kaldum
Erş ile habbe değmedi kat'a

Geçdi zilletle altı yıl 'ömrüm
Fark olunmadı gamla subh u mesa

K2/18, 19

Seyyid Ali'nin beş oğlu olmuştur. Âşık Çelebi dışında, Muhammed Şah da Hakî mahlasıyla şiirler yazmıştır. Çelebi, on beş yıl süren Rumeli'deki çocukluğundan sonra H941/M1535'de İstanbul'a gelir[2]. Bütün zorluklara rağmen küçük yaşta tahsiline başlayan Âşık Çelebi, burada devrin ünlü hocalarından dersler alır. Sürurî Çelebi, Taşköprîzâde, Arabzâde, Abdülbaki Efendi, Saçlı Emir Efendi, Karasılı Hasan Çelebi, Ebussuud Efendi, Fenarî Muhyiddin Efendi gibi zamanın meşhur âlimlerinden aldığı derslerle tahsilini tamamlar. Bu arada İstanbul'da devrin tanınmış şair ve belli başlı âlimleriyle de tanışır. Hiç şüphesiz Müeyyedzâde'nin

[1] Âşık Çelebi, a.g.e, Vr.50a, 260a

[2] Fuat Köprülü, İstanbul'a gittiğini açıkça söylemez ve tarih vermez. Bkz. Âşık Çelebi mad. İslâm Ans., c.l, s.696.

torunu olması, babasının çevresi ve Fenarî Muhyiddin Efendi ile yakınlığı münasebetlerde yardımcı olmuştur[3].

H948/M1541'de tekrar Bursa'ya gelir, şair Sayî ile birlikte mahkeme kâtipliği yapar; ardından Emir Sultan vakıflarına mütevelli tayin edilir. 1546'da İstanbul'a geri döner. O sırada İstanbul kadısı olan eski hocası Saçlı Emir Gîsû Efendi'nin himmetiyle İstanbul mahkemesinde kâtip olur. Daha sonra bir ara Ebussuud Efendi'nin fetva kâtipliği görevinde de bulunur.

Bundan sonra Âşık Çelebi'nin kadılık hayatı başlar. İlk olarak, H957/M1550'de Silivri kadısı olur. Ardından pek çok şairle tanışacağı Piriştine'ye kadı olarak tayin edilir. H964/M1556'dan önce Serfice'ye nakledilir. Âşık Çelebi Serfice'de Divan'ını tertip eder. Buradayken daha önce üzerinde çalıştığı tezkiresini de tamamlamak isterse de birden bire azledilmesi üzerine, bu isteğini gerçekleştiremez. Ardından Narda, Alaiye, Niğbolu ve merkezi Rusçuk olan Çernovi kadılığına tayin edilir. Üsküp'te kadı iken yakalandığı zatülcenp hastalığından kurtulamaz ve H979/H1572 Şabanı sonlarında vefat eder.

Âşık Çelebi'nin fizikî yapısı hakkında kaynaklarda fazla bilgi bulunmamaktadır. Yalnız, büyük babası gibi lüknet (kekeme) olduğunu kendisi söylemektedir. Ayrıca, bu hususu bir beytinde zikreder:

Lüknet-i zillet zebânum itmeseydi küng ü lal
Devletünde olsam olurdı sühandân-ı şeref

K8/28

Bütün kaynaklar onun cömert, açık sözlü, rint tabiatlı, güzellere ve şaraba düşkün, neşeli bir yaratılışa sahip olduğu konusunda hemfikirdirler. Aldığı mahlas da bunu açıkça göstermektedir.

Divanında yer alan şiirlerine baktığımızda, kaynakların vardığı sonucun doğruluğunu görebiliriz. Bilhassa, gazellerinde şahsiyetinin hususiyetleri görülmektedir. Şu beyitte onun rint, dünyayı hiçe sayan mizacı ortaya çıkmaktadır:

Ne gam cümle cihân bed-h*â*h u düşmen olsa ey Âşık
Benümdür mülk-i istigna cihânda ne gamum vardur

---

[3] Zatî, Taşlıcalı Yahya, Hayalî, Rahikî, Aşkı, Kandî gibi şairlerle tanışması bu devreye rastlar.

Âşık Çelebi, H94-5/M15381 de ölen Müfti Sadî Çelebi için tarih de düşürmüştür.(Aynı e., Vr.lŞ7b)

G89/5

Âşık Çelebi, kendisi de güzellere düşkün olduğunu söylemekten çekinmez:

Dogaldan vasfı ismine muvâfık
Güzeller mübtelası ya'nî Âşık

Şiire ve musikiye fazlaca alakası olan Çelebi'nin latifeleri, nükteleri, hezel yoluyla yazdığı manzumeleri ellerde ve dillerde dolaşmıştır. Âşık Çelebi, özellikle kasidelerinde peygamber sülalesinden geldiğini sık sık zikreder. Ancak, seyit olduğu halde kendisine yeterince değer verilmediğinden, çok sıkıntılar çektiğinden yakınır ve bu durumdan memnun olmadığını açıkça söyler.

Kapunda lutfun umar bende gerçi var bin bin
Muhammed âline rahm it binini gör birin al

Kime itsün iltica âl-i Nebi sen var iken
Dînine rükn-i rekin ü şer'ine hısn-ı hasîn

Kll/102

Âşık Çelebi küçük yaşlardan itibaren kıymetli hocalardan ders alarak yetiştiği için kuvvetli bir edebî kültüre sağlam bir medrese bilgisine sahiptir. Yaptığı tercümeler ve Arapça Şakaik Zeyli bunun göstergesidir.
Âşık Çelebi'nin Divanı dışında, Meşâirü'ş-şu'arâ adlı şairler tezkiresi, Ravzâtü'ş-Şühedâ, Şakaiku'n-nu'maniye, Et-Tibre'l-mesbûk, Ravzu'l-ahyâr, Miracu'l-ayâle ve Minhacü'l-adâle adlı tercümeleri ile Zeyl-i Şakayık'ı, Mecmua-i Sükûk adlı ilâmları ve elimizde bulunmayan Sigetvarnâme ile Şehrengiz-i Bursa adlı mesnevileri vardır.

B.ŞİİRLERİ

l. Vezin ve Sekil

Divanda vezin olarak en çok Remel bahrinin Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün vezni ve ardından Hezec bahrinin Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün kalıbı kullanılmıştır.

Âşık Çelebi'nin, bir iki kusur sayılmazsa aruz veznini kullanmada başarılı olduğu iddia edilebilir. Sık sık rastlanılan vasl ve imâleler, bu asırda bir ahenk unsuru olarak çokça görülen bir özelliktir.

Âşık Çelebi'nin kaside, gazel ve mesnevilerini beyit sayıları itibariyle şöyle değerlendirebiliriz: 14 kasidenin büyük bir çoğunluğunun beyit sayısı 30-50 arasında değişmektedir. Bunun yanısıra, 14 beyitlik bir kasidesi olduğu gibi 113 ve 303 beyitten meydana gelen birer kasidesi de vardır.

Gazellerin en kısası 5 en uzunu 9 beyit olup büyük bir çoğunluğu 5 beyitten meydana gelmektedir. Altıncı gazel müselsel gazel hususiyeti göstermektedir.

Kaside ve gazellerin bir kısmı müreddeftir. Kasidelerinin altısı, gazellerinin 53 ü rediflidir. Rediflerin tamamına yakını Türkçe kelimelerden seçilmiştir.

Kasidelerin bininde (K12) matla beyti bulunmamaktadır. Âşık Çelebi, kasidelerinin büyük bir kısmında tecdîd-i matla yapmıştır. Matla tekrarı, yakın aralıklarla yapıldığı gibi (K10/31, 34-K14/10, 12), bazen ardı ardına birkaç beyitte de görülür: Kll/78,79,80-K12/17,18.

Âşık Çelebi'nin kasidelerinin çoğunda klâsik kaside şemasına uymadığı söylenebilir. Onun kasidelerinin büyük bir kısmında klâsik bir kasidede sırasıyla bulunması gereken nesib, girizgâh, medhiye, tegazzül , fahriye ve dua bölümlerini bir arada bulmak mümkün değildir. Biri hariç diğerlerinde tegazzül bölümü yoktur. Bölümleri tam olarak tespit etmek hemen hemen mümkün olmamakla beraber, genelde nesib ve medhiye bölümleri aynı uzunluktadır. Fahriye bölümleri kısa tutulmuş ve klâsik anlamda bir fahriye özelliği taşımamaktadır. Dua da genellikle birer beyitten meydana gelmektedir.

Kasidelerinde yer alan bölümler genel olarak şöyledir:

Nesib:l, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14. kasidelerinde bulunmamaktadır.

Girizgâh: 1, 5, 6, 7, 8, 9, 11. kasidelerde vardır.

Medhiye : *Biz*. redifli kasidesi hariç bütün kasidelerinde bu bölüm vardır. 3 ve 12. kasideleri de tamamen medhiyedir.

Tegazzül: Sadece 7 kasidede vardır.

Fahriye: 2, 3, 11 ve 12. kasideleri hariç diğerlerinde fahriye bölümü vardır. *Biz*. redifli kasidesi, tamamen fahriyedir.

Dua:, *Biz* redifli kasidesi hariç hepsinde bulunmaktadır .

2. Dil ve Üslûp

XVI. yy. Türk şiirinde yerli nitelikler göze çarpar. Bu nitelikler bilhassa Rumeli şairlerinde görülür. Divanlardaki şiirlerin konuları genellikle eski konular olup, din, tasavvuf, hikmet, övgü, rintlik, aşk, tabiat vb.dir. Bu konular işlenirken yapılan benzetmelerde kullanılan mecazlarda çevrenin ve yerli unsurların şiire çokça girdiği görülür Gelenek ve göreneklerle ilgili benzetmeler, deyimlerin mecazlı anlamlarından yararlanılarak yapılan sanatlar, çevre ile ilgili somut tasvirler ve benzetmeler gibi. Bir Rumeli şairi olan Âşık Çelebi'de de bu özeliklere rastlıyoruz. Onun şiirleri, nesrinin aksine oldukça sade, basit bir dil ve çok tabiî bir üslûp ile yazılmıştır. Deyimlere, atasözlerine, devrin âdetlerine çokça yer verir. Bilhassa, gazelleri deyimler açısından son derece zengindir.

Âşık Çelebi, kelimelerin değişik anlamlarını ustalıkla kullanarak tevriye ve cinas sanatına şiirinde fazlaca yer vermiştir.

3. Muhteva

Âşık Çelebi, şiirlerinde aşktan ve talihten yakınmıştır. Kadılıktan hiç memnun olmamış, seyitliğine yeterince değer verilmemesinden yakınmıştır. Hemen her kasidesinde de bu memnuniyetsizliği dile getirmiştir.

Âşık Çelebi kasidelerini çeşitli kişilere takdim etmiştir. Muhtevalarına dayanarak yedi kasidesinin zamanın padişahları Kanunî Sultan Süleyman ile II. Selim'e takdim edildiği anlaşılmaktadır. Diğerleri Hace Çelebi, hocası Muhyiddin Efendi, Müfti-zâde Efendi, Nişancı Bey, Defterdar Şerife-zâde

Efendi, İznikî Ali Çelebi'ye takdim edilmiştir. Bunların dışındaki iki kasidenin kime sunulduğu belli değildir.

Kasidelerinden biri, naat özelliği taşımaktadır (K ll). Bu naatta peygamberden bahseder, ondan kendisi ve ümmeti için şefaat diler. Biz redifli kaside tamamen fahriye özelliği taşımaktadır.

Kasidelerin bölümlerinin konuları ise şöyledir: Nesib bölümünde, genellikle tabiat tasvirlerine ve kozmik unsurlara yer verir. 14. kasidesinde görüldüğü üzere, felsefî konulara değindiği gibi bu bölümde kendisine de yer vererek, bahtından, zavallılığından, sıkıntılarından bahseder (Özellikle 11. ve 14. kasidelerde)

Girizgâh bölümünde, genellikle öveceği kişinin bir hususiyetinden bahseder.1. ve 7. kasideler de ise övdüğü kişinin ismini zikrederek medhiyeye geçer.

Âşık Çelebi'nin medhiyeleri fazla abartılmış değildir, övdüğü kişiyi başka şairlerde olduğu kadar göklere çıkarmaz. Bu kişilerin bilgisini dinî yönünü veya kahramanlığını, cömertliğini över. 4. kaside de olduğu gibi bazen tabiat unsurlarından faydalanarak öveceği kişinin üstünlüğünü dile getirir veya tarihteki din büyüklerine benzetir (K5).

Fahriyede kendini övmekten çok, bahtından, çaresizliğinden, sıkıntılarından bahsederek, seyit olan bir kişinin bunları çekmesinin doğru olmadığını söyler ve övdüğü kişiden yardım ister. Bazen sanatını, şiirini, mana gücünü ve faziletini kısaca över (K2).

Dua kısmında da, klâsik bir şekilde övdüğü kişinin ömrünün uzun, mutluluğunun sürekli olması konusunda dua eder.

Gazellerine gelince, bunlarda tamamen Rumeli şairlerinin ve Âşık Çelebi'nin mizacının özelliklerini bulmak mümkündür. Gazellerinin asıl konusunu aşk ve güzeller teşkil etmektedir. Bunun yanında Serfice ve Narda'yı anlattığı tabiat tasvirine yer veren gazelleri orijinaldir.

Aşkı ifade ederken samimiliği, sadeliği dikkat çekicidir. Bazen halk koşmalarında ve dörtlüklerde görülen bir sadelik ve samimiyet vardır:

Dilde uşkunla dag uyandurdum
Yine ben bir çerâg uyandurdum

Yâr sevmez dimiş beni cândan
Cân virüp yoluna utandurdum

G31/1-2

Âşık Çelebi aşk elinden bir yandan hoşnut iken bir yandan da yeri gelince acısının şiddetini dile getirmekten de duramaz;

Cigerde âteş-i ‘ışkunla yanmış taze dâgum var
Er ocagı gibi dâim söyünmez bir çerâgum var

G83/1

İlâhi isterem gözde gönülde eşk ü ah olsun
Hemîşe münkir-i ‘ışka iki sâdık güvâh olsun

G69/1

Bunları söylerken, çektiği acıyı da bir gazelinde şöyle dile getirir:

Sanmamız ağlar Müselmân hâlüme kâfir güler
Kâfir ağlar böyle kalursam bana itler güler

N’ola gülsem âhiretde dünyâda çok ağladum
Düşde ağlayan kişi uyanıcak dirler güler

G99/l, 2

Onun aşkı genellikle cismânîdir. Fuat Köprülü Âşık Çelebi’nin tamamiyle sûfiyâne bir ilham ile yazan vahdet-i vücûdcu şairlerin aleyhinde bulunduğunu söylemektedir[4] Ancak bazı beyitlerinde tasavvufî unsurları bulmak mümkündür. Şu mısrada tasavvuf ehli bir insanın söyleyişini görmekteyiz:

Cihanı hiçe şatdum şimdi yokluga huzurum var
Şu beyitlerde de tasavvufa yer vermiştir:

Yine cuyâ-yı zülâlün vaşlı kim gark-âb iken
N’ola dinse aşinâ-yı kulzüm-i vahdet bana

Şol kadar müstarrakam nur-ı tecellin ile kim

[4] Fuat Köprülü, a g e, s.699.

Yâr u agyar adını anmak gelür gayret bana

G6/3-4

Fuzûlî'yi hatırlatan şu gazelinde aşkın yanında yalnızlık acısını da çektiği görülür:

Ne açar var bana zahm-ı hadeng-i yârdan gayrı

Ne aglar bulunur bu dîde-i bîdârdan gayrı

G15/1

Şiirlerinde bütün bu sıkıntılarından mesul olanı aramış ve talihini suçlu bulmuştur:

Tali itdi beni serkeşte-i 'ışk-ı cânân

Tali' itdi beni meftûn u belâ-yı hicrân

TB/I-4

Âşık Çelebi'nin divanında, kaside ve gazellerine göre küçük bir yer tutan musammatlarında da gazel ve kasidelerindeki üslûp ve muhteva hususiyetleri görülür.

Yine devrandan şikâyetçidir. Daima mesleği olan kadılıktan ayrılmayı düşünmüş, mesleğinden hiç hoşnut olmamıştır:

Geçdi emân-ı safa vü gitdi devranı-ı vefâ

Geldi eyyâm-ı belâ vü irdi hengâm-ı 'ana

Bize sensin eskiden hem-dem kadimi âşinâ

Ey felâket 'âlemî ehlen ve sehlen merhabâ

M l/I

Murabbaları bestelenmeye müsait bir yalınlıktadır. Bunların birinde *Âh elinden kızlarun feryâd elinden kızlarun* gibi son derece sade, tamamen Türkçe kelimelerle örülmüş mısralara çokça rastlanır.

Âşık Çelebi Divanı'ndaki son manzume olan II. Selim'in tahta çıkışına dair yazdığı murabba şeklindeki culûsiyye ise, padişaha övgü niteliğindedir.

Sonuç olarak, Âşık Çelebi, diğer şairlerin kullandığı konuları kullanmakla birlikte, onlardan fazla kendi hayatı ve mizacını yansıtmakta, daha çok gerçek hayatı ifade etmektedir diyebiliriz.

BİBLİYOGRAFYA

Barak, Faruk, *Âşık Çelebi Divânı*, Ankara Üniversitesi DTCF, TDE Böl. Mezuniyet Tezi, Ankara 1971.

Beyzâdeoğlu, A.Süreyya, *Âşık Çelebi Tezkiresini Tetkik*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. TDE Böl. Mezuniyet Tezi, İstanbul 1968.

Canım, Rıdvan, *Latifî Tezkiretü'ş-şuarâ ve Tabsıratu'n-nuzemâ*, Ankara 2000.

Ergün, Saadet Nüzhet, *Türk Şairleri*, C.1, İstanbul Tarihsiz.

Gökyay, Orhan Şaik, "Âşık Çelebi Tezkiresi", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S.30, 1976.

Gözübüyük, Faik, *Âşık Çelebi ve Tezkiresi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, TDE Böl, Mezuniyet Tezi, İstanbul 1952.

Köprülü, Fuat, "Aşık Çelebi", *İslâm Ansiklopedisi*, C.1, İstanbul 1965.

Kurnaz, Cemal, "Âşık Çelebi'ye Göre Hayali Bey", *Türk Kültürü Araştırmaları* (Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu'nun Hatırasına Armağan), C.23, S.1-2, 1985; (Aynı yazı) *Divan Edebiyatı Yazıları*, Ankara 1997.

Kutluk, İbrahim, *Beyanî Mustafa bin Cârullah Tezkiretü'ş-Şuara*, (Eski Yazılı Tenkitli Metin), Ankara 1997.

Mehmet Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, İstanbul 1311.

Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, C.2, İstanbul 1333.

Meredıth G.-Owens, *Meşairü'ş-şuarâ or Tezkere of Âşık Çelebi*, London 1971.

Nev'izâde Atâî, *Şakayık Zeyli*, C.1-2., İstanbul 1286.

Okan, Sabahat, *Tezkire Sahibi Âşık Çelebi'nin Hayatı ve Divânının Transkripsiyonu*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. TDE Böl. Mezuniyet Tezi, İstanbul 1951.

Savaş, Mehmet, *Âşık Çelebi'ye Göre Kuzey Karadeniz Havalisi*, İstanbul

Solmaz, Süleyman, *Ahdî ve Gülşen-i Şuara'sı*, Ankara 2005.

Songun, Burhan, *Âşık Çelebi'nin Mirâcü'l Eyâle ve Münhâ-ce'l Adale'si*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. TDE Böl. Mezuniyet Tezi, İstanbul 1966.

ÂŞIK ÇELEBİ DİVANI

1

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Seher-geh Hüsrev-i mesned-nişîn-i kal'a-ı mînâ
Geyindi bir zemînî âsumânî hil'at-ı dîbâ

2 Süvâr-ı hınk-ı zerrîn zeyn olup itdi 'alem ber-dûş
Şuâ'ından çeküp bir tîg-i âteş-tâb u berk-âsâ

3 Neberd itdi fezâ-yı çarh-ı târemde yüz agartdı
Girîzân oldı ceyş-i reng-bârû oldı nâ-peydâ

4 Buyurdı safha-i sîm-âb-ı sîmâya debîr-i çarh
İdüp nîlî tabakda hall-i zer-menşûr ide inşâ

5 Görinen sanmanuz kavs-i kuzahdur âsumân üzre
Düm-i tâvûsdur kim oldı bu menşûra ol tugrâ

6 Buna kerrubiyânı sebt-i şâhid eyleyüp cümle
Umûr-ı 'âlemi tefvîz kıldı ana külliyâ

7 Cenâb-ı Muhyî-i dîn mâhî-i gam hâmî-i İslâm
Şeh-i erbâb-ı fetvâ h*â*ce-i dîn dâver-i dünyâ

8 Eyâ dânâ vü âgâh-ı rümûz-ı *alleme'l-esmâ*[5]
Eyâ müşkil-küşâ-yı nüktedân-ı sırr-ı *mâ evhâ*[6]

9 Birûnun vâridât-ı zü'l-celâle manzar u mazhar
Derûnun pertev-i envâr-ı Hakka mehbit ü meclâ

10 Makâlun matmah-ı efkâr u enzâr *üli'l-ebsâr*
Kelâmun meş'arü'l-hak *kadd ya'lû velâ-yu'lâ*[7]

11 Zihî mu'ciz ki 'âlem mürde halk efsürde olmışken
İrişdün 'adl ile mânend-i 'Îsâ eyledün ihyâ

---

[5] Âdem'e bütün isimleri öğretti. Bakara 31.
[6] Kuluna vahy etti. Necm 10.
[7] Hak daima yücedir, hiçbir şey onun üzerinde olamaz.

12 Şu'â'-ı mihr-i 'âlem-tâb ile mektûb idüp irsâl
İder her subh-dem kâdî-ı gerdûn senden istiftâ

13 Ri'âyetle getürür nâme-i fetvânı başında
Degül gerdûnda görinen meh-i nev gurre-i garrâ

14 Belî hakk olmaz idi nakş-ı hestî levh-i 'âlemden
Eger sakk-ı hayâtun sıhhatine eylesen imzâ

15 Hümâ-yı fikretün pervâz-ı sahn-ı lâ-halâ eyler
Olur mı mâ-'adâ-yı küngür-i 'arş-âşiyân hâşâ

16 Tufeylîdür sa'âdet isme lâyıkdur müsemmâsı
Bi-hakkı *'alleme'l-esmâ*[8] bi-hakkı sırr-ı *mâ evhâ*[9]

17 Fevâzılle fazâyılle olupdur mecma'ü'l-bahreyn
Müsahhar olsa tan mı zâtına fetvâ ile takvâ (2a)

18 Eger 'ilm-i tefâsîri hadîsün olmasa Keşşâf
Meşârikle Mesâbih olmaz idi gün gibi peydâ

19 Beyânundur bedî' ile ma'ânî bâbına Miftâh
Kelâmun rûh-perver mantık-ı 'Îsâ durur gûyâ

20 Hidâyet irişüp muhtâr olup kenz-i 'ulûm oldun
Bu fazl-ı bî-nihâyetle vücûdun Ekmel ü evlâ

21 Mesîh-âsâ kelâmundan olurken mürdeler zinde
Ne cânı var ki hikmetden dem ura Bû 'Alî Sînâ

22 Mutavvel eyleme Telhîs kıl evsâfını anun
Niçe kez irişe rûz-i hesâb olınmaya ihsâ

23 Sühan-senc ü füsûn-ger nükte-dân u mû-şikâf-ı dehr
Eger cem' olsalar tafsîl olunmaz medhün icmâlâ

24 N'ola ben zerre-vârı pertev-i mihrünle toprakdan

---

[8] Âdem'e bütün isimleri öğretti. Bakara 31.
[9] Kuluna vahy etti. Necmm 10.

Eger ref’ eylesen mânend-i hûrşîd-i cihân-ârâ

25 Şefâ’at kıl bana dâr-ı na’îm-i lutfun it me’vâ
Niçe bir veyl-i gamda diyeyüm feryâd-ı vâ-veylâ

26 Ne yerde kim ser-i âb anladum buldum serâb anı
Beni sîr-âb kılmadı mey-i câm-ı sürûr-efzâ

27 Karâr u ‘akl u sabr u dil gidüp nâ-çârum ihsân kıl
Kerîmâ fâzılâ gerdûn-medârâ âsumân-kadrâ

28 Beni eller ayaklar dest-gîr ol al elin elün
Cihâna lutf u cûdun şâmil u ‘âm oldı külliyyâ

29 Nitekim devlet-i dünyâyı zâtına tufeyl itdün
İlâhî sen müyesser kıl kemâl-i devlet-i ‘ukbâ

2

Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

Hâce Çelebi Efendi’ye virilmişdür

1 Ey güzîn-i mu’âşir-i ‘ulemâ
Serv-i ser-hayl-i zümre-i fuzelâ

2 Eşref-i halk u ekmel-i mahlûk
Hâce-i dîn ü dâver-i dünyâ

3 Efdal-ı dehr ü müftî-i sakaleyn
Merci’-i küll ü elyak-ı fetevâ

4 Zâtun oldı esâs-ı hâne-i şer’
Fikretündür o hâneye bennâ

5 Zihnün olmış durur usûl-i usûl
İltifât itmesen fürû’a n’ola (2b)

6 Ola kavl-i esahh üzre ‘amel
Bî-reviyyet ger eylesen imzâ

7 Dem-i âhirde nitekim ‘Îsâ
Eyledün şer’-i Ahmedî ihyâ

8 Hấce-i ‘ilm-i nakd u fazl u kemâl
Hấce-i küll ehl -i fazl u behâ

9 Şeyh-i İslâm görse ‘irfânun
Cân u dilden mürîd olurdı sana

10 A’zamısın bülend-pervâzun
Hîç olur mı sana şebîh hümâ

11 Ey ki ‘akl u ‘âkîlde mümtâz
V’ey ki ‘ilm ü nühâda bî-hemtâ

12 Tab’un âyîne-i serâyir-i gayb
Vâridât-ı İlâhîye meclâ

13 Fukarâya penâh babundur
İşigündür garîb olanlara câ

14 Niçün ide tabîb-i hâzıkdan
Hâlini derd-mend olan ihfâ

15 Ben ki bir derd-mend ü nâ-çârem
Zâr u dil-haste vü garîb ü gedâ

16 Efkarü’l-hâl-i fırka-i fukarâ
Ez’afü’l-bâl-i zümre-i zu’afâ

17 ‘Âşık ibn-i ‘Aliyy-i Nattâ’î
Bende-i kemterîn-i âl-i ‘abâ

18 Valideyn öldi nâ-tüvân kaldum
Erş ile habbe degmedi kat’â

19 Geçdi zilletle altı yıl ‘ömrüm
Fark olınmadı gamla subh u mesâ

20 Şugl iderdüm yine bu hâletle

Câna râhat gelürdi zecr ü ‘anâ

21 İstifâde idüp medârisde
Eyledüm hayli hizmet-i ‘ulemâ

22 Kimi benden yeg ise akrânun
Kimisinden degül idüm ednâ

23 Zevk-i şugl ile sabr-ı fakr ile
Geçinürdüm ne ise bâl ü belâ

24 Âh kim men’ idüp tarîkümden
‘Âkıbet yolum urdı fakr u fenâ (3a)

3[10]

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Vekîl-i mutlak-ı sultân-ı ‘âlemsin cihân içre
N’ola ni’me’l-vekîl ismiyle nâmun bulsa ‘unvânı

2 Sana ey ‘akl-ı evvel Âsaf-ı sânî diyen kimdür
Ki görse ‘akl-ı evvel re’y u tedbîrün olur sânî

3 Nevâl-i dest-i dür-pâşun haseddür agladur bahrı
Kef-i gevher-feşânun gayretidür inleden kânı

4 Pür itdi kâse-i hırsı toyurdı çeşm-i âmâli
Nevâl-i bî-kerân u lutf u ihsân-ı firâvânî

5 Yiridür nâme-i ser-beste-i tedbîrüne dinse
Kilîd-i feth-i ebvâb-ı mühimmât-ı cihân-bâni

6 Sıyup bir ‘askeri bir kişveri bir re’yün eyler feth
Zihî tevfîk-i Yezdânî zihî te’yîd-i Rabbânî

7 Getürdün taht-ı Belkîs-ı murâdı şâh yanına
Yine tecdîd itdün Âsafâ tavr-ı Süleymânı

8 Zevâl irmez ana bir zerre ‘uhdende havâdisden

[10] Yaprak kopması sebebiyle kasidenin başı yoktur.

Zen-i mihr alsa zerrîn sîni başa itse seyrânı

9 Sitanbul içre Kâgıd-hâne suyı gibi tedbîrün
Cihâna mülk-i zulmetden getüre âb-ı hayvânı

10 Cinân-âsâ yapıldı hışt-ı sîm ü zerle beytü'l-mâl
Ana mi'mar-ı mi'yâr-ı sahîhün olalı bânî

11 Kaçan kim berk-i tîgün ebr-i hışmundan ola zâhir
Yaga hûn-ı 'adû-yı hâk-sârun yire bârânı

12 Asılmışdur kılıcun küngür-i 'arş-ı mu'allâda
Güneş zer şemsesidür mâh-ı nev ucında yalmanı

13 Ne 'asker ki mukâbil oldı sana tîg-i bürrânun
Siper-veş gözlerine teng itdi sahn-ı meydânı

14 Ne kal'a ki hisâr itdün misâl-i kulle-i hâver
Dikildi gün gibi burca livâ-yı feth-i sultânî

15 Tutup sıyt u sadâ-yı satvetün âfâkı ser-tâ-ser
İrişdi şark u garba mâ-hasal tîgün hirâsânı

16 Olupdur hûn-ı küffâr ile destün pençe-i mercân
N'ola dirsem sana bahr-i şecâ'at ey gazâ kânı

17 Yiridür olsa cârûb-ı harîm-i hassı zülf-i hûr
Revâdur şehper-i kerrûbiyân olsa meges-rânı

18 Yüri fırsat senündür Hak kılıcın sal sola saga
Disün bâzûna kuvvet âsumândan cavk-ı rûhânî

19 Muhammed sırrı vardur sende Hak olsun nigeh-dârun
Ne gam yüz bin Ebû Cehl olsa tutsa rûy-ı devrânı (3b)

20 Virildi sana çevgân-ı sa'âdet cânib-i Hakdan
Sa'âdet tûpın ur aldun bugün fırsatla meydânı

21 Kemend-i hîle ile ana irgürmez gezend a'dâ
Olupdur 'arş ile hem-tâk kasr-ı kadrün eyvânı

22 Zebûnundur senün dîv-i ‘âdû ins-i ehibbâ hem
Elünde mûm-veş râm oldı çün mühr-i Süleymânî

23 Kudûm-ı paküne bîdâr idi mânend-i nergis-zâr
İki yıl olmış idi ehl-i hakkun çeşm-i giryânı

24 Bi-hamdi’llah irüp tîr-i du’â ûmâc-ı maksûda
İrişdi ‘âleme sehm-i sa’âdet lutf-i Rabbânî

25 Egerçi kevkeb-i ikbâl u devlet râci’ olmışdı
Yine buldı şeref burc-ı sa’âdet mihr-i rahşânı

26 Hazân-ı hüzn ile pejmürde idi dehr gülzârı
Bahâr itdi esüp yine nesîm-i feyz-i Sübhânî

27 ‘Arûs-ı bahta virmişken talâk idüp yine ric’at
Nişân içün konıldı hâtem-i mühr-i Süleymânî

28 Yürek oynaması tutmışdı dehri ıztırâb ile
Sadâret sadrına geçdün oturdı yirine cânı

29 N’ola gitdiyse elden bir iki gün hâtem-i devlet
Ki dirler dîv almış bir zemân mühr-i Süleymânı

30 Bulurken câh u ‘unvânı sa’âdet ehli mansıbla
Senün zât-ı şerîfünle sa’âdet buldı ‘unvânı

31 Kudûm-ı pâküne gökden melekler zer nisâr itdi
Seher-geh sanmasunlar şu’le-i mihr-i dırahşânı

32 Cihân-ı mürde ‘Îsâ-veş demünden tâze cân buldı
Hayât-ı tâze tutdı ‘âlem-i ecsâd u ekvânı

33 Dinür er devleti er öldürür gerçi meseldür bu
Diriltdi devletün mürdeyken ammâ cümle insânı

34 Ne feyz-i ‘âm olur yâ Rab bu lutf-ı bî-kerânun ki
Bunun âsârı tutdı ‘âlem-i emsâl u a’yânı

35 Ne câm-ı râhat-encâm-ı safâ-bahş u ferah-zâdur
Ki bir cur'ayla mest itdi ser-â-ser halk-ı devrânı

36 Mu'attâr şemme-i bûyıyla bunun 'âlem-i ervâh
Münevver tâb-ı şevkıyle anun bezm-i heyûlânı

37 İletdi 'ilmi 'ayna cür'asıyle kesb-i erbâbı
Getürdi vecde bu neş'eyle ehl-i keşf ü vicdânı

38 Ne ni'metdür ki erbâb-ı savâmi' şükr-gûyâsı
Ne devletdür ki ashâb-ı medârisdür senâ-h*â*nı (4a)

39 Nesîm-i iltifâtunla şüküfte 'ilm gülzârı
Nem-i bârân-ı lutfunla mutarrâ şer' bûstânı

40 Eger dâmân-ı re'yün irişüp fânûs olmasa
Söyündürür idi tünd-bâd-ı fitne şem'-i îmânı

41 N'ola sûz-ı derûnın yana yana aglasa 'Âşık
Ki şem'ün aglamak yanmak yakılmakdur ezel şânı

42 Figân kim dest-i mihnetden alınmadı girîbânı
Dirîgâ ki ilişdi kaldı hâr-ı fakra dâmânı

43 Dem-i 'adlünde âzâde vü âsûde cihân halkı
Revâ mıdur Muhammed âli itmek âh u efgânı

44 Cihân bir gülsitândur deste-i reyhândur âl anda
Nem-i bârân-ı lutfun eylesün ser-sebz o reyhânı

45 Egerçi âsumânda encüm-âsâ hadden efzûndur
Hudâ bu yir yüzinde lutfunun şem'-i fürûzânı

46 Çerâg idin Muhammed âlini eyyâm-ı 'adlünde
Ki ekser ulularun sebz olur şem'-i şebistânı

47 Yalınuz şi'r ü inşâdan dem urmaz 'Âşık-ı şeydâ
İder hem da'va-i fazl u kemâl u 'ilm ü 'irfânı

48 Kitâbet hizmetin emr it mükâtib kulun olayın

Cihânun beglüginden yeg bilürem Hak bilür anı

49 Şeh-i hûrşîd-kadrün müşterî-rütbet vezîrisin
‘Utârid olsa lâyıkdur debîr-i çarh-ı dîvânı

50 Meded öldüm gam-ı ‘azl ile derd-i fakr u fâkayla
Kapun dârü’ş-şifâsından demidür eyle dermânı

51 Zebân-ı nâtıka lâl olsa n’ola vasf-ı zâtunda
Dem-i i’câze gelse nakşa sûret viremez Mânî

52 Nice pervâz ide şehbâz-ı dil medhün fezâsında
‘Alayık riştesi bend eylemişdür bâl-i iz’ânı

53 Karînün evliyâ ervâhı yârun himmet-i aktâb
Mu’înün yümn-i te’yîd-i Hudâ tevfîk-i Yezdânî

4

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Pâdişâh-ı ‘Âlem-penâh Hullidet Hılâfetuhu Hazretlerine

1 Döymeyüp subh-ı tecellîde dem-i dîdâra gül
Tûr-ı Mûsâ gibi kendin itdi pâre pâre gül

2 Subh-dem dem urmasa sırr-ı Ene’l-hakdan eger
Gâlibâ Mansûr-veş asılmaz idi dâra gül

3 Nev-bahâr oldı açıldı gonce-lebler gülşene
Yir yok yapışa penbeyle meger dîvâre gül

4 Lâleler la’lîn-surâhî câmlar zerrîn-kadeh
‘Iyş içün geldi gül-efsûn içmege gülzâre gül

5 Cilve eyler nûrdan şehperle kâh-ı şâhda
Cennet-i gülşende benzer Ca’fer-i Tayyâra gül

6 Bâd Düldüldür benefşe önce yürür Kanberî
Surh-ruhsâr oldı döndi Haydar-ı Kerrâra gül

7 Berg sanma sebz ile eyler ‘alamet başına
Benzeyelden hayr-ı âl-ı Ahmed-i Muhtâra gül

8 Mâlîk-i Dînâr gibi mâlik-i dînâr iken
Jende-pûş oldı giyüp bir hırka-i sad-pâre gül

9 Bülbüle geh Gülsitân geh Mantıku’t-tayr okıdur
Gâh Sa’dîye ider taklîd geh ‘Attâra gül

10 Zehr-i cevr ile helâk olsa ‘aceb mi ‘andelîb
Beyzası jâle dönüpdür halka olmış mâra gül

11 Jâleyi her şeb sürer başına mânend-i gül-âb
Âh-ı bülbülden sudâ’ı var dönüp bîmâra gül

12 Her gice şeb-bûylar yakar buhûr-ı Meryemi
Deyrdür sahn-ı çemen anda büt-i Ferhâre gül

13 Ser-be-ser gûş olmaz idi bülbülün efgânına
Lutf-ı tab’ından eger meyl itmese eş’âra gül

14 Elden ele vara vara oluban âvâre gül
Çâk-dâmân oldı döndi şâhid-i bâzâra gül

15 Kullugunca eyledi her pâresin bâd-ı seher
Çünki koyup hüsnün itdi gülşene nezzâra gül

16 N’eylerem sensiz gülistân seyrini ‘ışkunda çün
Eşk müldür nâle bülbül âh sünbül yâre gül

17 Saklanursa hattun içinde n’ola gül-gûn ruhun
Konılur evrâk-ı mushaf içre ey meh-pâre gül

18 Girye vü şebgîrüm eyler tâze vü ter hüsnüni
Buldı şebnemle tarâvet ey kamer ruhsâre gül

19 ‘Âşıka bir gül yeter lâzım degül tekrâr çün
‘Âşıka lâzım degül gül besdür ol ruhsâre gül

20 Gâh zahm-ı tîr-i hicr ü gâh dâg-ı derd-i ‘ışk

‘Âşıkun gönlini açar ara gonce ara gül

21 Derhem olup gonce-veş pîçîde-rûluk eyleme
Gül gibi handân olup ey baht gül bir pâre gül

22 İrmedi mi gûşına bâd-ı sabâdan ‘adl-i şâh
Nice bir âzâr eyler ‘andelîb-i zâre gül

23 Jâledür alnı deri hûn-ı cigerle kesbidür
Geldi anı bâb-ı şâha itmege îsâre gül

24 Sensin ol sultân-ı kişver-gîr tîg-i ‘adlüne
Yazılupdur mihr-i ‘âlem-tâb bir zer-kâre gül

25 Server-i serdârısın şâhân-ı dehrün hüsrevâ
Nitekim sultân olupdur cümle-i ezhâre gül

26 Bâd-ı ‘adlünle gülistân-ı zemân her dem bahâr
Tâb-ı hurşîd-i cemâlünle cihân hem-vâre gül

27 Tâb-ı tîgünle dil-i kâfirden îmân urdı berk
Virmedi bâg-ı cihânda gerçi seng-i hâre gül

28 Meclis-i hâsunda bülbüller ser-âgâz eylese
Dâyire tutar yanınca nagme-i edvâre gül

29 Kîse idüp gonceyi jâleyle urdı mühr ana
Pîş-keş göndermege sen server-i serdâre gül

30 Bâg-ı kadründe felek bir kûze-i pür-âbdur
Solmamaga konmış anda seb’a-i seyyâre gül

31 ‘Âlemi ser-sebz ü handân eyleyen ‘adlün durur
Su içinde tâze vü ter saklanur hem-vâre gül

32 Serv sancak lâle bayrak tîg sûsen tîr şâh
Hâzır olmışdur rikâbunda şehâ peygâre gül

33 Haymeler kurmış alâylar baglamış ezhârdan
Dirnegi var bâgda benzer sipahsâlâra gül

34 Sıklugı dindi dem-i ‘adlünde sâz erbâbınun
Devr-i insâfunda varmaz hâne-i hammâra gül

35 Götürür tûmâr-ı şi’rün başı üzre ehl-i dil
Takınurlar ziynet içün nitekim destâre gül

36 Der-miyân itmiş zer-i sürhını açıkdur eli
Öykünür dest-i güher-pâş-ı şeh-i serdâre gül

37 Kâdir iken niçe kîse dirhem ü dînâre gül
Jâlelerden lü’lü’-i nâb u dür-i şehvâre gül

38 Şeh-levendâne diyüp dilde niyâz elde piyâz
Berg-i sebzeyle diler şâh işigine vara gül (5b)

39 Rişte-i cân ile bagla deste eyle gülleri
Yâd ide elvâre ahvâlün yalvara gül

40 Tab’-ı nâzük pâdişâha ‘Âşıkâ virme sudâ’
Bülbül-âsâ nâliş itme döyemez âzâre gül

41 ‘Arz-ı eş’âr âsitân-ı pâdişâh-ı ‘âleme
Fi’l-mesel ‘âşık iletmek gibidür gül-zâre gül

42 Gonce-veş kan tolmasa peykân-ı mihnetle yürek
Bir gül-i sad-bergdür dir idi bu tûmâra gül

43 Dil tolu hûn-âb etrâfında her sû tîr-i gam
Gûyîyâ gül-zârda düşmiş miyân-ı hâre gül

44 Bûy-ı fazlum itdi yirüm âteş-i zillet benüm
Şimdi mi oldı gül-âb içün salınmak nâra gül

45 Nahl-i güldür bûy-ı ma’nâ ile pür her mısrâ’ı
Gülsitândur şi’rüm açılmış der ü dîvâre gül

46 Cilve idüp niçe kim gülşen bahâr irüp ola
Serv kâmet zülf sünbül gonce leb ruhsâre gül

47 Solmaya güler cemâlün gül yüzün handân ola
Nev-bahâr irüp niçe kim fer vire gül-zâre gül

5

Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

Pâdişâh-ı ‘Âlem-penâh Hullidet Hilâfetuhu Hazretlerine virilmişdür, Edirne’de.

1 Eyâ sipihr-i sehâ âfitâb-ı burc-ı celâl
Huceste-tâli’ ü ferhûnde-fer u ferruh-fâl

2 ‘Atîk-i sıdk u ‘Ömer-ma’delet ‘Alî-’irfân
Hasan-mahâsin ü ‘Osmân-hayâ Hüseyn-hısâl

3 ‘Alî-sehâ vü me’âlî-medâr ü ‘âlî-şân
Hasen-hısâl u hasen-hulk u sâhibü’l-efzâl

4 Kalâyid-i minenün tavk-ı gerden-i gerdûn
Cevâhir-i suhenün ‘ıkd-ı dürr ü la’l u le’âl

5 Zihî ki mün’akis âyînei-i dirâyetüne
Nukûş-ı sûret-i encâm u çihre-i âzâl

6 Eyâ mü’essis-i bünyân-ı ‘adl u hâmî-i dîn
Eyâ mu’ammer-i vîrân-ı musahhih-i ahvâl

7 Müzîl-i zulm u elem mâhî-i zalam-ı sitem
Mu’în-i şer’-i nebî *bi’l-guduvvi ve’l-âsâl*[11]

8 Vücûd-ı eşrefüne çâr-’unsûr olmakdur
Dem-i elestde ‘irfân u fazl u ‘ilm ü kemâl (6a)

9 Cihânı ‘adl ile itdün Mesîh-veş ihyâ
Cefâ vü zulmı götürdün çü fitne-i Deccâl

10 Bahâr-ı ma’deletünle riyâz-ı şer’-i şerîf
Açıldı verd-i tarî gibi güldi gonce-misâl

---

[11] Sabah, akşamüstleri Nur 36.

11 Sürûş-ı ‘âlem-i gaybî didi *cezâke’llâh*
Sitâyiş eyledi aktâb u evliyâ vü ricâl

12 Sürûr-ı şâdiye gark oldı halk ser-tâ-ser
Safâ vü’işret ile oldı dehr mâl-â-mâl

13 Cihâna meslik olup râh-ı rüşd ü menhec-i hak
Tutuldı himmetün ile tarîk-i zulm u zalâl

14 Çü oldı tâze vü ter dîn-i Hakk u şer’-i Nebî
Demidür eyleyesin hâl-i âlî istikmâl

15 Revâ mıdur ki zemân-ı ‘adâletünde ola
Resûle müntesib olan müşevveşü’l-ahvâl

16 Benem ki itdi bana dehr kahr-ı gûn-â-gûn
Benem ki itdi bana devr cevr ü hîle vü âl

17 Garîb ü müflis ü ser pâ-bürehne vü ‘uryân
Ne hân-mân u ne tâc u kabâ ne mâl u menâl

18 Ham itdi kaddümi bâd-ı melâlet u endûh
Hilâl gibi yirüm oldı şimdi saff-ı ni’âl

19 Tefevvuk itdi zahîr u nasîr ile akrân
Tekaddüm eyledi mâl ile mülk ile emsâl

20 Dirîg subh gibi çâkdur girîbânum
Meger ki şâm-ı belâ ola egnüme kara şâl

21 Vücûd-ı kişver toldı ‘asâkir-i endûh
‘Alîlük eyle demidür meded iriş at sal

22 Zebûn iderdi beni küşt-gîr-i fakr u fenâ
Zebûnum olsa şecâ’atda niçe Rüstem-i Zâl

23 Dirîg eger bu dirîg ile ‘ömr iderse güzer
Figân eger ki figânla geçerse hefte vü sâl

24 Yakamı kurtaramam dest-i gussadan dönüp

Yakama dikilü devlet gibi bu derd ü melâl

25 Halâs-ı hâtıra oldukca baht-ı şûm ider
Zihî tasavvur-ı bâtıl zihî hayâl-i muhâl

26 Tebessüm eylemeye gonce-i murâd-ı derûn
Pür olsa cümle yemîn ü yesâr-ı bâd-ı şimâl

27 Bu tîre bahtuma irmez benüm sa'âdet eger
Açılsa cümle cihân ehline mübârek-fâl (6b)

28 Ne denlü katı gönüllü vü taş bagırlu ise
Enîn ü nevham işitse figânlar ide cibâl

29 Yabana atdı elüm aldı tîr gibi sipihr
Belümi bükdi sitem kabzasında kavs-misâl

30 Çü tab'-ı âyîne-i vâridât-ı gaybîdür
Ferâgat eyle ko tafsîli kıl sözi icmâl

31 Şikâyetüm kapuna 'arz iderdüm eylemese
Eger bu tâli'-i meyşûm u baht-ı bed-ihmâl

32 Nisâr itmek içün ayagun türâbına
Pür oldı kâse-i la'lîn dîde dürr ü le'âl

33 Eger sahîfe-i dil tolmasa fütûr-ı gumûm
Ne mümkin idi k'ideydüm medâyihün icmâl

34 Olurdı dem-be-dem evsâfun ile gûyende
Zebânum eylemese 'ukde-i melâlet-i lâl

35 Ayaklar oldı beni fakr ile görüp iller
Ayakda kalmışun ol dest-gîri gel ele al

36 Kapunda lutfun umar bende gerçi var bin bin
Muhammed âline rahm it binini gör birin al

37 Terahhum eyle bakup fakruma siyâdetüme
Be-hakk-ı zât u sıfat-ı Hudâ-yı celle celâl

38 Cihânda devlet ile ol mükemmelü’l-ahvâl
Musahhihü’l-hasenât u muhassılu’l-âmâl

39 Şu kim hükûmetüne cân ile boyun virmez
Takılsun ana kıyâmetde âteşîn aglâl

40 Şu zât ola mu’înün ki cümle-i mahlûk
Yusebbihûne lehû bi’l-guduvvu ve’l-âsâ[12]*l*

6

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

Müfti-zâde Efendi Hazretlerine

1 Hamdü-li’llâh yine eltâf-ı Hudâ-yı müte’âl
Devha-i ‘ömrüne şâh eyledi bir tâze nihâl

2 Çarhı batdı güneşün yılduzı düşdi kamerün
Ayun on dördi gibi eyleyeli ‘arz-ı cemâl

3 Dem urup bâd-ı bahâr-ı kerem-i Kuddûsı
Gül gibi güldi açıldı yine her gonce-i bâl

4 Bu sürûr ile felek raks ider döne döne
Bu neşât ile cihân oldı yine hurrem-bâl

5 Şehr-i bâgı tonadup bir yire geldi ezhâr
Oldı ‘âlem ferah u şâdîyile mâl-â-mâl

6 Gonceler derisine sıgışamaz şevkınden
Yaka çâk eyledi gül ‘âşık-ı şûrîde-misâl

7 Eyledi mutrib-i bülbül güle karşu âheng
Başladı nâz ile raks itmege her tâze nihâl

8 Serv hayrân ugut nergis ise kör bengî
Lâle kanzîl kadehin elde tutar pür-mey-i âl

---

[12] Sabah, akşam O’na (Allah’a) tesbih ederler. (O’nu) yüceltirler. Nur 36.

9 Bir ayag üzre turup hizmet ider serv-i çenâr
Yil yöpük oluban eser savurur bâd-ı şimâl

10 Su gibi ezber okur bu gazeli murg-i çemen
Akıdur reşkden agzı suyını âb-ı zülâl

11 Gam-ı ebrun ile inceldi nizâr oldı hilâl
Derd ile kâmeti ham oldı teni za'f ile nâl

12 Şem'-i tâcın felege atdı meger şevkınden
Güle bakdı yüzine dün gice ol ruhları al

13 Boynuna saldı vebâlini niçe pâ-mâlün
Zülfünün bendini kim didi sana boynunâ al

14 Gerçi ki dikkat ile bir kılı kırk itdi hıred
Kimse bu mûy-miyân'eylemedi kılca hayâl

15 Zerrece kılca dehânıyle miyânı sırrın
Kimse fehm eyleyemez n'itsün ana kîl ile kâl

16 Mihr kıl encüm-i eşke ki benüm hayfum alur
Müşterî-rây u kamer-tal'at u hûrşîd-hısâl

17 Nûr-ı çeşm-i fuzelâ nûr-ı riyâz-ı 'ulemâ
Sadef-i bahr-ı hüner gevher-i asdâf-ı kemâl

18 Döşedi ayaguna sebz-i çemenden dîbâ
Aldı çünkim haber-i makdemüni bâd-ı şimâl

19 Olmaga gülşene geldükce ayaguna nisâr
Bir tabakdur gül-i pür-jâle tolu dürr ü le'âl

20 Rıf'atün tâkına bir pâye sipihr-i nüh-tak
Âsitânunda hilâlün yiridür saff-ı ni'âl

21 Çarh urur kasr-ı refî'ünde senün çarh-ı felek
Şem'-i hûrşîd ile ey mâh çü fânûs-ı hayâl

22 Serverâ pîr-i felek nakd-ı nisâb-ı hüsnün

Mâh-ı nevden eline keçkül alup itdi su’âl

23 Zerrece lutfun olur yıllar ile kâna nevâ
Katrece cûdun olur niçe zemân bahre nevâl

24 Olmasa ‘ilm-i tefâsîri hadîsün Keşşâf
Kimse kılmazdı Meşârıkla Mesâbîhi hayâl

25 ‘Akl-ı küll cüz’î su’âlünle senün mülzem olur
Mantıkun işidicek ehl-i kelâm olur lâl

26 Medhini kılma Mutavvel ko sözi Telhîs it
Kimde var bulmaga ol bahr kenârını mecâl

27 Eb ü ceddüne göre cümle mevâlî-i cihân
Diz çöküp dirler önünde radiya’llâhu Te’âl

28 Ben nice vasf ideyüm sen gül-i bâg-ı fazlı
Medhüne ‘âciz olup sûsen olupdur çün lâl

29 Bulamaz medhi fezâsına nihâyet bir kes
İremez çünki o vâdîye gönül peyk-i hayâl

30 Bâg-ı ‘âlemde müdâm açup elün çün ‘ar’ar
‘İzzet ü devletine eyle du’â her meh ü sâl

31 Benem ol mihnet-i devrân ile nâlân u zebûn
Benem ol gayret-i akrân ile zâr u pâ-mâl

32 Dest-i gamdan yakamı kurtaramazın dönüp
Yakama dikilü devlet gibi endûh u melâl

33 ‘Asker-i fakr u felâket beni maglûb itdi
Vaktidür erlik idüp nat’-ı ‘atâya at sal

34 Gerçi var lutfun umar bende kapunda bin bin
Mustafâ âline rahm eyle binin gör birin al

35 Merhamet kıl bana ki eller ayaklar oldı
Dest-gîr ol kerem it başun içün gel elüm al

36 Tîre-baht ola revâ mı kara günli ‘Âşık
Sürh-rû ola sürûr ile kamu zümre-i âl

37 Gülbün-i nev-resüni eyleye Hak ber-hordâr
Tuta nev-bâveni ter tâze Hudâ-yı müte’âl

38 ‘Ömrüni devletüni ‘izzetüni rıf’atunı
Dem-be-dem rûz-be-rûz artura Allahu Te’âl (8a)

7

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Nişancı Beg Hazretlerine

1 Eyleyüp sevdâ-yı Hızr-ı hattunı rehber kalem
Girdi mülk-i zulmete mânend-i İskender kalem

2 Matla’-ı nûr-ı cemâl u mazhar-ı sırr-ı celâl
Olmasa olmaz idi lutf u safâ-güster kalem

3 Mebde-i isbât u mahv u merci’-i havf u recâ
Kâr-ı bahşîş nef’ ü zarr kassâm-ı hayr u şer kalem

4 Hayme-i dîne sütûn eyvân-ı İslâma ‘imâd
Devr-i eflâk-ı kemâl u dânişe mihver kalem

5 Künt-i kenzenden nümûne genc-i mahfîdür kemâl
Hıfz içün anı tılısm-ı ejdehâ-peyker kalem

6 Barmagından akıdur halka zülâl-i ma’rifet
Isbı’-ı mu’ciz-nümâ-yı Ahmedi ohşar kalem

7 Ger *nefahtu fîhi min rûhî*[13]den urmaz ise dem
Mehd-i mahberden Mesih-âsâ niçün söyler kalem

8 Yirüdür dirsem eger mîzâb-ı feyz-i Hakk ana
Halka isti’dâdına göre çü feyz eyler kalem

---

[13] Ona ruhumdan üflediğim zaman Hicr 29, Sad 72.

9 Cem’ olur zîr-i livâsına ümem gibi hutût
Nâme mahşerdür livâü’l-hamde hem benzer kalem

10 Tûbî-i cennet dürür ki dâim olur ser-nigûn
Sâhir-i Bâbildür asılmış yâhûd ber-ser kalem

11 Gâh mânend-i sabâ handân ider cân gülşenin
Geh hazân eyler bahâr-i kalbi çün sarsar kalem

12 Anun ile kâyim olur çünki a’râz-ı hutût
Lâyık oldur ki kelâm ehli diye cevher kalem

13 Gerçi el üzre tutılur nâme ‘izzet ehli[14]
Togrulukla itdi andan kadrini ber-ter kalem

14 Virmez idi dest-i kâtibde kerâmet olmasa
Şâh-ı huşk iken hat u ma’nâyı berg ü ter kalem

15 Her ne denlü olsa çıkmaz sâkına bahr-ı midâd
Gam degüldür zâhirâ olursa gâhî ter kalem

16 Geh lisân-ı vahy olup geh tercemân-ı gayb iken
Vasf-ı zâtın eylemekde âciz ü ebter kalem

17 Zât-ı ‘âlî-şân Nişâncı Beg ki adın yazmaga
Meh devât u mihr kâgıd şu’le-i hâver kalem

18 Levh-i mahfûz üzre vasfun yazmaga Rûhü’l-emîn
Târ-ı zülf-i hûrı itsün rişte-i mıstar kalem

19 Nâme irsâl eyleyüp her gün şu’â’-ı mihr ile
Âsitânundan debir-i çarh eyler cer kalem

20 Yazdıgun her nâme ki bir gülşen-i inşâ olur
Hat şükûfe nokta jâle satr cû ‘ar’ar kalem

21 Dili tolaşur önüne gelse hengâm-ı sühan
Taht-ı ‘irfâna geçerken server-i kişver kalem

---

[14] Vezin bozuktur.

22 Lezzet-i güftâr-ı şîrînünle yarıldı dili
Eyleyelden şi’r-i şekker-rîzüni ezber kalem

23 Başını kat’ eyleyüp bin kerre yararsan dilin
Hükmüne baş indirür emrüne fermân-ber kalem

24 N’ola bâb-ı Hayber-i ‘irfânı feth itdünse ger
Çün elünde Zülfekâr-ı Haydar-ı saff-der kalem

25 Mûsa-i lutfun yed-i beyzâ ider geh nâmeyi
Gâh kahrunla olur âteş-feşân-ejder kalem

26 Şâ’ir-i sihr âferîn-i pür-füsûnsun eylesen
Bir işâret barmagunla ser-fürû eyler kalem

27 Dest-i ‘adlün kesdi destin sokdı katrana anun
El uzunlıgını resm idindügiyçün her kalem

28 Vasfınun yüz binde birin yazmaga yüz binde bîr
Olsa deryâ hep midâd u cümle bahr u ber kalem

29 Yazmaga dîvân-ı vasf-ı şân-ı ‘âlî-kadrüne
Bir gazel dise ‘aceb mi tab’-ı ‘Âşık ser-kalem

30 Yoluna baş vireni eylerse ger defter kalem
Eylesün ben bî-ser ü sâmanı ser-defter kalem

31 Bûy-ı zülfün şemmesin vasf itmek olurdı eger
Mümkin olaydı mürekkeb misk olup ‘anber kalem

32 Nagme-i mutrib gibi olur sarîri dil-küşâ
Çün gelüp bezm-i beyâna ola râmiş-ger kalem

33 Küngür-i eyvân-ı vasf-ı zülf-i yâre irmege
Murg olup evrâkdan idinse bâl u per kalem

34 Ayagun topragına şerh itse ‘Âşık sözini
Tutuşa pûlâd-ı nâme aşına mermer kalem

35 Nüsha-i ‘ilm ü kemâlüm görme lâyık serverâ

‘Adlün eyyâmında şöyle nâkıs u ebter kalem

36 Halka erzâka ezel aklâm-ı kur’a salınup
Sehm-i gayb olmış meger hisse bana mahber kalem (9a)

37 Lutf idüp kâtiblerün dîvânına yaz ben kulun
Dime kim divâneye yokdur kalem yazar kalem

38 Safha-ı âfâka yaza şükr-i lutfun haşre dek
Cism-i zârumda olup her muy ser-tâ-ser kalem

39 Fakr ile görüp beni yeg görme ehli câhı kim
Ney tururken mu’teber olmadı sîm ü zer kalem

40 Kandadur ehl-i hevâ vü kanda ehl-i zevk ü fazl
Bir midür insâf idicek nây u ney-şekker kalem

41 Yirini tutmaz kulunun bin gulâm-ı tîg-zen
Her ne denlü olsa bürrân olmaya hançer kalem

42 Nitekim olup cihan içinde meşhûr-ı benân
Ola geh ‘irfân-nevâz u geh hüner-perver kalem

43 Hükmüne ola kalem-rev kişver-i ikbâl ü câh
Emrünün fermân-güzârı tîg ü fermân-ber kalem

8

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün

Şerîfe-zâde Efendi defterdar oldıgunda virildi. Envâ-ı esâ’et u ehânet câ’ize sadaka itdiler

1 Subh-ı devletden togup hurşîd-i rahşân-ı şeref
‘Âlemi pür-nûr idüp irişdi devran-ı şeref

2 Al güller bitdi ser-sebz oldı bâg-ı ıstıfâ
Gül gibi güldi açıldı verd-i handân-ı şeref

3 Lücce-i deryâda kalmış nice dürr izhâr idüp
Mevc urup cûş eyledi deryâ-yı ‘ummân-ı şeref

4 Derd ü gamdan mürde-veş fersûde idi niçe yıl
Yirine geldi oturdı şükr kim cân-ı şeref

5 Âldür gonce n'ola itse 'alâmet sebz ile
Toldı asâr-ı siyâdetle gülistân-ı şeref

6 Zerre-veş eşrâf yir yir n'ola eylerse zuhûr
'Âleme togdı bugün hûrşîd-i tâbân-ı şeref

7 Kıdve-i erbâb-ı devlet zübde-i ashâb-ı câh
Fahr-ı erkân-ı sa'âdet zeyn-i divân-ı şeref

8 Fahr-ı nesl-i fahr-ı 'âlem hayr-ı âl-i hayr-ı halk
Kurre-i a'yân-ı insân 'ayn-ı a'yân-ı şeref

9 Nûr-ı çeşm-i Mustafâ çeşm-i çerâg-ı Murtazâ
Ahter-i burc-ı siyâdet gevher-i kân-ı şeref (9b)

10 Vasf-ı zâtı zîver-i fihrist-i divân-ı celâl
Nâm-ı pâki nâme-i ikbâle 'unvân-ı şeref

11 Safha-i mihr ü meh-i evrâk-ı çarha sıgmaya
Yazsa vasfın tîr-i defter-dâr-ı sultân-ı şeref

12 Gaflet uykusunda fitne h*â*b-ı râhatda cihân
Ebr-i 'adli 'âleme yagdurdı barân-ı şeref

13 Benzemişdi dâr-ı Bû Derdâya Beytü'l-mâl ezel
Salmadın tarh-ı nizâmı dehre sultan-ı şeref

14 Hışt-ı sîm ü zerle ma'mur oldı 'adn-âsâ bugün
Olalı mi'mâr ana üstâd-ı bünyân-ı şeref

15 Hânedân-ı Mustafâ vü dûdmân-ı Murtazâ
Oldı senden rûşen ey şem'-i fürûzân-ı şeref

16 Adlinün mi'mârı ma'mûr u müşerref eylesün
Müşrif olmışdur harâb olmaga bünyân-ı şeref

17 N'ola devründe şeref bulsa eger 'izz ü şeref

Cümle ‘âlemdür du’â-gûy u senâ-hân-ı şeref

18 Sebze-veş sâyende hoş geçse n’ola eşrâf eger
Gülşen-i ‘âlemde ey serv-i hırâmân-ı şeref

19 Topun agsun göklere mihr-i cihân-ârâ gibi
Dest-i kudretden virildi sana çevgân-ı şeref

20 Olmasun yanunda bir kıymetde gevherle hazef
Tecrüben olsun mihekk-i fazl u mîzân-ı şeref

21 Nüshalar yazmak mücerrebdür şeref buldukda şems
Hâlümi yazsam n’ola irmişdür ezmân-ı şeref

22 Sebzedür her lafz her bir satr-ı serv-i sebze-pûş
Bu kasîde oldı bir ser-sebz-i bustân-ı şeref

23 Tîg-i fazl ile müsellemdür bana mülk-i kemâl
Hınk-ı tab’ ile benümdür şimdi meydân-ı şeref

24 Hak bilür bin baş hakkumdur ri’âyet öndüli
Ger olursa imtihân erbâb-ı ‘irfân-ı şeref

25 Pâymâlum jâle-veş hâk-ı mezelletdür yirüm
Evce çek yine beni ey mihr-i tâbân-ı şeref

26 Hâr-ı fakr u fâkadan sad-çâk dâmân-ı vakâr
Dest-i dâyinde keş-â-keşde girîbân-ı şeref

27 Ekser eşrâf u ekâbir şem’-i cem’-i sebz olur
‘Âşıkı iden çerâg ey şem’-i eyvân-ı şeref

28 Lüknet-i zıllet zebânum itmeseydi güng ü lâl
Devletünde olsam olurdı sühandân-ı şeref (10a)

29 Zümre-i âlî ri’âyet kıl binin gör birin al
Gerçi bin var her taraf cûyâ-yı ihsân-ı şeref

30 Muhkem itsün Hak esâs-ı devletün olsun ana
‘Ömr ü devlet câh u rıf’ât çâr-erkân-ı şeref

9

Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

İznikî ‘Alî Çelebi Bursa Beyi iken ‘îd-i kurbânda virilmişdür.

1 Sefîde-dem ki şafak âsumânda oldı ‘ayân
Döküldi hûn ki sanasın hamel olup kurbân

2 Yahûd şafakdan idüp ‘ârızına gül-gûne
Özine ‘îdde zînet virür ‘arûs-ı cihân

3 Şu ‘â-ı şemsden idindi kendüye ihrâm
Tavâf-ı Kâ’beye kasd eyledi bu zâl-ı zemân

4 ‘Ale’s-sabâh halâyık varup musallâya
Tavâf-ı kûy-ı nigâra çekildi ehl-i dilân

5 İrişdi ‘îd-i ganîmet bilün bu fırsatı kim
Kişiye degmede virmez zemâne emn ü emân

6 ‘Ale-l-husûs ki devr-i emîr-i dânâdur
Safâ vü ‘işrete âgâz eylesün rindân

7 Emîr-i mülk-i ma’ârif şeh-i diyâr-ı hüner
Müsemmâ Haydar-ı saf-der ‘Alîyy-i ‘âlî-şân

8 ‘Alî-sehâ vü ‘Alî-nâm u Murtazâ-ahlâk
Hasen-hisâl u hasen-hulk u sâhibül-ihsân

9 Görüp ‘avâtıfunı müstefîd oldı bahâr
Tonatdı ‘âlemi hil’atler eyledi ihsan

10 Kapuna kâse-i mâh ile geldi ‘îd-i sa’îd
Meger vazîfe taleb oldı yâ nevâle-sitân

11 Şu’â’-ı mihr ana zencîr ü micmere hûrşîd
Sipihr meclis-i ‘îdünde micmere-gerdân

12 Zihî ki mün’akis âyîne-i dürr âyetüne

Nukûş-ı sûret-i peydâ vü çehre-i pinhân

13 Hizebr-i bîşe-i heycâ peleng-i kûy-ı neberd
Gazâda bebr ü gazanfer vegâda şîr-i jiyân

14 Sürüldi gûy-ı zulüm ‘arsa-gâh-ı ‘âlemden
Olalı dest-i şerîfünde ‘adlden çevgân (10b)

15 Kapunda benden idi mihr altûn üsküfli
Big oldı başına şimdi urundı tâc-ı Keyân

16 Takındı kavs-ı kuzahdan ayagına halhâl
Olalı bezmüne rakkâs gerdiş-i gerdân

17 Şecâ’at evcine hûrşîdsin n’ola olsa
Elünde şa’şa’a mânend-i tîg-i hûn-efşân

18 Kimesne Rüstem-i Destân u Zâl adın anmaz
Şecâ’atun haberi oldı ‘âleme destân

19 Zihî salâbet ü savlet şecâ’at u şevket
Göreydi kahrunı isterdi Kahramân amân

20 Yürürdi atun önünce piyâde Sâm süvâr
Olurdı zîr-i rikâbunda Erdevân devân

21 Yanunca oldı silahdâr cenge âhengle
Eline tîg-i zeberced-niyâm alup Keyvân

22 Eger ki kulle-i Kâf ola kelle-i a’dâ
İderdi hurd anı darb-ı dest-i gürz-i girân

23 İtâ’at itdi bilüp rüstehîz ü peygârun
Bahâr u sûsen u servi idindi seyf sinân

24 Götüre gonce-i zanbak gibi ‘adû barmak
Elünde kalsa temâşâ sinân-ı sûsen-i şân

25 Elünde hançer-i bürrânuna nazar salsa
Vehimden ola ‘adû berg-i bîd-veş lerzân

26 Sicill-i Hâtemî Tayy itdi dest-i ihsânun
Berât-ı ‘âtıfete nâmun olalı ‘unvân

27 Şu kes ki hizmetüni farz-ı ‘ayn idinmiş ola
Pür ola desti zer ile çü keffe-i mîzân

28 Firâz-ı küngür-i medhine irmeye hergîz
Hezâr sâl ki murg-i hayâl ide tâyerân

29 Kimesne ‘arsa-i medhine bulmaya gâyet
Eger ki tayy oluna râh-ı ‘âlem-i imkân

30 Didüm ki nâtıka medhinde ‘âciz ü kâsır
İşitdi hâtif-i gaybî didi ki sad-çendân

31 Bugün tekâver-i tab’um fezâ-yı medhünde
‘Aceb mi sürsem eger yügrügün durur meydân

32 Zahîr olursa bana himmetün kemâle irem
Olam beraber Hâkân u hem-ser-i Selmân

33 Zihî sa’âdet ü devlet ki ‘Âşık-ı şeydâ
Kapunda kim kulun olup ola emîr-i cihân (11a)

34 Niçe ki rûz u şeb ola vü döne çarh-ı felek
Niçe ki ‘îd-i sa’îd ire vü bahâr u hazân

35 Gününi ‘id ide ‘îdün mübârek ide Hudâ
Şebüni Kadr ide kadrün ziyâd ide Yezdân

36 Murâdun üzre döne çarh ola hevâdârun
Kapunda gerdiş-i devr ola bende-i fermân

37 Tavâf-ı Ka’be-i maksûda olasın vâsıl
‘Adû zebûnun ola her zemânda çün kurbân

38 İrişmeye ana âsîb-i tünd-bâd-ı hazân
Bahâr-ı gülşen-i âmâlün ola câvidân

10

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 İtmeseydi ism-i sultânı eger der-ber-nişân
Sadr-ı yarlıg-ı belîgi eylemezdi yer nişân

2 Olmasaydı hükm-i şâhî bir şeh-i kişver-küşây
Başına tâc olmaz idi zer-nigâr efser-nişân

3 Tâbi’ ü fermân-berîdür halk-ı ‘âlem hikmetün
Yiridür mühr-i Süleymâna disem benzer nişân

4 Heft kişver şâh-râh-ı taht-gâh-ı hükmine
Yidi tûde hâke benzer ki kona yer yer nişân

5 Üç ‘alemdür üç elif olsun muzaffer dâ’imâ
Der-pençe satrdan saf saf ‘asker nişân

6 Almaga bir kişveri bir halka-i tevkî’ bes
Nev-’arûsa nitekim hâtem olur ekser nişân

7 Hükm-i şâhi bir zemîni ak kemhâdur dü-reng
Vâkı’ olmışdur kenârunda anun Ülker nişân

8 Dâire çekmiş ki ins ü cinni teshîr eyleye
Eyleyüp dilde Süleymân nâmını ezber nişân

9 Genc-i emr-i şâhiyi hıfza tılısm-ı hükm ile
Ejder-i bî-cândur itmiş kuyrugın çenber nişân

10 Yâ meger tâk-ı felekdür devre-i tevkî’-ı şâh
Rîkler üstinde olmış câ-be-câ ahter nişân

11 Yâ meger bir nev-civân-ı nagz-ı hatdur hâl dâr
Zer varakla eylemiş ebrûsına zîver nişân

12 Pîç pîç ü çîn çîn ü halka halka ham-be-ham
Pür-kirişme ‘işve-ger bir kâküle benzer nişân

13 Kadr ile bir şem’-i kâfûr berâtıdur hüküm

Şu’le-i ‘âlem-fürûzıdur yanar par par nişân

14 Peykdür yâ emr-i şâhî ‘âleme iblâg içün
Var tugrâdan miyân-bendinde hançer zer-nişân

15 Kendüyi çeker çevirür hükm-i şâha cest olur
İki üç yirden miyânına kemer baglar nişân

16 Bir kalenderdür elif tâc ile seyr eyler berât
San kemer-bendinde tugrâ bir kedû-yı zer-nişân

17 Turfetü’l-’ayn içre olur küngür-i ‘arş-âşiyân
Çün kanat büküp idüp pervâz aça şehper nişân

18 Kalb-i sahtın mûm ider gâhî niçe sengîn dilün
Gâh olur kim sikkesini mermere kazar nişân

19 Gâh olur nâr-ı celâle vâdî-i Eymen olur
Gâh olur nûr-ı cemâle manzar u mazhar nişân

20 Gâh dûdı cânda işler cân bagışlar ki dahı
Gâh sûr u gâh mâtemde olur micmer nişân

21 Geh kaşıkla aş virüp sapıyla geh göz çıkarur
Feyz-i nef’ü zarr ider hem bahş-ı hayr u şer nişân

22 Gâh olur kim bir bege ma’zûl börkin giydirür
Gâh olur bir bendenün başına tâc-ı zer nişân

23 ‘Âleme kef-i kifâyet şânın açup gösterür
Kabza-i hükmümdedür ‘âlem dimek ister nişân

24 Hûb-ı mâder-zâde çekmez minnet-i meşşâtayı
Lâciverd ü hall ile ârâyişi n’eyler nişân

25 Ârzû-yı dest-bûsunla gezüp elden ele
Der-be-der oldı cihân içre niçe yıllar nişân

26 Mîr-i mîrân Hüsrev-i devrân güzîn-i serv-revân
Hâk-i pâyünden gözine tutiyâ ister nişân

27 Matla’-ı mihr-i ma’ârif menba’-ı nehr-i kemâl
Dest-bûsunla senün ‘unvân kesb eyler nişân

28 Turre-i tevkî’ ile Hazret-i Fârûk-veş
Zülfekâr hâmesi ile Haydar-ı saf-der-nişân

29 Sâye-i destinden ayru kara-pûş olup midâd
Hâmenün kanı kurur düşer be-gâyet ter nişân

30 Hidmet idüp tîr-i bahtuna kazâ ile kader
Cem külâhın Erdevan tâcın diküp eyler nişân (12a)

31 Nâm-ı pâkün itmiş idi hüsrevâ hırz-ı lisân
Böyle itmezdi musahhar dehri ser-tâ-ser nişân

32 Benzemez her mîr-i mîrân sana kadr u câhda
Nitekim tevkî’-i sultânî olımaz her nişân

33 Göz göz itmiş sînesini zahm-ı tîr-i intizâr
Bunca gözle kapuna yüz sürmege gözler nişân

34 Ol gubârı hükm-i kadrine ide rîk-i nişân
Bulsa tugrâyı itün izin kapuna ger nişân

35 Seyf-i kâtı’dur ki emrün varsa hükmi kat’ ider
Yazılı üstünde bir şemse zer-ender-zer nişân

36 Hükm-i ‘adlün şöyle münkâd itdi halkı şer’e kim
Kâdılar ihzâr-ı hasma virmez oldular nişân

37 Kâr-fermâ-yı cihân fermân-revâ-yı dehr iken
Zîr-i destünde senün mahkûm u fermân-ber nişân

38 Bir avuç toprak dahı virsen öper başına kor
Keçgül alup destine cûdundan eyler cer nişân

39 Zülfine salup girih çîn eylemiş ebrûların
Tâli’üm gibi bana kîn eylemiş benzer nişân

40 İki çâk idüp yakasını koyar başına hâk
Dâde gelmiş işigüne ‘Âşıka benzer nişân

41 Cism-i rîk-âlûdı pür-dâg ü elif gören sanur
Meşk içün yazmış debîr-i ‘ışk ser-tâ-ser nişân

42 Sahn-ı dilde nâvek-i bîdâdı bilinsün diyü
Hûn-ı dille üstine nâmın yazar dil-ber nişân

43 ‘Âşıka çünki nişân u da’vaya ma’nâ gerek
Bu kasîde ‘Âşıkun da’vâsına yeter nişân

44 ‘Aşıkı bir ad içün kul idinüp iden çerag
Ad içün komış cihânda çünki her server nişân

45 Kutlu güni togışından bellü dirler serverâ
Şi’rimün a’lâlugına matla’um yeter nişân

46 Gayrı ‘irfânuma eş’âr ile istidlâl kıl
Her metâ’un eylügine çün olur Ülker nişân

47 Sîne-i vîranda genc-i ihtisâsun defn idüp
Dâg-ı ihlâsunla ana eyledüm yer yer nişân

48 Behre-mend iken karâbetden kapun olmaz nasîb
Hırsı hırmâne olur dimişler ulular nîşân

49 Kâyinâtı ser-te-ser nâm u nişânun ide pür
Geh el üzre gâh başda eyledükce yer nişân (12b)

11

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Vele-hu

1 Bu gice kim dil olup gam-dîde cân endûh-gîn
Göz iderdi girye cân nâle gönül âh u enîn

2 Dehr sarrâfı niçe dürr zeyn idüp sandukına
Gizledi koynunda bir berrak la’l-i âteşîn

3	Devşirüp pervâz-ı sîmîn-i livâ-yı zer-’alem
Zâhir oldı mehce-i meh râyet-i sultânleyin

4	Keştî-i devrân düşüp girdâb-ı bahr-ı zulmete
Bî-karâr olup dönerdi nitekim fülk-i zemîn

5	Hâlümi bilüp ‘abûsü’l-vech olmışdı recül
K’oldı ‘aksinden siyeh mir’ât-ı çarh-ı heftümîn

6	Kara boya gök çivîd idüp metâ’ın müşteri
Reng-zer dükkânına dönmişdi târ olup zemîn

7	Tîg-i Behrâm ile feth olup sevâd-ı mülk-i Şâm
Feth-i mülk-i zengibâr itdi şeh-i magrib-zemîn

8	Çeşme-i hayvân gibi zulmetde kalmışdı güneş
İrmemişdi ana Hızr-ı subh-ı İskender-leyin

9	Zühre saçın çözdi çeng-i nâleme dem-sâz olup
Raks ider idüp terâne yirine âh u enîn

10	Ben kara yazulunun hâlin ‘Utârid yazmada
Dökdi hayretden devât oldı siyeh çarh-ı berîn

11	Şeş-der-i gerdûnda âhum mâhı itmişdi kamer
Bulmayup bahtum gibi ol da küşâd oldı hazîn

12	Yûnus-ı hurşîdi benzer yutdı mihr-i âsumân
Çâhda Yûsuf gibi oldı yahûd mesned-nişîn

13	Kişt-zâr-ı mihnetüm kiştinde olmakdan zebûn
Düşdi sevrün ‘anberi âfâk oldı ‘anberîn

14	Mâtemüm şâm-ı mezelletde irüp gök ehline
Sünbülin idüp perîşân Sünbüle çözdi saçın

15	Da’vet idüp kevkeb-i bahtum musahhar itmege
Keffe-i Mîzân bahûre vezn iderdi müşk-i çîn

16 Gördi ki eşküm tolup fülk-i cihânı gark ider
Çekdi anı delv ile mellâh-ı gerdûn-ı berîn

17 Kavse nüh çenberde hallâc idügün bildürmege
Âh-ı âteş-nâk urdı sînesine tîr-i kîn

18 Niçe yıl ger Zühre dem-sâz u tarab-engîz ola
Görmeye şâdî yüzin bir dem dil-i endûh-gîn

19 Ger 'Utârid safha-ı mâha şu'â'-ı mihr ile
Yazsa ta'vîz-i cünûn olmaz 'ilâca dil karîn

20 Zemzem acırdı göreydi yaşımun şûr-âbesin
Nâlemi gûş eylese hannâne eylerdi hanîn

21 Geh sitâremden iderken isti'ânet âh idüp
Geh iderken istigâse çarhdan idüp enîn

22 Gün gibi berk urdı dilden nûr-ı hûrşîd-i yakîn
Tevbe idüp didüm *innî lâ'uhibbü'l-âfilîn*[15]

23 Ka'r-ı deryâda semek cevv-i semâda mihr ü mâh
Gördüm olmış bende-i fermân-ber-i cân-âferîn

24 Her biri gûyâ-yı şükr ü her biri tesbîh-h*â*n
Pür-sudâ' mülk-i melek pür-gulgule kerrûbiyîn

25 İrdi hâtifden nidâ-yı hevl-nâk-ı cân-güdâz
K'ey zebûn-ı h*â*b-ı gaflet mübtelâ-yı ân u în

26 *Fe'nzurû*[16] emrini te'kîd itmek içündür sahîh
İki oldugı vücûdunda bu çeşm-i hurde-bîn

27 Gûş-ı gülde penbedür jâle gider ey bâg-bân
Tâ seher irişe çarha subha-i müstagfirîn

28 Toldı ol dem gün gönülden tâli' oldı mihr-i şevk
Burc-ı cânda togdı bu matla' güneş gibi hemîn

---

[15] Ben batan şeyleri sevmem. En'am 76.
[16] Bakınız, Allah'ın kainattaki mucizelerine bakınız. Al-i İmran 137, Nahl 36, Neml 69, Ankebut 20, Rûm 42.

29 Ey mekân-ı kevne zâtıyle şeref viren mekîn
V'ey tufeyl-i fıtrat-ı pâkün vücûd-ı 'âlemîn

30 Bihterîn-i evvelîn ü mihterîn-i âhirîn
Pîş-vâ-yı enbiyâ vü muktedâ-yı mürselîn

31 Menşe'-i halk-ı şu'ûn u bâ'is-i tekvîn-i kevn
Asl-ı îcâd-ı zevât-ı kâyinât u kâyinîn

32 Nokta-i per-gâr-ı fıtrat merkez-i devr-i vücûd
Zübde-i kevn-i halâyık asl-ı halk u mâ vü tîn

33 Mirvaha-cünbân ser-i vaktün per-i kerrûbiyân
Perde-i halvet-serâyun târ-ı mûy-ı hûr-ı 'în

34 Şâhidü'l-hâl kıbâlih ki âyet-i *lâ-reybefîh*[17]
Sûret-i tevkî'-i menşûrun *hüden li'l-müttekîn*[18]

35 Kurbetün râhına *sübhâne'llezi esrâ*[19] delîl
Âyet-i 'azz u 'alân âyât-ı Kur'ân-ı mübîn

36 *Küntü kenzen*[20] genc-i mahfîdür ana sensin tılısm
Sırr-ı *Levlâk*[21]-ı vücûd-ı pâkün olmışdur emîn

37 Şemme-i zülf-i siyâhun zerre-i şems-i ruhun
Hâyret-efzâ-yı dil-i her mû-şigâf u hurde-bîn

38 Efser-i zerdür nübüvvet dürretü't-tâc ana sen
Hâtem olmışdur risâlet sen ana dürr-i semîn

39 Vahş-i tayra hâkim olduysa Süleymân-ı nebî
Emrinün mahkûmıdur rûhiyân-ı kerrûbîyîn

40 Peyk-i Cibrîl oldı sana ger Süleymân Hüdhüd'e

---

[17] Bu içinde şüphe olmyan bir kitaptır. Bakara 282.
[18] Sakınanlar için hidayet kaynağıdır. Bakara 282.
[19] Peygamberi gece Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksam'a götürdü. İsra 1.
[20] Gizli bir hazine idim, bilinmek istedim. İsmail b. Muhammed el-Aclûnî el-Cerrahî, Keşfü'l-Hafa ve Muziylu'l-İlbas, Halep, Tarihsiz, c.2, s.191.
[21] Olmasaydın kâinatı yaratmazdım. Mevlana Aliyyu'l-kârî, Mevzuatü'l-Kübra, İstanbul, Matbaatü'l-Âmire, s.68.

N'ola dirse *fe'tinâ minhâ bi-sultânın mübîn*[22]

41 Mûm-veş mühr-i Süleymâna n'ola râm ise halk
Hâtem-i hatmîyyet olmışdur sana engüşterîn

42 Ger Süleymân *Rabbı hebli*[23] mülkine sultân ise
Lî-ma'allah[24] ün makâmına sen oldun câ-nişîn

43 N'ola olduysa Halîlu'llâha âteş gülsitân
Sen şefâ'atle idersin dûzahı huld-ı berîn

44 Bu nice câh u 'uluvv olur bu ya nice huzû'
Gökdeki 'arş-âşiyân yirdeki Bathâ-nişîn

45 Zîr-i na'lün oldıgıyle fahr idüp 'arş-ı 'azîm
Oldı mi'râcunda kem-pâye sipihr-i heftümîn

46 Bir zemânda olmadı sana olan tayy-ı mekân
Ol zemân ki lâ-mekân eyvânına oldun mekîn

47 Eyledün bî-dârluk hîninde bir anda sefer
Ol makâm-ı ünse ki yog idi anda ân u hîn

48 Olmadı pervâne Rûh-ı Kudsî bezm-i ünsüne
Âferîn ey mahrem-i hâs-ı ilâhî âferîn

49 *Kellimînî yâ Humeyrâ*[25] âgâh olup sâkî-i vakt
Mest olurdı cür'a-i câmunla ehl-i bezm-i dîn

50 Geh *Erihnî yâ Bilâ*[26] olup nesîm-i bâg-ı ins
Cân meşâmın bûy-ı ünsullâh iderdi 'anberîn

51 Eskidüpdür niçe yüz bin mûze-i mâh-ı nevi
Yüz sürince işigün tozına eyyâm u sinîn

52 Nûr-ı şer'ün eyler irşâd-ı sırât-ı müstakîm

---

[22] Dediğini ispat edeceksin, açık delil getireceksin. İbrahim 10, Neml 21.
[23] (Sultan Süleyman): Bana öyle bir mülk ver ki, kimseye verme!
[24] Benim Allah'la bir olduğum bir makam/an vardır ki.
[25] *Ey Humeyra, benimle konuş!*
[26] *Ey Bilâl beni rahatlat! Tirmizî, Salat 126.*

Yoksa kalurdı şeb-i küfr içre ‘âlem dâllîn

53 Hâr-keşdür bâr-gâh-ı hark-ı ‘Âden’de şütür
Mu’cizâtun hırmeninden âhû-yı Çîn hûşe-çîn

54 Mu’cizenle çûb nâlân u hasa tesbîh -hân
Kasvet ile kalb-i düşmen seng mi yâ âhenîn

55 Olmasa şehd-i şehâdetle sana ‘azbü’l-lisân
Olmak olur muydı hîç nahlün lu’âbı engübîn

56 *Lâ-yenâmu kalbü*[27] sana devlet-i bî-dârdur
Çok nazar anlar niyâm-ı ‘aynıdan ‘ayn-el-yakîn

57 Zâglanmış tîg-i gamzen sürme-i *mâ-zâg*[28] ile
Lâ-yenâm-ı kalbi ol tîge niyâm-ı ‘anberîn

58 Ceyş-i düşmenden ne gam hıfz içün a’dâdan seni
Çünki cünd-i lem-ferûhâ baglamışlardur kemîn

59 Hışm u kîn ebrû-yı müşkînüne salmadı girîh
Kimseye göstermedi sende gazab çîn-i cebîn

60 Derd-i küfre tîg-i şer’ün şerbet-i kattâldur
Dâ’-ı zenbe şerbet-i lutfun şifâ çün engübîn

61 Basdı bagrına vücûdun gevherin hatem gibi
Âsumân üzre tefevvuk itse yiridür zemîn

62 Gerd-i gird-i kûyun alnında hüveydâdur henüz
Tavf idüp kûyun sürer her şeb kapuna meh cebîn

63 Döndi reşkinden didi *yâ leytenî küntü türâb*[29]
Sîneye çekdi zemîn çünki seni çarh-ı berîn

64 Âlünün ashâbunun evlâdunun ezvâcunun
Ruhuna bin bin tahiyyât u selâm u âferîn

---

[27] Gözüm uyur, kalbim uyumaz. Muhammed b. İsmail el-Buharî, Camiu’s-Sahih, İstanbul, Tarihsiz, c.2, s.48; Teheccüd, bab 16.
[28] Gözü hedeften şaşmadı. Necim 17.
[29] Keşke toprak olsaydım! Nebe 40.

65 *El-bidâr u el-bidâr*[30] ey sırr-ı pâk-ı Ahmedi
El-gıyâs u el-gıyâs[31] ey rûh-ı mu'ciz-âferîn

66 Âh eger mahşerde bizden olasın dâmen -keşân
V'ey eger reddün eli salarsa bize âsitîn

67 Gerçi 'aybum bes buved 'aczem ez ân sad-bâr bîş
'Acz-i halimrâ niger 'ayb u kusûr merâm-bîn

68 Ben kimüm 'arz-ı niyâz idem yeter devlet bana
Cümle-i 'âlemdenüm yâ Rahmeten-li'l-'âlemîn

69 Yâ Resûla'l-lâh vasiyyet itdün âlün ümmete
Didi anlardur size Kur'ân ile habl-ı metîn

70 Kendüm içün dimezem ben lîk çogı âlünün
Kâ'inât-ı cûda bulmaz yimege nân-ı cevîn

71 N'ola bî-dâd irse bana ehl-i 'ilm ü şer'den
Kendi perrinden irer kartala tîr-i sehm-gîn

72 Bir çerâgın ehl-i beytinün söyindürmek diler
Bâd-ı zulmine penâh eyle şefâ'at dâmenin

73 Vir Resûlün hürmetine bana bu gamdan felâh
Hizb-i âle çün didün Kur'ân'da hizbü'l-müflihîn

74 Mekre âgâz eylediyse bana düşmen gadr idüp
Hakka saldum ben anı vallâhu hayrü'l-mâkerîn (14b)

75 'Âşıka rahm it garîbündür yetimündür senün
Yâ Resûla'l-lâh kapuna geldi pür âh u enîn

76 Cevr-i gerdûndan ne pervâ mekr-i a'dâdan ne bâk
Himmet-i sultân-ı dehre hâlüm olursa karîn

77 Âsumân-ı dîn ü dünyâ kâm-rân-ı 'adl u dâd

---

[30] Bize yardıma gel!
[31] Meded, meded!

Tev'emân-ı feth ü nusret kahramân-ı mâ vü tîn

78 Ey penâh-ı 'adl u dâd u merkez-i dünyâ vü dîn
Âsitânun kehf-i mazlûmîn emânü'l-hâifîn

79 Vasf-ı elkâb-ı cemîlündür emirü'l-mü'minîn
Na't-ı ahlâk-ı cezîlündür imâmü'l-müslimîn

80 Nev-bahâr-ı 'adl u dâdun nazreten li'n-nâzirîn
Çeşmesâr-ı lutf u cûdun lezzeten li'ş-şâribîn

81 Zıll-ı Hakk makbûl-i Hakk mümtâz-ı halk oldıguna
Bes degül midür bu hüsn-i hulk bürhân-ı mübîn

82 Gûş-ı çarha halka-i hükmün nişân-ı bendegî
Dâg-ı ihlâsun ruh-ı âfâka hâl-i 'anberîn

83 Bulmaya harfine barmak komaga bir nokta 'ayb
Nâme-i a'mâlüni yazan kirâm-ı kâtibîn

84 Cennet idüp dehri halkun halka 'adlün çagırur
Hezihî cennâtü 'adnin fe'dhulûha hâlidîn[32]

85 Sâye-güster üstüne perr-i hümâ-yı lutf-ı Hak
Taht der- taht-ı tasarruf mülkdür zîr-i nigîn

86 Âsumân bustân-serâyun kehkeşândur cûy-ı âb
Verd-i nesrîn mihr ü mehdür anda encüm yâsemîn

87 Bûy-ı hulkun şemmesine hem-dem olsun bir nefes
Zemherîrün çillesinde çekmesün gül erba'în

88 Âyet-i *İnnâ fetahnâ*[33] da elifler gibidür
Devletünde ser-firâz olmış durur a'lâm-ı dîn

89 Dâne-i hardalca gelmez kelle-i a'dâ ana
'Askeründür tîg-i minkâr ile murg-i dâne-çîn

90 Nev-'arûs-ı saltanat tîg-i gazâ fermân-berün

---

[32] Bunlar Adn cennetleridir. Ebedî kalmak üzere buraya girin. Tâha 76.
[33] Sana açık bir fetih nasip ettik. Feth 1.

Birisi mülk-i nikâh birisi mülk-i yemîn[34]

91 Nüh sipihr ü çâr erkânı idinse nerd-bân
Çıkmaga evsâfun eyvânına ʻakl-ı hurde-bîn

92 Irmeye kim pâyesine kasr-ı kadr-i medhünün
Tis'a tis'in erba'a olursa farzâ erba'în (15a)

93 Kanda ben kanda niyâz-ı hazret-i şâh-ı cihân
Lîk ka'r-ı çehden olınur rasad çarh-ı berîn

94 Dilde sıdkun şöyle nakş itdüm ki didi her gören
Alışınca şöyle alışsa zemân ile zemîn

95 Saklarum cân gibi mihrün virmezem dünyâya ben
İşigün hakkı inan ki *el-emînü bi'l-yemîn*[35]

96 Telh-kâm itdi beni ʻazl ile zehr-i kahr-ı dehr
Olsun ol milh-i ücâce şefkatün mâ-i ma'în

97 İrdi kış kılıc gibi mîh elde tîg-i âb-gûn
Döymeye âhen de olsa kalb hemçün âb-gîn

98 Hâliyâ irdi muharrem vakt-i mâtem devr-i gam
Tâzelendi köhne derdi âl-i hayrü'l-mürselîn

99 Hep muharremde ola gelmişdür ihsânun bana
N'ola mansıbla sevindürsen yine ey şâh-ı dîn

100 Herkesün bir mesnedi vü bir şefâ'at-h*â*hı var
Bendenün bâb-ı Muhammedle Hadîs'-i Erba'în

101 Eylerüm lutfundan istiftâ senün iftâ buyur
Sen dururken bî-kes-i evlâda kim olsun mu'în

102 Kime itsün iltica âl-i Nebi sen var iken
Dînine rükn-i rekîn ü şer'ine hısn-ı hasîn

---

[34] Vezin bozuktur.
[35] Yemin edilene güvenilir.

103 Her şegâle Şîr-i Hak evlâdın itdirme zebûn
Ey ‘ata-yı Hak şikâristânına şîr-i garîn

104 Çün ezel dâr-ı na’im-i lutfun itdün bana câ
Andan ihrâc itme olur cennet ehli hâlidîn

105 Her ne ihsân ki ider âl-i resûle pâdişâh
Müntehâ-yı sidreden tahsîn okur Rûhü’l-emîn

106 Pâye-i devlet virür el herkese ammâ bana
Öpmege virmez elin sunar bir elsüz âsîtîn

107 Gerçi dirler söylenür devlet kazâ yanındadur
Kadı olaldan sürûra irmedi kalb-i hazîn

108 Râst oldugum bile çep bakup iden gûş-mâl
Biline şol dem ki ashâb-ı şimâl ile yemîn

109 Umarum olam harîm-i istikâmet mahremi
İrişüp Hakdan nidâ mümtâz olıcak mücrimîn

110 ‘Âmile virilmesün devründe ‘âlim mansıbı
Bulsun eyyâmunda rıf’at ‘âlimîn ü ‘âmilîn

111 Himmetün feryâd-res olup olursa dest-gîr
Evc-i gerdûnda olam mihr-i münîre hem-nişîn

112 Saltanat sür dünyeler turdukca tur ol kâmurân
Kâm-bahş ol âle âl olsun kapunda kâm-bîn

113 Müstefîz ol rûh-ı Ahmedden müfîz ol âline
Bi’n-nebiyyi ve evlâdihi et-tayyibîn et-tâhirîn[36]

12

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün
H*a*ce Çelebi Efendi’ye virilmişdür.

1 Cevr-i gerdûndan ne pervâ zann-ı düşmenden ne bâk
Himmet-i monlâ-yı dehre hâlüm olursa karîn

[36] Peygambere ve temiz evlatlarına.

2 Sadr-ı ‘ilm ü şeyh-i İslâm u imâmü’l-müslümîn
Hâce-i dîn dâver-i dünyâ vü müfti’l-mü’minîn

3 Şems-i ibrâc-ı şeri’ât şem-i divân-ı takî
Kutb-ı evtâd-ı mehâbet mihver-i eflâk-ı dîn

4 Muhyiü’s-sünnet olup Hızr irmesün derdi cihân
El-firâk ey ders ü fetvâ elvedâ ey ‘ilm ü dîn

5 ‘Asruna şemsü’l-e’imme şeyhü’l-islâm irse ger
Hâmene dirdi imâdü’d-dîn sana bürhân-ı dîn

6 Oldı bâbundan senün tacü’ş-şerî’a ser-bülend
Makdemünle bulalı sadrü’ş-şerî’a zîb ü zeyn

7 Bahr-ı ‘irfândur vücûdun anda bir dildür dilün
Şâh-ı mercândur lisânun her sözün dürr-i semîn

8 Ser-nigûn tûbâdür ol esmârıdur fazl u kemâl
Kilk-i fetvân ile ‘âlem oldı firdevs-i berîn

9 Nevk-i kilkün zıfr-ı şehbâz-ı şikâristân-ı kuds
Halka-i mîm-i midâdundur kemend-i ‘anberîn

10 Vecne-i beyzâda gûyâ şâme-i sevdâ durur
‘Aks-i kilkün kâgıd üzre ey şeh-i mülk-i yakîn

11 Nesh-i kavl-i kavme her harfün ki bir ta’lîkdür
İbn-i mukle merdumündendür midâd-ı’anberîn

12 Ey midâdun vesme-i ebrû-yı nûn-ı nass-ı Hak
Rik-i hattun sürme-i çeşm-i cemâl-i hûr-ı ‘ayn

13 İtdi tefsîrün senün nesh-i tefâsîr-i selef
Nitekim Kur’ânla nesh oldı suhuf-ı evvelîn

14 Oldı câ tefsîr-i Câru’llâha genc-i i’tizâl
Sen tekellüm ideli tefsîrden ey şâh-ı dîn

15 Hükm iderdi şâfi'i eylese kâdı-ı hikem
Nusret-i dîn-i Hanîf itdügüne 'ilme'l-yakîn (16a)

16 Lü'lü'-i manzûm boynı baglu çâker nazmuna
Bende-i halka-be-gûşı nesrünün dürr-i semîn

17 'İlmüne şöyle 'ayandur hey'et-i eflâk kim
Tob-ı zâtü'l-kürsî olmışdur semavât u zemîn

18 Bûy-ı hulkun şemmesine bir nefes olsun karîn
Zemherîrün çillesinde çekmesün gül erba'în

19 Hırz idüp ihlâsunı dergâhun idinen melâz
Cevr-i devrândan halâs keyd-i a'dâdan emîn

20 İşigün bulup penâh idinen oldı kâm-yâb
Âsitânunda gören ihsânun oldı kâm-bîn

21 Eylerüm lutfundan istiftâ senün iftâ buyur
Sen dururken bî-kes-i evlâda kim olsun mu'în

22 Kime itsün iltica âl-i Nebî sen var iken
Dînine rükn-i rekîn ü şer'ine hısn-ı hasîn

23 Halka-i dergâhun ile rişte-i lutfun yeter
'Âşıka hem 'urve-i vuska vü hem hablü'l-metîn

24 Nass-ı kâtı' gibi hükm-i sâtı'un fasl eylesün
Bana çok telbîs-i da'vâ itdi buht-ı ehl-i kîn

25 Hâlümi eyle be-hakk-ı hürmet-i rûh-ı resûl
'Arza-i 'ilm-i vezîr-i a'zâm-ı gerdûn-nişîn

26 'Akl-ı evvel Âsaf-ı sânî vü üstâd-ı devum
Tîz-fehm ü pâk-'akl u kârdân u hurde-bîn

27 Efser-i re'y-ı rasîn nâmındaki iklîl-i râ
'Ukde-i müşkil-küşâ ismindeki dendân-ı sîn

28 Zîr-i dest-i tîg-i râyı mülk-i İrân u 'Irâk

Beste-i çîn-i kemend-i fikri dârü'l-mülk-i Çîn

29 Âyet-i *innâ fetehnâda*[37] elifler gibidür
Devletünde ser-firâz olmış durur i'lâm-ı dîn

30 Görmedi anun gibi çâbük-süvâr darb u harb
Eblak-ı bahta uraldan dest-i sun'ullâh zîn

31 Tîg-i mihr-i 'adlin itse subh-girdâr âşikâr
Zulmet-i şeb gibi nâ-peydâ ide zulmi hemîn

32 Tîg-i âteş-tâb u pür-nûrın iderse der-niyâm
Subh u şâmı göreler yeksân-ı halk-ı 'âlemîn

33 Mansıb-ı 'âlim zemânunda virilmez 'âmile
Buldı devründe terakki 'âlimîn ü 'âmilîn

34 Çünki her bir şey olur aslına râci' 'âkıbet
Dil 'Arab mülkine meyl itdi olup âhir güzîn (16b)

35 İtdi dil kıble-nümâ-veş gerçi bî-had ıztırâb
Oldı semt-i kıbleye sevk-i Hak âhir râh-bîn

36 Himmetün feryâd-res olup olursa dest-gîr
Evc-i gerdûnda olam mihr-i münîre hem-nişîn

37 'Avnün olup her zemân olsun mu'înün müste'ân
Ehl-i 'ilm olsun kapundan müstefîz ü müsta'în

13

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Pâdişâh-ı 'âlem-penâh hullidet hilâfetuhu hazretlerine virilmişdür

1 Sala devletle çün Sultân Süleymân saffın âlâya
Melekler 'arş-ı a'lâdan çagırur yagı yagmaya

2 Salınur ak sancak serv-i sîm-endâma dönmişdür
Çözülmiş tug-ı şâhî benzeyüp zülf-i mutarrâya

---

[37] Sana açık bir fetih nasip ettik. Feth 1.

3 Kime salarsa sâye bir diyâra şehriyâr eyler
O sancakdur eger var ise dünyâda hümâ-sâye

4 Nişân-ı mîh-ı na'lün lâle-zârı geh ide menzil
Yiridür gökde ta'n itse şafak birle süreyyâya

5 Gubâr-ı 'askerün mihriyle cenge çarhaya çıkmış
Kemendün çînîdür hâle atılmış gökdeki aya

6 Melekler mihr ü mâhun revzenine geldi cem' oldı
Gürûh-ı pür-şükûh-ı ceyş-i mansûrun temâşâya

7 Çü şâh-ı bahr u berri tutdı çadır çiçegi yiri
Habâb-âsâ açıldı bâd-banlar rûy-ı deryâya

8 Gazâ yolında her toz ki kopar atun ayagından
Melekler gözlerine kuhl idinür hûr-ı pîrâya

9 Sana ol 'asker-i Mansûrı verdi Hakk Te'âlâ kim
Müyesser olmamışdur ne Ferîdûna ne Dârâya

10 Atarlar mihr-i mehden kumbara burc-ı semevâta
Kurarlar kehkeşândan nerdibân evreng-i bî-pâya

11 Karavul feth (…)[38] fevz ü nusret oldı tundârun
Yüri fırsat senündür kıl tevekkül Hakk Te'âlâya

12 Hisâr üzre dikilmiş pâdişâhun sancagı sandum
Seher gökde nazar kıldukda mihr-i 'âlem-ârâya

13 Dikilsün sancak-ı İslâm sîb-i Müslümî yensün
Salup eyvânı ehl-i nâza 'azm ide Kızıl Elmaya

14 Gırîv-i tob-ı kahrun çanına ot tıkdı Rîm-pâpun
Kakar nâkûs anun çün tahta erbâb-ı çelîpâya (17a)

15 Der-i deyr üzre subh u şâm çanlar çalınur sanman
Bilüp yıkılacagın mâtem eylerler kilisâya

---

[38] Kelime okunamamıştır.

16 Kaşun çîn eyleyüp bir göz ucıyla egri bakmışdur
Yıkılsun kal'a-i Egri el urma hiç ok u yâya

17 Siketvârun segidür varsa serdârını segbânun
Küleh-dârunla havfun ile derdin kime aglaya

18 Sakızun kâfirün çekmişler agzından dil almışlar
Ne Kıbrıs u ne Malta döyerimiş bu tonanmaya

19 Gerek himmet ki Câbülkâ vü Câbülsâ ola râmun
Ne minnet kal'a-i Peç fethine teshîr-i Maltaya

20 Gele Hüdhüdlük ide 'askerinde sen Süleymânun
Kebuterler eger nâme uçursan Kâfa 'Ankâya

21 Süleymân-ı zemânsın yanuna haşr-ı cünûd oldı
O cündün ben de pâyânında bir mûr-ı fürû-mâye

22 Başumda sebz destâr u dilümde şekkerîn güftâr
Cünûdun içre döndüm ben de bir tûtî-i gûyâya

23 Du'â nâmıyle geldi yüz süre dergâhuna 'Âşık
Süleymân 'askerinde sözle girsin mûr araya

24 Şehâdet birle dünyâsın degişmek kasdına geldi
Dem-i nakd-ı hayât ile seridür elde sermâye

25 Dirigâ bana itdi zulm bir zâlim had atâşın
Bu zulme şâhidümdür Hak ki Hakdur cümle eşyâya

26 İki 'âlemde mücrim olanı gözsüz kopar yâ Rab
Beni mücrim diyü 'arz eylemiş dergâh-ı a'lâya

27 Nebî âlini teşbîh eylemişdür keştî-i Nûha
'Alî Pürtek kapudanına n'ola nehr-i Tunaya

28 Sulı segün suda yatar meseldür mâ-tekaddümden
'Alî Pürtek Tunada yüz yumaz sal anı deryâya

29 Tebevvül eylemiş sâbıkda biri zemzeme dirler

‘Ali Pürtek bu yüzden virdi sûret-i (…)[39]

30 Bahâneyle yüzün gördüm atun izine yüz sürdüm
Sipâs-ı bâ-sitâyiş şükr ü minnet Hak Te’âlâya

31 Bihamdillah sözi kizb oldugı isnâd u bühtânı
Bilindi ser-be-ser erkâna vü pâşâya âgâya

32 Müfettişlikde sa’y u vâfir irsâliye gönderdüm
Yolumı urdı ol yolsuz göreyüm hışma ugraya

33 Ölümden öndin öldüm ki ben oldum kahruna mazhar
Bu denli kâdı lutfundan terakkıyle bulup vâye (17b)

34 Ne haddümdür diyem ben hizmet itdüm cânuma minnet
Sana hizmet ‘ibâdetdür yarar dünyâya ‘ukbâya

35 Velîkin gayret-i akrân bir müşkil marazdur ki
Cihânda benzemez hîç bir maraz bu derde bu dâye

36 Beni nâmerde muhtâc etmedün bir demde sultânum
Yine de ‘âşık’undur ‘Âşık-ı zâr u fürû-mâye

37 Yolum yüz otuz ise sen yüz elli ile ihsân kıl
Şehâne lutfa çün olmaz bahâne himmete pâye

38 Gazâdur bu da başka andan el virür müselmâna
Kara kâfir niçe bir hâkim ola Kıratovaya

39 Havâle itme kâdı-’askere ahvalümi lutf it
Beni süründürür ol haşre dek salmakla ferdâyâ

40 Ugurun açık u ‘azmün mübârek ola sultânum
Hudâ feth ü zaferler sevk ide bî-hadd u bî-gâye

14

Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

Vele-hu

[39] Kelime okunamamıştır.

1 Sepîde-dem ki küşâd olmış idi bâb-ı seher
Gözini yummış idi h*â*bdan her ehl-i seher

2 Meger ki togdı güni mâlik-i seher-gâhun
Ki çıkdı çâhda delv ile Yûsuf-ı hâver

3 Nihân idüp yüzini çeşm-i şûh-ı encümden
Zen-i zemâne bürindi sepîd bir çâder

4 Çü oldı çeşme-i hûrşîd-i münfecir fecre
Reşâş-ı nûr ile toldı sipihr ser-tâ-ser

5 Çıkardı penbe-i subhı sımâh-ı cândan şeb
Ki ire gulgul-ı tesbîh-h*â*n vakt-i seher

6 Zebân-ı hâl ile tesbîhe eyledi âgâz
Semâ vü ‘arz u zemîn ü zemân u bahr ile ber

7 Açıldı gül gibi ol demde gonce-i ümmîd
Görüp nesîm-i hidâyâtı bâg-ı cânda eser

8 Pür itdi rişte-i müjgân-ı çeşm-i zârîye
Le’âl-i eşk ile göz görmedük niçe gevher

9 İdindi sübha-i dest-i niyâz u ‘acz u kusûr
Bu resme oldı tazarru’-künân u ‘özr-âver

10 Ki ey münevver-i çeşm-i şuhûd-ı ehl-i basar
Fürûg-bahş-ı fetîl-i çerâg-ı ‘ilm ü nazar (18a)

11 Cilâ-dihende-i âyîne-i ‘ukûl u fikr
Ûiyâ-künende-i ‘ayn’el-yakîn-i çeşm-i ‘iber

12 Zamîr-i sâni’a her işden intikâl eyler
Zamîr-i fâ’il olur taht-ı fi’lde muzmer

13 Zuhûr eyledi bir emr-i kün ile bu ef’âl
‘Aceb degül mi ki ef’âle emr ola masdar

14 Meselde gülşen-i îcâd u kudretüne göre

Sipihr kubbe-i haşhâş içinde dâne beşer

15 Müzâhir oldı merâya tecellî-i zâta
‘Arûs-ı şâhid-i ma’nâye oldı hacle suver

16 Nedür bu ‘âlem-i ekvânda ki kazâ vü kader
Nedür bu ‘âlem-i a’yândaki kavî vü kader

17 Nedür bu bahr-i mu’allak ki şeb-çerâg ile pür
Nedür bu kulzüm-i nîlîde surh nîlûfer

18 Beyân-ı künh-i ilâhîde lâl ehl-i kelâm
Sükûtı mantıkınun mûsîkî yirine geçer

19 Hakîkatine irişmekde dest-i ‘ilm eşell
Kemâl-i zâta nazar dîde-i nazar a’ver

20 Tabî’î olmaya çünki hidâyet-i ezelî
Riyâz-ı kesb-i ‘ulûm-ı riyâzîden ne biter

21 Bu iktizâ-yı kazâ hikmet-i İlâhîdür
Hakîm yabane öter felsefî ‘abes söyler

22 Kör ola dîde-i işrâkiyân çün huffâş
Kaçan ki ‘âleme hûrşîd-i Kibriyâ sala fer

23 Meşiyyet-i ezeliyye çün olmadı hem-râh
Reh-i dalâlda meşâyi râhîl ü ebter[40]

24 Harîm-i sun’ı mesâhatde ‘akl vâlih ü deng
Ki hads ana ‘amûd olmayan kıyâs-ı veter

25 Kalurdı ‘öşr-i ‘aşîrden beyânda sıfrü’l-yed
Rukûm-ı necm ile itse hesâb Ebû Ma’şer

26 Sipihr-i ‘akl ile çün tob-ı zât-ı kürsîdür
Kitâb-ı hey’eti ‘ilm-i nücûmı ‘akl n’ider

27 Olursa hayt hat-ı istivâ zemîn şâkûl

[40] Vezin bozuktur.

Olursa çarh suturlâb u sakb şems ü kamer

28 Sumût olursa burûc u mukantarât eflâk
Çekerse ʻakl nice sâl ceyb-i fikrete ser

29 Hîç alınur mı gönül irtifâ’-ı şems-i yakîn
Murî çü olmaya ser-rişte-i hidâyet eger (18b)

30 Verâ’-i hatda kalup ʻakl-ı nısf fazla gibi
Karîb-i kutb-ı yakîn evliyâya zerre kadar

31 Çeh-i devâtda hâme rasad çeküp niçe nîl
Gözetse çarh-ı ma’ânîde seyr-i necm-i fikr

32 Yakını itmeye pergâr-ı vehm ü zan merkez
Devât kutb ola bin yıl eger kalem mihver

33 Sutûr-ı fenn-i Mecestî vü ʻilm-i Öklidîs
Olursa pâye-i mi’râc ʻakl-ı dûr-nazar

34 Çıkarmaz âb-ı nizâ’î serây-ı tahkîka
Kusûr u ʻaczde kalur mühendisân-ı fikr

35 Tabîb eger ola cân-bahş u muhyî-i mevtî
Dem-i Mesîhden i’câzda ura dem eger

36 Tefekkür ile olup mâlihulyâ ʻârız
Kala ʻilâc kusûrında ʻâciz ü ebter

37 Sipihri itse tasavvur dimâgı tola sider
Zemîni kılsa tefekkür vücûdı bula hazer

38 Kelâm-ı hâlika yine kelâmıdur şâhid
Degül mi âyete î’câz bunca ay u süver

39 Cenâb-ı Hakkı ne bilsün basîret ü fikret
Umûr-ı bâtınayı derk ider mi hiss ü basar

40 Fezâ-yı tîh-i tehayyürde kaldı dil güm-reh
Meger ki menzîl-i maksûda ʻacz ola rehber

41 Semât-ı kıble-geh-i ‘acze togrulur âhir
Egerçi kıble-nümâ gibi dil olur muztarr

42 ‘Arûs-ı bikr-i fikir hacle-gâh-ı noksanda
İdindi perde-i ikrâr-ı ‘aczini mi’cer

43 Nu’ût-ı zâtını ‘ad itmeye hatîb-i lisân
İderse dâne-i dendânı pâye-i müneyyer

44 Harîm-i sâhat-ı sun’a nezâre kılmagiçün
Konıldı kasr-ı vücûdunda bu iki manzar

45 Çıra budagı degildür gözün aç itme çerâ
Cihâna ‘ibret ile sal nazar bakar da bakar

46 Murâdun ise şühûd-ı ruh-ı murâd eyle
Cilâ-yı eşk ile mir’ât-ı çeşmi rûşen-ter

47 Ya câm-ı Cem yâhûd âyîne-i Sikenderdür
Nazar idersen eger ‘ibret ile seng ü meder

48 Zihî cemâl-i cihân-sûz u cân u dil-efrûz
Ki lem’asıyle hacer nâr u nûr oldı şecer (19a)

49 Harîm-i sun’a ne lâzım delîl-i şem’-i nücûm
Zuhûr-ı pertev-i kudret çü şemsden azher

50 Meşâmm-ı ehl-i şühûdı mu’attar itse n’ola
Serây-ı sun’a felek tob-ı zer-nişân micmer

51 Anun irâdeti te’sîridür esîriyyât
Anun meşiyyetine oldı cümle fermân-ber

52 Bahâr irse reyâhîn-i sahâ’if-i çemene
Kemâl-i sun’unı isbât içün yazar mahzar

53 Şitâ yetişse cemed müncemid olup çü cemâd
Cemâl-i kahruna mir’ât olup olur mazhar

54 Habâb-ı sun'da mahbûs 'unsur-ı bâdî
Gören hevâyı ne vech ile kevne bâdî der

55 Kaçup şerâr-ı celâlinden âteş-i ser-keş
Hisâr-ı sengi vü hısn-ı hadîdi itdi makarr

56 Şeh-i şinâba virür bir salâbet ü savlet
Ki şîşe-i cemedde dîv âbı habs eyler[41]

57 Riyâz-ı merhametün berg-i terresi cennet
Zülâl-i 'âtifetün feyz-i katresi kevser

58 'Azâb-ı âteş-i hırmân rahmetünden dûr
Cehennem âteşi sûziyle yanmaz ehl-i makarr

59 Nesîm-i subh-ı celâl esse bâd-ı kahrun ile
Eger sürâdık-ı zâtü'l-imâd ise sarsar

60 Zalâl u küfr-i 'adûdan cenâbı müstagnî
Ne naks-ı mihre nazar görmez anı çün şeb-per

61 Şeb-i dalâlde irşâde nev'-i insânı
İrişdi şem'-i hidâyetle bunca peygamber

62 Söyündi şem'i vü tagıldı cem'i her birinün
Çü tünd-bâd-ı havâdis cihâna virdi keder

63 O şem'-i cem-i hidâyet çerâg-ı bezm-i rüsül
Çerâg-ı dînin uyandurdı tâ dem-i mahşer

64 Güzîn-i halk-ı beşerdür rüsül güzîn-i beşer
Güzîn-i zübde-i mahlûka ol durur server

65 Tecellî-i leme'ât-ı cemâle meclâdur
Zuhûr-ı pertev-i nûr-ı İlâhîye mazhar

66 Serây-ı *sümme denâ* vü serîr-i *ev ednâ*[42]
'Uluvv-ı kadrine mi'râc pâye-i kem-ter (19b)

---

[41] Vezin bozuktur.
[42] Yayın iki ucu kadar, belki de daha fazla yaklaştı. Necm 8,9.

67 Duhûl eyledi ol bâr-gâh-ı kurbe ki ol
Degül bu çenber-i eflâk anda halka-i der

68 Şu bezm-i ünse harîf oldı dönmese Cibrîl
Yakardı şem’ine pervâne-var bâl ile per

69 Zihî celâl ki tâvûs-ı bâg-ı kuddûsı
Harîm-i vahyine cârûb eyledi şeh-per

70 Vücûdı olmasa ser-nâme-i sahâyif-i halk
Kalurdı nüsha-i tekvîn-i kâ’inât ebter

71 Kemâl-i mu’cizesin halka eyleyüp isbât
Dünîm oldı ki tâ iki şâhid ola kamer

72 Kemân idüp ana Hak sundı *kâbe kavseyni*
Ve mâ remeyte hadünün ana *izrameyte*[43] veter

73 Münâfık anlamasa n’ola kadr-i gerd-i rehen
Virür mi dîde-i a’mâya tûtîyâ zîver

74 Nedür bu mu’cize dâyim ki haşre dek ümmet
Kerâmet eylese izhâr-ı mu’cize dirler

75 Bilinmez evveli mi âhiri mi hayrludur
Buyurdı ümmeti hakkında çünki misl-i matar

76 Şu resme eyledi tertîb gülşen-i dîni
Ki haşre dek ana virmez hazân-ı devr-i keder

77 Nesîm-i sıdk-ı ‘atik esdi ol gülistâna
Virüp cedîd tarâvet misâl-i bâd-ı seher

78 Nihâl-i devr-i ‘Ömer kad çeküp olup ser-sebz
O bâga ‘adli idi sâye-i safâ-güster

79 Tereşşuh eyledi ebr-i hayâ-yı Zi’n-nûreyn
Şükûfe-zârını ol dînün itdi tâze vü ter

[43] O toprağı sen atmadın Allah attı. Enfâl 17.

80 Nesîm-i feyz ile ser-sebz oldı gülşen-i âl
Açıldı gül gibi devr-i hilâfet-i Haydar

81 Hasandur ol güle jâle Hüseyn ana gonce
Ki oldı revnak-ı bâg anlarunla efzûn-ter

82 O bâga iki nihâl ol nihâlde iki gül
O gülbüne iki gonce o şâha iki semer

83 O postda iki bâdâm o pisteye iki magz
O hâteme iki fass ol nigîne iki güher

84 O tîgde iki bend ol niyâmda iki tîg
O dürce iki dür ol burcda iki ahter (20a)

85 Dirîg ü hasret ü derdâ vü sad-hezâr efsûs
O gülde böyle imiş hikmet-i kazâ vü kader

86 Ki ola sadmet-i bâd-ı hazân ile pâ-mâl
Ki ire şevket-i bî-dâd-ı hâr ile hançer

87 Ten ü kabâsı ola zahm-hûrde vü sad çâk
Dehân u çihresi âguşte ola hûn-ı ciger

88 Gül-i dehân-ı hasen tolmadı mı jâle-i zehr
Bu gülşene ol iken jâle-i gül-i ezher

89 Dilinde çıkmadı mı gonce gibi zahm ile baş
Hüseyn iken o gülistânda gonce-i âhmer

90 Vücûd-ı pâkını bir nahl-i gül gibi itdi
Nihâl-i kâmeti üstinde zahm-ı tîr ü teber

91 O gülşenün güliyem ol çemen giyâhiyem
Bu çekdigüm gam u endûh ana delîl yeter

92 Figân ki şâh-ı emel itse kasd neşv ü nemâ
Matar yirine felek zehr-i mâr feyz eyler

93 Yir anı kirm-i sitem niteki ten-i Eyyûb
Nesîm-i lutf ile bir berg zâhir olsa eger

94 Açılsa gonce-i ümmîd bir seher nâ-gâh
Semûm-ı kahr anı pejmürde vü füsûrde ider

95 Gül-i murâd olur ise şüküfte vü handân
İder vücûdunı ber-bâd tünd-bâd-ı keder

96 Belî bu gûnedür etvâr-ı gerdiş-i akdâr
Lebîb-i cevre le'îm ola rıf'ata mazhar

97 Meger ki 'aksine döndi ezelde kutb-ı felek
Bu yıkılası felek-dûn üzerlerine döner

98 'Aceb mi meyl ider ise denîlere dünyâ
Ki şer'de zene vâcib ki küfv ola şevher

99 Zühal gibi yiri sadr-ı semâda her nahsun
Hilâl gibi ehâliye saff-ı na'l makar

100 Kelâm-ı vahy gelür kavli her Ebû Cehlün
Kelâm-ı elken i'câz-ı sırrına mazhar

101 Ko câhile ululanmagı kadri çün artmaz
Hacimde olsa sadef-pâre lü'lü'den ekber (20b)

102 Alur mı boynuna zer minnetini 'âkıl olan
Degül mi 'âr ola zencîr fi'l-mesel ger zer

103 Olur mı devlet ile ehl-i lutf her nâ-cins
Bahâr ile ola mı şâh-ı huşk bâr-âver

104 Resûl didi ki câhil *yefûr sümme yegûr*[44]
Habâb gibi denî çarha çıksa yine iner

105 Cibilletinde ki olmaya siflenün devlet
Döner sege k'ola boynında tavk-ı pür-gevher

---

[44] Kaynar, taşar. (Cahiller kıskanır ve kızarlar).

106 Peder har olsa dem urur şerefde mâderden
Ki at tayısı olmak ile fahr ider ester

107 Olur mı hîç dil-i sâd ile bir derûn-ı tehî
Meyân-ı nâzüke benzer mi renc ide lâgar

108 Bilür mi derd-i dili olmayan derûn ehli
Kişi ki bilmeye teşrîh ider mi şerh-i ciger

109 İder mi beyza-ı tûtî-i zâg perverde
Olur mı hîç le'îm ü denî hüner-perver

110 Çerâ vü çünde çerâ eyleme gönül har-vâr
Tahammül eyle ki har-vâr 'arza oldun har

111 Ferâg-ı bâli degişme kuyûd-ı dünyâya
Virürler ise cihân begligin eger ser-ber

112 Gınâ-yı kalb ile şol kîmyâya mâlik ol
Ki ola 'izzet-i dünyâ yanunda müstahkar

113 Meşâmm-ı cânı ide 'ıtr-nâk bûy-ı fenâ
Gele revâyih -i gül-zâr-ı dehr müstakzer

114 Firâz-ı küngür-i 'arşa çıkardı murg-i revân
Ger olmasaydı giriftâr-ı dâm-ı vasf-ı beşer

115 Varur mı ünse kişi geçmeyince gerdûndan
Felekler oldı seg-i nefse geçmege çenber

116 Libâs-ı zühd-i zemânîden ol gönül 'ârî
Ki oldı anda tırâz u 'alem riyâ vü batar

117 Kerîme halka be-gûş ol le'îme çekme kulak
Kulaguna küpe eyle sözüm ki söz gevher

118 Girer mi gûşuna bâng-ı dirâ-yı mahmil-i mevt
Kulagun arduna tut dinle ger degülsen ker

119 Güzeşte şehleri fikr it der-i Hakka togrul

Ki Tugrul oldı serencâm-ı Sencere müncer

120 Dirîg her olur olmaz kişi onup bitti
Bu onmadık başımun zahmı ne onar ne biter (21a)

121 Le'îme feyzde pervîzin sipihr-i denî
Komaz dakîka bana geldigince ince eler

122 Müsâfir-i reh-i derd ü belâ olaldan dil
Mukîm-ı kûşe-i râhat görinür ehl-i dübür

123 Nüh-i mihmân-ı fuzûlî olur 'aceb gam ki
Gelince tîgini çak sadr-ı kasr-ı cânda asar

124 Meselde levh-i debistâna döndi safha-i dil
Emel ne harfi ki sebt ide tâli' anı siler

125 Kebâb olmada dil nâr-ı fakr ile eflâk
Duhân-ı âh ile dönmekde çarhdur nüh-per

126 Kemâl-i ma'rifetüm yirümi od itdi benüm
Ki bûy içün yanar odlara 'ûd ile 'anber

127 Hezâr sâl döner ise bu tob âyîne
Cihâna bir dahı göstermeye bana benzer

128 Kalâyid-i suhanum tavk-ı gerden-i havrâ
Zülâl-i ma'rifetüm âb-ı rû ider kevser

129 Nişân virür mi benüm gibi dâvere gerdûn
Her âsitîne egerçi nişân virür dâver

130 Sen ögme kendüni zevk eyleyen bilür sözüni
Ki kendünün ne bilür n'eydügini ney-şekker

131 Benümle bir midür andan kemâl u 'irfânda
Benüm gibisine erâzil n'ola kazâda eger

132 Bulur mı Düldül-i Haydar makâmını her har
Şagâl-ı mâde olur mı 'adîl-i şîr-i ner

133 Kişi ki kâdı iken kendi zulm-dîde ola
Şu ac müflise benzer ki ol ola zerger

134 ‘Adâlet iline Ye’cûc-ı fitne itdi hücûm
Diyâr-ı Hakka zer-i surh olup Benî-asgar

135 Meger cihâna vire i’tidâl ‘adl ile
Cenâb-ı şâh-ı Ferîdûn celâl-i Ferrûh-fer

136 Tarâvet-i katarât-ı sehâb-ı ‘adl ile
Şükûfe-zâr-ı şerî’at hemîşe tâze vü ter

137 ‘Aceb mi zevk idüp olsa zemâne şîrîn-kâm
Karışdı şer’ ile çün ‘adli hemçü şîr ü şeker

138 Kemend-i satveti zencîr-i ‘adl-i Nûşîrevân
Sinân ü seyf-i ‘adû-gîri sedd-i İskender (21b)

139 Serây-ı şehde tokuz tâkdur bu nüh-eflâk
Serîr-i mülke yedi pâyedür yedi kişver

140 ‘Arabda biri emîr ü ‘Acemde birisi hân
Duhunda var iki begler begisi İskender

141 Gubâr-ı merkebi ceyşi irişdi eflâke
Olursa hâtır-ı kevkeb ‘aceb midür mugber

142 Gören didi Kızıl Elmada mehçe-i ‘alemin
Bu sîb-i müslimi ayvâ-yı ‘adndan bihter

143 Hırâş-cân idüp erbâb-ı sâza mızrâbı
Şarâbı eyledi ashâb-ı fıska hûn-ı ciger

144 Olursa devleti ecdâdına n’ola gâlib
Sadefden olsa ziyâde ne tan bahâda dürer

145 Yemîn-i ‘adli şimâl-i hevâya hükm ideli
Giceyle efser-i zerrînle şem’-i seyr çıkar

146 Cihânı tutdı ise n’ola ‘adl u dâd ile
Ki iki şâhid ile kal’a alınur dirler

147 Hevâya agdı meh-i nev bölündi mikdârı
Hilâli na’l-i semendünle vezne çekdi nazar

148 Olursa hükmüne baş egmeyen gül-i sûrî
Kulagı denlü ide pâresin nesîm-i seher

149 Dilinde itmeye mihrün şu kim ki mühr-i nigîn
Hemîşe başına taş olur ise hâtem-i zer

150 Yaparsa şâh n’ola gönlümi silüp yaşum
Ki bir mutî’dür emrine bahr-i fermân-ber

151 Nesîm-i terbîyetün esdi gülşen-i şerefe
Nem-i sehâb-ı nevâlünle buldı behcet ü fer

152 Serinde sebz ‘alâmet idindi gonce-i âl
Dem urdı Haydar-ı Kerrârdan gül-i ahmer

153 Revâ mıdur ki ola mazhar-ı cefâ evlâd
Cihâna zıll-ı Hudâ ola hep safâ-güster

154 Virilse bir çanak aş ola zehr ile mahlût
Sunulsa bir kadeh âb ola çogı hûn-ı ciger

155 Resûl hürmetine âle merhamet eyle
Kemük atar itine kim ki ıssın agırlar

156 İdersem âh-ı şerer-nâk n’ola gam irdi
Başuma od yakıben irdi gussadan ‘asker

157 Ne gam eger ki olup himmet-i şeh-i ‘âdil
İre ‘inâyet-i destûr-ı âsâf-ı saf-der

158 Vezîr-i a’zam-’alî cenâb-ı zıllu’l-lâh
Ki dehre ma’deleti sâye-i safâ-güster

159 Savâb-ı fikri ‘azîmetde hezârân ceyş

Huceste rây-ı kilîd-i fütûh-ı sad-kişver

160 Sevâd-ı hâme-i tedbîri hâl-i çehre-i feth
Zuhûr-ı fikr-i münîri nüvîd-i ceyş-i zafer

161 ‘Arûs-ı saltanata fikr-i pâki meşşâta
Cemâl-i ma’delete zihn-i sâfı âyine-ger

162 Kemend-i himmeti zencîr-i gerden-i hûrşîd
Sürâdıkât-ı celâli sipihrden ber-ter

163 Ruhâm-ı hâme ferâsetle bir nigâh itse
Olurdı sâgar-ı Cemşîd ü câm-ı İskender

164 Behişte döndi anun sa’yi ile beytü’l-mâl
Ki oldı hep der ü dîvârı hışt-ı sîm ü zer

165 Cihâna ‘avdeti hulk-ı cemîl-i neşr itdi
Yuferrihu rîhahû ke’l-miski küllemâ kurrir[45]

166 Vezir idindi anı çünki Hüsrev-i devrân
Sürûş-ı gayb didi *hayru men kad istevzer*[46]

167 Şeh ü vezîr idüp ittifâk-ı hürmet-i âl
Şeref zemânıdur oldı kırân-ı şems ü kamer

168 Velî ki sûret-i terbî’iyle bir nahsun
Rücû’-ı şems ü mehâk-ı kamer zuhûr eyler

169 Bu hâl derd ü melâli vü hayret-i bâli
Der-i müşîre gerek yaraşır işâret ider

170 ‘Aceb mi Hızr irişüp bana reh-nümâ olsa
Murâda himmet-i Hızr ile irdi İskender

171 ‘Âyâl idindi hep eytâm-ı ehl-i beyti bugün
Sitem gören varup ol bâba ya baba dirler

---

[45] Her defasında koku tekrarlandıkça.
[46] En hayırlı vezir.

172 ‘Âceb mi ola kerem ‘arsasında şîrâne
Ki lutf-ı şîrîni bûstân-ı Bermekîden emr

173 Velî ki derd-i dili şi’r ile iden iş’âr
Cenâb-ı zât-ı şerîfe hemân ana benzer

174 Sifâl pâresini ilte câm-ı Cemşîde
Zücâc-ı kıt’asını âfitâba ‘arz eyler

175 Erenler er bunı ire yetincedür dirler
Ne bâk ana ki yüz sürüyü kapuna irer (22b)

176 Görüp sirişkümi sal mihr-i pertevin dilüme
Şu’â’-ı şems ile ol ka’r-ı yemdedür perver

177 Nesîm-i himmet ile gonce-i murâdumı aç
Nem-i nevâlün eger ter ide diger bihter

178 Sürüp cenâb-ı harîmünde mûy-ı jûlîde
Yemînler eyledi çün senün âsitânuna ser

179 Bir özge kapuya varmaz koyup senün işigün
Ki Rubbe eş’ase ve agbere lev akseme lâber[47]

180 Hevâ-yı gülşenün ile meşâm-ı cân hürrem
Gubâr-ı hâk-i der-i devletün gözümde uçar

181 Hatîm-i Ka’be-i ikbâl oldı dergâhun
Ayagun öpmege yüz süriyenden el mi deger

182 Irakdan eyleyelüm istilâm secde idüp
Irak yakın idinür kıble Ka’beyi yek-ser

183 Beni koyup yanuna alma ‘izz ü nâz ehlin
Nişâne varımaz olursa tîr ney-şekker

184 Yüzüm kara ise yanunda sen ‘alîlük kıl
Kara yüzi ile makbûl-ı şâh idi Kanber

[47] Saçı başı dağınık nice fakir vardır. Allah katında muteberdir. Allah istediklerini yapar.

185 Kalursa rîşte-i ümmîd târ-ı mû denli
Tasavvur eyleme bin tîg-i ye's anı keser

186 Var ise kullarun içinde yine 'Âşıkdur
Kapunda zerreden ednâ gubârdan kemter

187 Zuhûr-ı pertev-i mihrün durur viren ammâ
Ana hayât ki ol da'vâ-yı vücûd eyler

188 Kayurmam öldigüme çünki bildüm olmazmış
Kitâb-ı 'ışkda hûn-ı şehîd-i zulm heder

189 Yanayum aglayayum şem' gibi sûz dilüm
Ya subha ire şeb-i gam virem pâ yanmada ser

190 Sevâd-ı dîdedür ekvân u merdümi insân
İçinde merdümün âl-i Resûl nûr-ı basar

191 Hudâ buyurdı duhûl-ı büyûtı bâbından
Serây-ı 'ilme giren oldı bende-i Haydar

192 Cefâ-yı âle tahammül ider mi rûh-ı Resûl
Degül mi dâg-ı derûn-ı peder cefâ-yı püser

193 'Aceb mi gölgesi gökcekler itse bana sitem
Dil-i nebâta irer çûb-ı bîdden hançer

194 Akârib itse sitem gam degül ki irmişdür
Çerâg-ı Ahmede nâr-ı Ebî Leheble şerer

195 İder mi âl cefâ ki nihâl-i bâg-ı nebî
Revâ mıdur ki vire Bû Cehil hantalını semer

196 Semûm-ı kahrun ile âl hep yüzin düşdi
Zemân-ı devlet-i âle efendi bu mı düşer

197 Belâ vü derd ile devrinde il Ebû Derdâ
Zemân-ı ma'deletinde degül yiri Bû Zer

198 Livâ'-ı âli zemânında ser-nigûn itdi
Ki ya'ni eyledi rıf'atda tûbâya hem-ser

199 Var i'timâdı meger kuvvet-i siyâdetüme
Ne denlü var ise heb cevri bana nezr eyler

200 Nisâbdan bilür evlâdun oldugın mecrûm
Virürse lutfı zekûtın harâm olsun eger

201 İdindi anı Çivî-zâdeye bedel dünyâ
Ki zen yanında zeker yirini tutar sa'ter

202 Olurken ecr-i hidâyet mahabbet-i kurbı
Efendi şimdi bize iltifâta ücret umar

203 'Aceb mi ger ola gencûr-ı künc-i beytü'l-mâl
Gerek tılısm ile elbette gonce bir ejder

204 Egerçi kalb-i 'adû seng oldı kasvetde
Kiminde katre-i bârân-ı eşk eyler eser

205 'Aceb mi itmese kalbinde ba'zınun te'sîr
Enîn-i nîm-i şeb ü nâle-i zemân-ı seher

206 Dinür mi her hacer-i esvede yemînu'llâh
Olur mı zer meheki her yatan siyâh hacer

207 Keremlü olmasa âdem beşer degül hardur
Sadef hazefdür içinde ger olmasa gevher

208 Benümle taşlaşur ana n'ola disem Mecnûn
Ki sengdür tolu ceybüm benüm o mînâ-ger

209 Gönül ki câm-ı Cem âyîne-i Sikenderdür
'Amûd urup ol ana şekl-i kuvvetini dener

210 Yanumda Hazret-i Hak kibriyâsı hakkı içün
Çü berg-i terre degüldür bu kendir-i ahzar

211 Olur mı gerd ile bahr-i muhît âlûde

Gubâr-ı ‘âlem-i gayr ile gönül mugber

212 Getürdigümce şühûd itdi bana inkârı
Şehâdet ide meger ki Nekîr ile Münker (23b)

213 Ne oldı şâfi’î Ahmed ne mezheb-i Hanefî
Dil-i ‘adûye disem n’ola Mâlikî mermer

214 Ben agladukca ol igmâz-ı ‘aynı itdi ziyâd
İşidirüz ki virür izdiyâd-ı hâb matar

215 Ne denlü baş açup itdüm tazarru’ ü zârı
Ziyâde eyledi her zahm-ı tîge bir neşter

216 Ne ser ü serkeş olur kadd-i yâr yâ Rab kim
Anılmaz âhum egerçi menâr-ı sengi eger

217 Ne mîvesiyle temettu’ ne sâyesinde huzûr
Ne fâyide tutalum kadd-i yâr ola ‘ar’ar

218 Terahhum eyle diyü diyü agzum egildi
Ne nef’i var bana yâr olmadan perî peyker

219 Ferişte ise de yâd eylemen bana nâmın
Bilişlük eylemedi çünki ol melek-manzar

220 Küdûret-i dil ile rûy-hande benzer ana
Ki haşvi hâr ile ola vü per-niyân ola pister

221 Cihânı âteş-i kibr ile yakma çün Nemrûd
Halîlüm âdeme âzârı azar it azar

222 Toludur azer-i gamla derûn-ı dil hazer it
Yakup beni n’ola ger eyledünse hâkister

223 İgende cevr idüp bana satma istignâ
Zemâne Yûsuf-ı Ken’ânı gâh olur ki satar

224 Çelikle başuna berk itse efser-i zerrîn
Gurûrı ko anı bir lu’b ile sipihr çalar

225 Gurûr itme elündeyse n’ola hâsıl-ı dehr
Niçe senün gibi rûzgâr harca sürer

226 Niçe senün gibi kazıdı bu defterden
‘Aceb mi bir iki gün oldun ise ser-defter

227 Makâmı oldı ser-i dâr niçe serdârun
Nihâyet olasın evc-i ‘alîde İskender

228 Tutalum eyledi ceng-i gamunda ‘ûd beni
Seni bir iki gün itdi bu bezme hînâger

229 Nevâ yirine revân itme her rekimden hûn
Havâle eyleme mızrâb yirine neşter

230 Sadâmı dâye virür çeşm-i kûdekî h*á*ba
Sakın ki hufte ider bahtunı nefîr-i nefr

231 Nifâk-ı düşmene te’sîr eylemez girye
Söyinmez âb ile seng içre âteş-i muzmer (24a)

232 Dem ola yakmaga kasr-ı ‘adûyı lâzım ola
Gözüm sirişküni hûn-ı cigerle besle becer

233 İrerse berk gibi âh hâyil olmaz câh
İrince tîg-i kazâ n’itsün âhenîn migfer

234 Dil-i ‘adû demir ise kulun da ‘Âşıkdur
Kılıc da hâşimidür n’ola âhen ise siper

235 Du’â-ı seyf gibi bu kasidemi okuyup
‘Adû-yı saht-dilün cânına uram hançer

236 ‘Alî-misâl alup Zülfekar-ı şi’rüm ele
Dil-i ‘adûyı alam hemçü kal’a-i Hayber

237 Helâk-ı düşmene her beyt bir Ebû’l-Müslim
Elünde kâfiye-i râ bir iki yüzlü teber

238 ‘Aceb mi alsa diyâr-ı murâdı ‘asker-i eşk
Ki her dem âh livâsını burc-ı çarha diker

239 Şeb-i sitemdeyüm itsem sözüm dırâz n’ola
Gice uzunlugı çok söyledür kişiye semer

240 Ko mâ-sivâyı gönül hep umûrı Hakdan bil
Ko şirk-i gayrı ki şirk âdemi ider kâfir

241 İlâhî cümle senündür tasarruf u kudret
Bahânedür arada fi’l-i h*â*ce vü çâker

242 Hîç âsitîn-i tehî kabz u bast eyler mi
İçinde olmayıcak zinde sâ’id-i bâ-fer

243 Cemâd-veş hacer-i lâ-yemis olur sâ’id
Çü ‘ırk u cild ü ‘asabdan biri ola kemter

244 Ne fâyide ‘asab u ırk u lahm u ‘azm ile cild
‘Amel ki eylemeye emr ile kavî vü kader

245 Kavî vü kudrete mebde meşiyyet-i Hakdur
Zihî celâl u ‘uluvv ‘izz-i şâne el-ekber

246 Çü oldı merci’-i cümle umûr hikmet-i Hak
Neden ki ehl-i hıred gamdan âh u nâle ider

247 Cenâb-ı Hazret-i Bî-çüne eyle ‘arz-ı niyâz
Anun yanında çü ehl-i niyâz nâzı geçer

248 İlâhî Ka’bede tasvîr ü büt revâ olmaz
Neçeye dek tola dil nakş-ı sûret-i dilber

249 İderdi bâl-i ricâ yile murg-ı cân pervâz
Ger olmasaydı giriftâr dâm-ı hafv u hazer (24b)

250 Hevâ-yı gamze vü sevdâ-yı zülf-i dilberdür
Cihânda yoksa beni gayrı ne eyler ne çeker

251 Bagalde kîse-i zer dilde hubb-ı dünyâ yok

Surâhî der-bagal u ‘ışk-ı dil-rubâ der-ber

252 Hevâ-yı câm benüm de başumda efserdür
Ulularun n’ola destârı var ise sâgar

253 Nevâ-yı sâz ile dil her terâneye rakkâs
Sürûr-ı mutrib işitdükde çalgısuz oynar

254 Semâ’-hâne gibi dil tolar semâ’ ü safâ
Kulaguma çalına çün sürûd-ı râmiş-ger

255 Sevâd-ı şi’ri gönül hâmeden ider seyrân
Ki ya’ni masra delügünden ola Mısra nazar

256 Degüldür âh depemden çıkan dütünümdür
Ki oldı ahker-i dâg-ı cigerle dil micmer

257 İrişdi şeyb agarup ser döküldi gözden nûr
Şeb-i şitâda tan agarıcak togar Ülker

258 Sevâdı mûy-ı siyâhun beyâza çıkmadadur
‘Amel muhâsebesin eyle mû-be-mû defter

259 Yüzün karalarını surh-ı hûn-ı dille yazup
Sahâyif-i ruha çek târ-ı eşkden mıstar

260 Sepîd-i mûyı görelden agardı dîdelerüm
Degül mi dîdeye mûy-ı sepîd ‘ayn-ı zarar

261 Geçerdi lahzada sûfâf-ı sûzen-i mühre
Şu resme inceyidi rişte-i şu’â’-ı basar

262 Şebinde zülf-i siyâhun nişân-ı mûr hattı
Görürdi dikkat ile hüsn-i yâre kılsa nazar

263 Karîb oldı çü vakt-i tulû’-ı fecr mesîb
Dem urdı âh-ı nedâmet misâl-i bâd-i seher

264 Bi-’aynihi yini oldı mürde pervâne
Çerâg-ı hufte gibi kaldı gözlerüm bî-fer

265 Nazarda dir idi gördügine hep der-men
Dirüm yüzin göre bilmekde şimdi var nazar

266 Şikâr kanda ide murg-ı h*â*bı şâhin-i çeşm
Ki al rişte ile gözlerini eşk diker

267 Yazardı hâfızaya hiss-i müşterek anı
Götürse zihne berîd-i hayâl her ne haber

268 ‘Arûs-ı ma’nâda sûret-pezîr olmaz hîç
Sıdı dil âyinesin şimdi seng-i jeng-i keder (25a)

269 Çü oldı rahne niçe yirde sûr-ı dendânda
‘Aceb mi derd-i ecel genc-i câna bulsa zafer

270 İcâbet eyle du’âmı mücîb-i muztare sen
İlâhî derd ü belâ içre kalmışam muztar

271 İlâhî saht ise pûlâd-veş n’ola gönlüm
‘Aceb mi bulup anı ûstâd-ı feyzün eger

272 Virüp nümâyiş ana saykal-ı hidâyet ile
Olam cemâlüne âyîne nûruna mazhar

273 Çün eyledün beni ehl-i kemâl ü ‘ilm ü hüner
Şekûr ile bi-hakkı men a’ta vü şekker

274 Çün eyledün beni a’da sitemlerine hedef
Sabûr eyle bi-hakk-ı men ibtilâ vü sabr

275 İlâhî eylemedin dünyeden celâ-yı vatan
Müyesser eyle kazâdan bana kazâ-yı vatar

276 İlâhî *tübtü rec’atü enebtü fâgfirl*[48] *i*
Mine’l-kelâmî lisânî bihi hezî vü hezer[49]

277 *Fetüb ‘aleyye lakad tübtüke ileyke metâb*[50]

---

[48] Tövbe ettim, beni affet.
[49] Dilini kötü kelimelerden koru!

Veleyse gayrüke tevvabü min hayye ve vezer[51]

278 *Ve inni eşhedü ennâ ileke illâllâh*[52]
'Aleyke eşhedü men âmene bihi ve kefer[53]

279 Çü lokmam âhir ola 'âlem-i şehâdetde
Halâvet ile bu şehdün sun agzuma şekker

280 İlâhî nûr-ı cebîn-i Resûl hürmetine
Fürûg-ı tevbe vü tevfîki kıl bana rehber

281 Reh-i bekâya gidem dâg-ı sûz-ı 'ışkun ile
Yanumda hâzır u âmâde ola nân-ı sefer

282 Serîr-i gaslda şol ehl-i beyt kıl beni ki
Recesden anları tathîrün eyledi athar

283 Şu dem ki ola ecel teknesi bana tâbût
Kenâr-ı bahr-ı fenâda ecel ola ma'ber

284 Hübûb eyleyüp oldum riyâh-ı rahmete rûh
Sehûlet ile idem sâhil-i necâtı makarr

285 Günâh-bâr-ı girânından it beni tahfîf
Cenâzemi tuta tâ eller üstüne iller

286 Reh-i fenâda çü der-bend-i kabr ola menzil
Hücûm ide şeb-i vahşetde düzd-i havf u hatar

287 Bana refîk olup şevk u zevk-i insu'llah
Huzûr üzre yatam arkam üzre tâ mahşer (25b)

288 Mezâruma benüm ilmâm-ı zayfçün geleler
Na'îm-i rahmetün ile Nekîr ile Münker

289 O h*á*bde bana kıl rûyetün senün rûyâ

---

[50] Sana tövbe ettim. Yalnız sana tövbe edilir. Senden başka tövbeyi kabul eden yoktur. Nisâ 18, Rad 30.
[51] Günahlarımdan tövbe ettim. Kıyamet 11.
[52] Allah'tan başka Tanrı yoktur.
[53] O'na birçokları inanmasa da ben inandım.

Şu dem ki seng ü lahd ola bâliş ü pister

290 Çü hâkden getürem sebze gibi haşrda baş
Livâ'-ı sebz-i Nebî servi sâyesinde kopar

291 Nesîm-i merhametün hâkden götürse tozum
Çü gird-bâd semâ' ide şevkden yekser

292 İlâhî kıl bana necm-i hidâyeti merdüm-i 'ayn
Şeb-i kıyâmet irüp çünki oldı berk-i basar

293 Tola dilümde benüm şevk Hak velâ-yı Resûl
Kaçan ki mahşer olup ola cem' şems ü kamer

294 Hümâ-yı rahmetün it ben garîbe yine penâh
Şu dem ki bîm-i celâlünle dîne eyn-meferr

295 Haşirde ben çekeyüm ehl-i 'ışk sancagın
Yanumca kâfile-i 'ışk-ı pâk olup 'asker

296 Çü ola merhametün dest-gîr ü râh-nümâ
Sırât geçmede cân bâk itmez ol da geçer

297 İlâhî zümre-i âl ile cennete sevk it
Şu dem ki sevk oluna dûzeh ü cinâne zümer

298 Yaşuma bak dil-i pür-zenbî âteşe salma
Kuru yanınca egerçi ki yaş da bile yanar

299 Seni gerek seni bana beni kıl ehlu'llâh
Cinân u kevser ü gılmân u hûrî ehline vir

300 Zülâl-i 'atıfetün eylesün beni sîr-âb
Ki reşkden akıda agzı suyunı kevser

301 Cinân-ı kâkül ü hûr olmaz ana dâne vü dâm
Gönül hevâ-yı likâ-yı Hudâda yüksek uçar

302 Şühûdun eyleye 'ayne'l-yakînimi pür-nûr
O 'ayne nûr-ı tecellün ola şu'â'-ı basar

303 İlâhî hatm-i hayr ‘Âşıka müyesser kıl
Be-hakk-ı hatmi nebiyyîn be-hakk-ı hayr-ı beşer (26a)

FÎ-GAZELİYYÂT

1

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yâr işüginden dinildi ‘âşık-ı şeydâ bana
Hak dimişler *tenzinü’l-elkâbu min savm bi’s-semâ*[54]

2 Hâkümi ide sifâl-i sünbül ü reyhân felek
Gitmeye başdan hevâ-yı bûy-ı zülf-i dil-rübâ

3 Mülk-i ‘ıyş u ‘işretün olsak n’ola İskenderi
Oldı elde câmımuz âyîne-i ‘âlem-nümâ

4 ‘Aynuma almam zer-i hûrşîdi dürr-i encümi
Feth olaldan bana bâb-ı genc-i iksîr-i fenâ

5 Şi’r ü inşâdan murâdı ‘Âşık-ı bî-çârenün
‘Arz-ı ihlâs eylemekdür yâre bâkî ve’d-du’â

2

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hâr u hâşak-ı der-i yâri getürdükce sabâ
Kabrüm üstinde bulur serv ü semen neşv ü nemâ

2 Hâyil olsa hüsnüne zülfün tolar ‘anber cihân
Tâb-ı hûrşîd olmasa olur beli sünbül hevâ

3 Kuşca cânum sîne-i kabrine cevr âzâd kıl
Küşte-i ‘ışka buyurmaz mezheb-i gam kan-behâ

4 Oklarun bana irişüp kol kanad olmış durur
Murg-ı cânum talbınur uçmaga kûyundan yana

---

[54] Lakaplar gökten iner.

5 Başa varılmaz imiş gîsû-yı ‘anber-sây ile
Rîze rîze olmayınca şâne gibi ‘Âşıkâ

3

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1 Yitmiş iki dereden su getürürse deryâ
Mâcerâ-yı yem-i eşkümle ne nisbet sanemâ

2 Kişver-i hüsn ü cemâle n’ola sultân olsan
Sâye salmış iki zülf üstüne mânend-i hümâ

3 Lem’a-i mihr-i ruhun irişe ana kapunda
Gökde istedügini yirde bulurdı ‘Îsâ

4 Söyledür ıssını mâl eski meseldür dilde
Beni ‘ışkundur iden şi’r ile böyle gûyâ

5 Bildürür kişiye eflâk-ı cenâb-ı Hakkı
Taraf-ı Ka’beyi ‘Âşık nitekim kıble-nümâ (26b)

4

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Habâb-âsâ olaldan ‘ışk ile dilde hevâ peydâ
Sunar mey yirine sâkî-i gam bana pey-â-pey dâ

2 Gözümde v’ey eger olmaya hûrşîd-i ruhun rahşân
Felekde mihr-i ‘âlem yâ ola yâ olmaya peydâ

3 Beni hâk itdi pâ-bûsun hevâsı irmedi destüm
Gubârum oldı gitdi ‘âkıbet yollarda nâ-peydâ

4 İripdür behre ‘ışkumdan benüm Ferhâd u Mecnûna
Meseldür söylenür olur er erden dil-berâ peydâ

5 Revân-ı Hüsrev ü Hâfız ‘Acemde şâd olmışdur
Olupdur ‘Âşık adlu Rûmda bir hoş-edâ peydâ

5

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ruhlarun âyînedür bakdukca ehl-i hâl ana
Merdüm-i çeşmün görüp ‘aksin dimişler hâl ana

2 Alnun üzre hâl san rûhu’l-emîndür sidrede
Zer varaklı kaşlarun olmış murassa’ bâl ana[55]

3 Zülfüne dil virdigümde gerdenün oldı boyun
Güm idüp girdi vebâle ol vebâli sal ana

4 Bezm-i mahşerde yazar ancak humârın mest-i ‘ışk
Olur İsrâfîl sûrı nagme-i kavval ana

5 Atlas-ı çarha baş egmez oldı ‘Âşık dostum
Giydirelden pâdişâh-ı ‘ışk köhne şâl ana

6

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ben ne hâkem ni’met-i vuslat ola himmet bana
Ölicek yâdunla cân virmek yeter devlet bana

2 Leylâ vü Mecnûn gibi nakkâşlar bir safhada
İkimüz nakş eylemek şâhum yeter vuslat bana

3 Yine cûyâ-yı zülâlün vaslı kim gark-âb iken
N’ola dinse âşinâ-yı kulzüm-i vahdet bana

4 Şol kadar müstagrakam nûr-ı tecellün ile kim
Yâr u agyâr adını anmak gelür gayret bana

5 ‘Âşıkâ mestâne olsa n’ola eş’ârum benüm
Cür’a-ı Câmîden irdi neş’e vü hâlet bana

7

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

---

[55] Yazmanın kenarına şu mısra da yazılmıştır: Olmış ebrû-yı 'arâk-rîzün murassa' bâl ana.

1 Nedür ki yâd ola dünyâ vü mâfîhâya istignâ
Fenâ ehli odur ki ide istignâya istignâ[56] (27a)

8

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Serin seng-i binâ itsün salanlar 'ışka bünyâdı
Bu erkân ile resm itmiş ezelden anun üstâdı

2 Dahi tarh itmeden 'âlem esâsın bânî-i kudret
Gönülde üstüvâr idi muhabbet mihnet âbâdı

3 Ten-i hâki viren âba egerçi eşk-i çeşmümdür
Mahabbet nârına ammâ hevâ-yı 'ışkdur bâdi

4 Dökerse dâne encümden iderse kehkeşândan dâm
Gönül murgın şikâr itmek ne mümkün dehr sayyâdı

5 Cibâli himmet ile kal' iden 'âşıklaruz 'Âşık
Bu yolda yardan uçurmak olur nice Ferhâdı

9

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Heves-i sohbet-i cânân ile öldüm gitdüm
İrmedüm vuslata hicrân ile öldüm gitdüm

2 Nâlişüm işide rahm eyleye öldüre diyü
Âh kim nâle vü efgân ile öldüm gitdüm

3 Bir yana ta'ne-i agyâr ile cânum çıkdı
Bir yana mihnet-i devrân ile öldüm gitdüm

4 Ne sorar derdümi ne hâlüme rahm eyler var
Dostlar hasret-i dermân ile öldüm gitdüm

5 Segler âsûde eşigünde vü 'Âşık mehcûr
Âh kim gayret-i akrân ile öldüm gitdüm

---

[56] Bu kısımda varak kopuk olduğu için bu şiirin sadece matla beyti vardır.

10

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Dilâ gerd-i ruh-ı yârı hat-ı ‘anber-feşân tutdı
Diyâr-ı Rûmı tevkî’-ı Süleymân-ı zemân tutdı

2 Hevâ-yı kaddün ile serv iderdi bâgdan reftâr
Çeküp zencîre anı yetişüp âb-ı revân tutdı

3 Degül şeb ey kamer-ruh sen güneş yüzli firâkından
Bir âh-ı sûz-nâk itdüm ki âfâkı duhân tutdı

4 Harâret irmesün tâb-ı cemâlünden diyü hûrşîd
Yüzine günlük eyleyüp sehâbı sâyebân tutdı

5 Hümâ-yı zülfi reşkinden o mâhun ‘Âşıkâ ‘ankâ
Görüp başın alup mülk-i ‘ademde âşiyân tutdı

11

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Kaldı çeşmümde hayâlün ey melekler manzarı
Gerçek imiş cây idinür cûyı dirlerdi perî (27b)

2 Sanma nergis üzre şebnemdür görinen gülsitân
Âfitâb-ı hüsnüni gördi yaşardı gözleri

3 Kân-ı la’l olmış durur kan aglamakdan gözlerüm
Kirpügine asmaz oldı degme dürr ü gevheri

4 Çarh döner ‘ömr akar cân öykünür biz muntazır
Âsiyâb-ı dehrün âdem oldı nevbet bekleri

5 Gördi uçurdı huzûrın murg-ı cânun tıfl-ı eşk
Âşiyânın bozdı ‘Âşık terk idüp çeşm-i teri

12

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey meh-i ruhsâruna hûrşîd ü keyvân müşteri

Kangı dürcün gevherisin kangı burcun ahteri

2 Handen olmışdur görür reftârun âdem öldürür
Kangı gülbün goncesisin kangı gülşen ‘ar’arı

3 Hey kıyâmet kandasın kim reh-güzârundan yana
Çeşm-i hasretdür mezârum hâkinün nergisleri

4 Çokdan isterdüm zen-i dünyâya ben virmek talâk
Himmet-i ‘ışk irdi oldum sözümün bu gün eri

5 Mâl ıssın söyledür ‘Âşık meseldür söylenür
Dilde ‘ışkıdur didürden bana bu şi’r-i teri

13

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Sorma ‘ışkında bana geçdügi cânân işleri
Geçdi gamze hurdeler itdi o müjgân işleri

2 Bitmedi kapunda yaram dinmedi yaşum benüm
Bitmez iş olmaz biter gerçi nice kan işleri

3 ‘Ârifâne sohbeti itsek gerek yârân ile
Şem’-i pervîn ile gel gör bu gice yanışları

4 Bagrumı deldi bedende tîg-i gamzen yâresi
Cânuma geçdi cigerde tîr-i hicrân işleri

5 Gitdügince girüye gitmekde ‘Âşık devr-i çarh
İlerü gelmez anunçün ehl-i ‘irfân işleri

14

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Âh kim bir serv-kad sevdüm yine adı ‘Alî
Vird idindüm anı teshîr itmege nâd-ı ‘Alî

2 Dilde nâmun nakş idüp etrâfın itdüm dâg-ı ‘ışk
Vasluna irem mi diyü eyledüm remel-i ‘Alî (28a)

3 Gel ki jeng-i intizâr ile mükedderdür gönül
Ey gubâr-ı makdemün âyîne-i cân saykalı

4 Kadre irsem zülfüne bend olmak eylerdüm taleb
Müstecâbü'd-da'vet olsam 'ışkun isterdüm velî

5 Hep yirinde çeşm ü ebrû kadd ü pehlû reng-i rû
Sevmiyen ol hûbı 'Âşık yâ velîdür yâ velî

15

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ne açar var bana zahm-ı hadeng-i yârdan gayrı
Ne aglar bulunur bu dîde-i bî-dârdan gayrı

2 Döner yok üstüme nergiz duhân-ı âhdan özge
Yanar yok hâlüme hîç âh-ı âteş-bârdan gayrı

3 Beni zindân-ı hicrâna salup habs eyledün şâhum
Günâhum n'eydi bilsem sevdügüm ikrârdan gayrı

4 Hücûm itdi dile gam 'askeri dergâh-ı cânâna
Varur feryâda kim ola figân u zârdan gayrı

5 Cihânda buldıgun cevri ana eylersin ey gerdûn
Belâ-keş yok mı yoksa 'Âşık-ı gam-h*â*rdan gayrı

16

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Âl ile istedüm öpmek o 'ızârı alı
Kızarup şermden oldı ruhı gül-şeftâli

2 Ser-i zülf ile gönül çıkmak olurdı başa
Benleri fitneden ammâ ki degüldür hâlî

3 Nûş-ı câm-ı mey ile gûş-ı ney-i dil-keşdür
Bezm-i devrânun eger var ise dâdı dâlı

4 Delükanlulugın arturdı ‘aceb hikmetdür
Puhte olup meyün oldukça ziyâde sâli

5 Hattınun karaları görinür oldı ‘Âşık
Kıyılayı gör eyü gelmedi Kur’ân fâlı

17

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Hevâ-yı vasl-ı pehlûsı nesîm-i zülf-i reyhânı
Birisi hazz-ı cismânî gıdâdur biri rûhânî

2 Sürinür sâye-veş yanınca üftâde olup cânum
Yürise serv-i âzâdum hırâmânî hırâmânî

3 Mahabbet ehli virmez zevk-i vasla şûr-ı hicrânun
Semender nâr-ı sûzâna degişmez âb-ı hayvânı (28b)

4 Seherlerde kabûl olan du’âlar hakkı Allâhum
İrişdür subh-ı rûz-ı vasl-ı yâre şâm-ı hicrânı

5 Çemende sâye-i şimşâd san nat’-ı pelengîdür
Güzeller ‘Âşıkâ ‘ıyş itmek içün sâye sultânı

18

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’’lü Fâ’ilün

1 Rindân getürür ayagı sıngun çeri gibi
Bekler surâhi yöreni meydân eri gibi

2 Kanda kızındı su gibi her dem döküp saçar
‘Uşşâk hûnî tîginün alnı deri gibi

3 ‘Arz eyler agzına zer alup âfitâbdan
Ol yâr-i zühre-rûya felek müşterî gibi

4 Kanı o dem ki mülk-i şehâdetde şâh olup
Oklarun ola başda hümâ yünleri gibi

5 ‘Âşık iderse sîm ü zerin kim ki der-miyân

Pehlû-keş olur ol saneme hançeri gibi

19

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Berf-mânend agarmış kara günlü sakalun
Giceyi güne katup irdi şitâ-yı ecelün

2 Ey kemân-saht sen ebrûsı gamını çekdün
Yâ hadeng-i müjesi hasreti mi bükdi belün

3 Esmesün hîç kavak yili başunda 'ar'ar
Göklere degse başun irmez ayagına elün

4 Kakma şeyhün kapusın isteme himmet andan
Kara başına tokınurdı emi olsa kelin

5 Vasf-ı la'linde olup tûtî-i gûyâ 'Âşık
Hak budur kim şekerini çıkarursın gazelün

20

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bilünür 'âşık u agyâr işigünde ne şekk
Ki dimişler sanemâ Ka'beyi merdâna mihek

2 Gördügi dilber ile 'âşık oyunın oynar
Çok oldukca yaşı merdüm-i çeşm oldı bebek

3 Bu kadar dâg-ı cefâ şûr-ı sirişk andandur
'Işklar çokdur aramızda hak-ı nân u nemek

4 Bana besdür ruh-ı zîbâ ile gîsû-yı nigâr
Bâgbânâ suya ur sen güli reyhânı ek (29a)

5 Katlanur cevrüne 'Âşık sen anı sanma tekîn
Ana ümmîd virüp va'de-i ferdâyı ko tek

21

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 İletdi san’atı fenninde çün kemâle kaşun
‘Aceb mi başın eger egmese hilâle kaşun

2 Nezâre eylemek ister cemâl-i dil-keşüne
Egildi tâk-ı cebînden olup havâle kaşun

3 İkisi bir yire baş çatdı yine kim bilsün
Ne fitneye dürışür nice mekr ü âle kaşun

4 Hilâl pertev-i mihr ile mâh-ı bedr olur
Fürûg-ı hüsnün ile irişür kemâle kaşun

5 Mu’anven oldı virelden berât-ı serdârı
Kemîne ‘Âşık-ı pür-derd ü pür-melâle kaşun

22

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Çeşmimün agzında ıslanmazdı gerçi mercümek
Nâfe-veş şimdi hayâl-i hâlün oldı merdümek

2 Çarh agladur beni gark olur âhir yaşuma
Bu meseldür dostum suda yatar sulu sinek

3 Gamzesiyle zülfi ucından ne gamlar çekdigüm
Sorsa yâre ‘arz iderdüm igneden iplige dek

4 Cennet-i kûyunla dîdârun durur maksûdumuz
Virmek Allâhun hele bizden nigârâ istemek

5 Kalb-i düşmen bildirür ‘ışkında hâliş oldugum
Zer ‘ayârına beli seng-i siyâh olur mihek

6 Hâle sanma mâhda hüsn ile ilzâm eyleyüp
Gerdeni tavkı nigârun boynına asdı elek

7 Kaldı zulmetde saçun hattun kenâr itdi lîk
Çekdi İskender emek Hızra nasîb oldı yemek

8 Kâf-ı istignâyı ‘Âşık âşiyân idüp gönül
Peşşe dimez püşte-i eflâke sîmurga sinek

23

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Elinden yir yüzünde çünki mûr incinmedi anun
‘Aceb mi gökde tahtın yil götürdiyse Süleymânun

2 Şu resme virdi sahbâ ile sâkî zîb ü fer bezme
Ki görse sabrı kalmazdı Süheyb ü Şeyh San’ânun (29b)

3 Tolu sür ‘ışk ehline içülsün dost-kâmiler
Cihânda sâkîyâ sürülmedin mey gibi devrânun

4 Perî-rûlarla destünden komayup hâtem-i câmı
Gönül devrinde ‘ıyş u ‘işret it Sultân Süleymânun

5 Kelâm-ı rûh-bahş-ı yâr-i cân-perver edâlarla
Bize ‘Âşık hikâyet itdi hâlin Cân-bin-cânun

24

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Dinlemez çün cân kulagıyla figânın bülbülün
Kulagına kurşun aksa jâleden tan mı gülün

2 Niçe dil cânbâzı her târında cân per-tâb ider
Câna kalmaz rîsmânîdür meger ki kâkülün

3 Gerçi kokdum gül gibi rûyun benâgûşun senün
Cümle burnumdan getürdi yine hâl-i fülfülün

4 Neş’e-i mey gözüme câm-ı zücâcîden gelür
Cilve-gâhıdur bu ev sırça serâyıdur mülün

5 Niçe bir cân u dil-i ‘Âşıkda ceng ey tîg tîz
Götürün gavgâyı bâri ortadan iki bölün

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1 Lebüne benzemege goncede güftâr gerek
Servde kaddüne öykünmege reftâr gerek

2 ‘Azm-i kûy-ı ‘adem itdüm n’ideyim cân u dili
Sâlik-i râh-ı Nebî yolda sebük-bâr gerek

3 Kişi zevk eylemege lezzet-i ‘ışkı cândan
Kendi pür-sıdk u safâ yârı cefâ-kâr gerek

4 Dûd-ı dil penbe-i dâg ile yeter dâg u kabâ
‘Işk abdâlına ne câme ne destâr gerek

5 ‘Âşıkâ tâze cünun u yeni cânânun var
Yine mecmû’a-i ‘ışka bize astâr gerek

26

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ’ilün

1 Gelse nigâr ayaguna başdan şarâba çek
Def’-i hicâb eyle su’âl u cevâba çek

2 Dök karşusında akça yirine sirişküni
İtdükleri cefâları bir bir hesâba çek

3 Kadd-i nigâr gibi bülend eyle himmetün
Âhun ‘alemlerin felek-i nüh-kıbâba çek (30a)

4 Germi fürûşa kesb-i takarrüb murâd ise
Deyr-i mugâneye niçe yıllar kırâba çek

5 Feth-i tılısm genc-i bekâ ‘Âşık andadur
Yab yab raht u bahtunı künc-i harâba çek

27

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey gül-i bâg-ı İrem mest-i ‘araknâk-ı gülün
Lâle-i gülzâr-ı cennetde ‘ızâr-ı sünbülün

2 Ol ‘arakdan cur’a irüp mest olup eyler figân
Gül şarâbı neş’esinden sanma cûşân bülbülün

3 Yâ Resûla’l-lâh ruhun subh-ı tecellî mihridür
Leyle-i Mi’râca zulmetdür sevâd-ı kâkülün

4 ‘Arş cevlân-gâhıdur meydân semend-i seyrine
Ey Burâk-ı kurbetine kabe kavseyn öndülün

5 Ehl-i beyt işügine evden gelem dirsen eger
Gerd-i mîhın kuhl-ı merdüm eyle ‘Âşık Düldülün

28

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Her tolusı bedr olur her cur’asıdur bir hilâl
Bezmine cânlar virür ol âfitâbun ehl-i hâl

2 Ger günâh ise mahabbet dostum kanum sebîl
Cürm ise vaslun temennâsı begüm katlüm helâl

3 Bir yabana atdıgun tırnagına degmez senün
Kangı kec-râdur diyen kim kaşuna benzer hilâl

4 Gitdi başdan ‘akl u dilden sabr u elden ihtiyâr
Kaldı cismüm haste cânum nâ-tüvân dil bî-mecâl

5 *Kellimînî yâ humeyrâ*[57] zevk-i la’lündür dile
Câna zülfünden irer bûy-ı *erihnî yâ Bilâl*[58]

6 ‘Âşık-ı üftâdeden ‘âr itme kim derd ü gamun
Anı bir şekl itdi ki görsen dahi bilmek muhâl

29

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yok binâ-yı ‘ışka seyl-i pend-i nâsıhdan halel

---

[57] *Ey Humeyra, benimle konuş!*
[58] Ey *Bilâl beni rahatlat! Tirmizî, Salat 126.*

Kim ana seng-i melâmetle urılmışdur temel

2 Rûh-ı hayvânîye dâg-ı ‘ışkdur hayrü’l-halef
La’lün efkârı gıdâ-yı rûhadur ni’me’l-bedel

3 Söylenen her bezmde destân-ı ‘ışkumdur benüm
Bana urılan melâmet sengidür darb-ı mesel (30b)

4 Bunca müddetler ki yandum haste künc-i hecrde
Gelmedi kimse ‘ıyâdet itmege illâ ecel

5 Karşuna şükrâne cânı tenden âzâd ideyin
İntizârun ‘Âşıkı öldürmeden rahm eyle gel

30

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Evc-i burc-ı nâzda peydâ olaldan bedr-i tâm
Bildi mâh eksüklügin bedrün işi oldı temâm

2 Hâle-i dâm-ı nücûmı dâne itmiş âsumân
Sayda kasd itmiş seni benzer eyâ kebk-i hırâm

3 Mâh-ı tâbân ile gögsin görmez olmışdur felek
Yir yüzinde gün gibi peydâ olaldan bedr-i tâm

4 Kimseye baş egmemek ister o serv-i ser-firâz
Anun içün ‘Âşık-ı üftâdeye virmez selâm

5 Tev’emân iki karındaşdur sirişk ü hûn-ı dil
İki kardeş kanıdur meyle o la’l-i lâle-fâm

31

Fâ’ilâtün Mefâ’ilün Fâ’ilün

1 Dilde ‘ışkunla dâg yandurdum
Yine ben bir çerâg uyandurdum

2 Yâr sevmez dimiş beni cândan
Cân virüp yolına inandurdum

3 Hecr ile çökmiş idi hâne-i dil
Tîr-i yâr irişüp tayandurdum

4 Şemmesin nakd-i cân ile aldum
Zülf-i yâri ‘aceb tolandurdum

5 Medh idüp şekkerîn lebin ‘Âşık
Tûtînün agzını sulandurdum

32

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1 Hat belürse n’ola ol lâle-’ızârumda benüm
Sebze-i ter yaraşur tâze bahârumda benüm

2 Öldüm ol servün ayagına yüzüm süremedüm
Serv dikün başum ucında mezârumda benüm

3 Sûzen-i gamzelerün itdi ser-â-ser pür-zahm
Yir yok igne basacak cism-i figârumda benüm

4 Sû-be-sû cûlar olup oldı gözüm yaşı revân
Görmedüm servümi bir lahza kenârumda benüm (31a)

5 Nakş-ı bî-cân gibi hayrân kala ‘Âşık Mânî
Görse bu anı eger nakş-ı nigârumda benüm

33

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1 Bir nazar kılsa bana ger o meh-i çâr-dehüm
Mâh-ı nev tarf-ı felekde ola tarf-ı külehüm

2 Kimseye egmez idüm başı gönül ‘âlemde
Eger olsa kaşı mihrâbı benüm secde-gehüm

3 Topragum sürme ola çeşm-i ulu’l-ebsâra
Dise cânâne bu pâ-mâl-i gama gerd-i rehüm

4 Yanmışuz mihrün ile lutf idüp sâye gibi
Yirlere çalma bizi hay begüm pâdişehüm

5 Koma erbâb-ı fenâ yolını elden ‘Âşık
Rahima’llâhu li’abdin seleke meslekehum[59]

34

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Şem’ gibi dilde dâg u başda âteş gözde nem
Şâm-ı hecrün subhı yok ki nâr-ı gamdan dinlenem

2 Seyr-i gülşende surûd-ı neyle herkes pür-tarab
Pür-hazân-ı harîk feryâd-ı dilden n’eyleyem

3 Devletünde kişver-i ‘ışkı müsahhar eyleyüp
Eşkümi subaşım’itdi âhumı mîr-i ‘alem

4 Onmaduk başumda yâ bu kara yazular nedür
Kankı Mecnûndur diyen dîvâneye yokdur kalem

5 Nâle kılsa gökde Zühre yirde kûh-ı Bî-sütûn
‘Âşıka dem-sâz olup âheng iderler zîr ü bem

35

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ’ilün

1 Sürdüm şu denlü reh-güzer-i esbüne yüzüm
Ebrum nakşını gören anlar nişân-ı sümm

2 Zülfün gamıyla hâlümi anlar şu kimse kim
Der-bend içinde kala şeb ire reh ide güm

3 Dil tîg-i gamze küştesidür çîn idüp kaşun
Terk eyle yaykarayı begüm bir olur ölüm

4 Pâ-bend-i ahmakdan idüp sûfî rîşini
İtdi har-ı riyâya ridâsını pâldüm

---

[59] Onların yolundan giden kula Allah rahmet etsin!

5 Hâlî gamın unut hatı irişdi ‘Âşıkâ
Hấb-ı ecel irişdi meges virmez üştülüm

36

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Kûh-ı endûh-ı ‘ınâdur görinen baş degül
Ebr-i bârân-ı belâdur karadan kaş degül

2 Ko elünden leb-i câm agzuna düşmez sûfî
Mey-i gülgûn didigün sen yiyecek aş degül

3 Bir el önürdi ‘adem deştine götürdi ayaà
Gördi Mecnûn bana ‘ışkunda ayakdaş degül

4 Cân eridür şeb-i zülfünde yanan ‘âşıklar
Gözlerinden bu revân olup akan yaş degül

5 Gerd-i râhunla cilâ vireli ‘Âşık gözine
Künbed-i çarh ana dâne-i haşhâş degül

37

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ’ilün

1 Göster yüzün ki matla’-ı mihr-i vefâdur ol
Âyîne-i cemâl-nümâ-yı Hudâdur ol

2 Taşlarla sînemi dögerem kim görürse dir
Bir seng-dil mahabbetine mübtelâdur ol

3 Ka’b’örtüsi dir ehl-i nazar gerçi zülfüne
Hey nice Ka’be örtisi dâm-ı belâdur ol

4 Bilmez kimesne kıymetüni bu zemânede
Deryâ-yı ma’rifetde gerekse dilâdur ol

5 Hâşâ ki ‘Âşık eyliye senden recâ-yı vasl
Ey şâh kendi haddini bilür gedâdur ol

38

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Gönül ma’mûre-i genc-i hayâl-i hüsn-i cânân ol
Degül gam sûretâ derd ü gam-ı ‘ışk ile vîrân ol

2 Sürinsün der peyünce sâye-veş üftâde ‘âşıklar
Benüm serv-i revânum sûy-ı gülzâre hırâmân ol

3 Beni Ya’kûb-veş beytü’l hazende ko melûl u zâr
Yüri ey Yûsuf-ı gül-çehre var sen Mısra sultân ol

4 İrer her bed-güherden tîşe-i derd ü gam u endûh
Gerekse ma’rifetle sen gönül ma’den gerek kân ol (32a)

5 Dimişler kim ferâgat itdi ‘ışk u meşkden ‘Âşık
Gelüp gonce-dehenler nâz ile dimişler andan ol

39

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Baht uyansun çeşm-i mestün hâbdan bî-dâr kıl
Göz yumup açınca bâg-ı dehri nergis-zâr kıl

2 Tâ ki hurrem-bâl u mâl-â-mâl ide şehd-i şifâ
Hâne-i zenbûr gibi sîneni efgâr kıl

3 Gözi açıklardan olam dir isen ‘ışk ehlinün
Gerdini kuhl-ı cilâ-yı dîde-i pindâr kıl

4 Oyna ezgiye ki dem-sâz ide mızrâb-ı kaza
Çeng-i teslîm-i zimâm-ı ihtiyârı târ kıl

5 Bu vücûd-ı müste’ârı bir libâs-ı bezledür
Mest-i câm-ı müste’âr olmakdan âhir ‘âr kıl

6 Var idüp yokdan cihânı cân viren Hakkı meded
‘Âşıka bir bûse agzundan ne var ikrâr kıl

40

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 ‘Anberîne kıl saçundan boynuna pîrâye sal
Hâle-i müşgîn-i gerd-i mâh-ı dehr-ârâya sal

2 Öldügümden sonra da şâh-ı şehîdân olayum
Ey hümâ bir kez mezârum üstine gel sâye sal

3 Gulgulundan tabl-veş âhir tehî olur felek
Şimdi ger kûsun hurûşın kubbe-i mînâya sal

4 Gün bu gündür biz bu günümüz komazuz yarına
Zâhid ibnü’l -vaktdür vâ’iz anı ferdâya sal

5 Saldı çün seccâde ‘Aşık zülfi bahr-i eşküne
Hırka-ı sâlûsi var şimden girü deryâya sal

41

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Cihân seyl-i fenâ yolında bî-bünyâdmış bildüm
Zemân-ı Nûhdan kalmış harâb-âbâdmış bildüm

2 Felekden nâlede ney ‘asr elinden zâr ney-şekker
Cihânun dâd u dâli dâdmış feryâdmış bildüm

3 Habâb-âsâ esâsı yogimiş evreng-i şâhînün
Eger taht-ı Süleymân ise de ber-bâdmış bildüm

4 Öninde girye-i tıfl u sonında şîven-i mâtem
Öni sonı cihânun girye vü feryâdmış bildüm (32b)

5 Götürdi ka’beteyn-i cân u dille nakş-ı ‘ışk u derd
Muhabbet şeşderinde ‘Âşıkı nerrâdmış bildüm

42

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Nesîm-i ‘ışk ile deryâ gibi ben çünki cûş itdüm
Niçe leffâf-ı ehl-i kâli cû gibi hamûş itdüm

2 Lebün vasfında tûmârum idüp ta'vîz-i sâk-ı 'arş
Dür-i şehvâr-ı şi'rüm kurta-ı gûş-ı sürûş itdüm

3 Ecel peygâmın iblâg itdi çünki peyk-i peykânun
Savup cân u dili halvet-serây-ı kalbi boş itdüm

4 Ten-i çâküm tonatdı penbe-i dâg u fetîl-i zahm
Gören sanur gönül abdâlını peşmîne-pûş itdüm

5 Degüldür gûş-vâr jâle gûş-ı gülde ey 'Âşık
Ögüp hüsnün güli bir bende-i halka be-gûş itdüm

43

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Her gören bir dem ferah yellerle gam-nâk oldugum
Gussa vü şâdî gamından bildi bî-bâk oldugum

2 Hey öninde öldügüm yolında kurbân oldugum
Dâmen-efşân olma kapunda görüp hâk oldugum

3 Lâle-veş dâg-ı dilüm mihrünle eyler âşikâr
Tîg-i şevk ile seher gül gibi sad-çâk oldugum

4 Dest-bûsun el virüp irem mi ola ol deme
Ser-firâz olup yanunda sayd-ı fıtrâk oldugum

5 Mihr-i 'ışkun feyzi birdür hikmet isti'dâdıdur
Tanlama a'dâya zehr-i ahbâba tiryâk oldugum

6 Bahr-ı şûr-ı pür-nemekdür 'ışk ana düşmemledür
Mâsivâ âlâyişinden 'Âşıkâ pâk oldugum

44

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İtlerün yâr u enîsüm âsitânun meskenüm
Devletünde şimdi şâhum begligüm vardur benüm

2 Saglıgumda kon beni hâlüme kan aglayayum

Bir garîbem mâtemüm idüp kılayum şîvenüm

3 Cism-i ‘uryân âteş-i ‘ışka semender olalı
Oldı oddan gönlek egnümde benüm pîrâhenüm

4 Künc-i gam tîr ü fetîl zahm u dâg-ı sînedür
Bag u râgum serv-i şimşâdum gül ile sûsenüm (33a)

5 ‘Âşıkâ dâmânına yüz sürmege yok dest-res
Âsitânında meger anun gubâr ola tenüm

45

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ’ilün

1 Göz merdümi benünden alur renk iki gözüm
Meşhûrdur üzüme göre kararur üzüm

2 İtdüm yolunda karşı ruhum basmadun kadem
İller içinde yirlere düşdi benüm yüzüm

3 Cild ide hâfız ana revâk-ı revânını
Vasf-ı lebünde ger ura şîrâze her çözüm

4 Ortada güm dinilse miyânı belî dirüm
Yokdur dehân-ı yâre gelicek benüm sözüm

5 Görse ten-i hilâlüm ider ‘av’avın füzûn
Barışmadı segünle sitâremde yıldızum

6 Şöyle tozıtdı hâkümi zülfün hevâsı kim
Bin yıl yelerse bâd-ı sabâ görmeye tozum

7 ‘Âşık gibi gubârun ider midi tûtiyâ
Görmedük olsa ehl-i nazar olmasa gözüm

46

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Geçüp tenden letâfet kesb idüp ‘ışkunla cân oldum
Anunçün çeşm-i insândan perî gibi nihân oldum

2 Dehânında güm oldı cân gönül zülfinde yol azdı
Tecerrüd ‘âlemine ben tek ü tenhâ revân oldum

3 Cemâlün feyz-bahş ise celâlün hayret-efzâdur
Anunçün ‘ayb-dânî iken bu resme bî-zebân oldum

4 Yük iken boynuma başdan vücûdum minnetin tîgün
Alup üstine ser-ber kendüme bâr-ı girân oldum

5 Lebün yâdiyle sırr-ı ‘ışkı rûh-efzâ edâ itdüm
Dem-i ‘Îsâya hem-dem sırr-ı kudse tercemân oldum

6 Sirişk-i al u rûy-ı zerd ile destâr-ı sebz ile
Mahabbet bâgına ‘Âşık emîr-i ‘âşıkân oldum

47

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Figân kim dest-i mihnetden alınmadı girîbânum
Dirîgâ kim ilişdi kaldı hâr-ı hicre dâmânum

2 Dirîgâ ben gedâ-yı nâ-tüvân ol şâh-ı ‘âlemdür
Bülend eyvânına irmez kemend-i âh u efgânum (33b)

3 Belâ-yı fakr ile ben agladukca çeşm-i gam-dîdem
Pür eyler rahm idüp bana dür ü gevherle dâmânum

4 Gehî gamzenle bîmâr olana handenle tîmâr it
Yazıkdur kullara kıyma igende hey güzel hânum

5 Görinen ‘Âşıkâ sanma şafakdur âsuman üzre
Beni zulmiyle öldürdi düşüpdür boynuna kanum

48

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 La’lüne hattuna hatt reyhânı yazmışdur temam
Hâl-i Hızr u çeşme-i hayvânı yazmışdur temâm

2 Bir şebistândur saçun etrâfına sebz ile hatt
Hâşiye idüp Nigâristânı yazmışdur temâm

3 Âferîn üstâdına ki devr-i câm-ı la'lüne
Dâstân-ı devr-i kavm-i cânî yazmışdur temâm

4 Kaşlarından iki bismillahı ser-meşk eyleyüp
Sûre-i Nemli hat-ı reyhânı yazmışdur temâm

5 Dilde 'Âşık fikr-i hattun nakş kılmış gûyiyâ
Cevher-i ferd üstine Kur'ânı yazmışdur temâm

49

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Seni öldürmek istese cânân
Eyle şükrâne cânunı kurbân

2 İhtiyâr eyledüm gedâlugını
Bana ta'n eylemen gönül sultân

3 Ursa çengâl Hindû-yı zülfi
Bî-mecâl olur idi pîl-i demân

4 Ma'kal-ı hatt ile hatun vasfın
Yazdı evrâk-ı bâgda reyhân

5 Cism-i vîrândadur defîne-i 'ışk
Dâg yetmez mi 'Âşık ana nişân

50

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Heykel-i rûh-ı musavver oldı gûyâ ol dehân
Hatt-ı reyhân ile yâkût ana yazmış hırz-ı cân

2 Altûn igneyle çıkarmak kasd idüp dilber gözüm
Eylemiş peykân-ı tîr-i cân-sitânın zer-nişân

3 Öldürüp agyârı reşk ile beni itdün helâk

İtdün ey hûnî yine bir demde kan üstine kan (34a)

4 Serv-i bâga ceyş-i ezhârun hücûmın bildirüp
Lâle sanma yir yir âteşler yakupdur bâgbân

5 Dikdi zülfün dilde sancak urdı gamzen câna zahm
'Âşıka şimden gerü kıyma emân dilber emân

51

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Besdür sirişk-i çeşm ile dâg-ı şerer-feşân
Da'vâya ma'ni lâzım ise 'âşıka nişân

2 Şemşîr-i yâr belde durur bir harâmîdür
Kurtulmaz anda eylemeyen varı der-miyân

3 Kuhsâr-ı serde dîde-i giryânlarum görüp
Dilber didi *hunâlike 'aynâni tecriyân*[60]

4 Pehlûya çekmek olur idi tîg-i dilberi
Hançer araya girüp ana basmasaydı yan

5 Feth itmeyen tılısm-ı vücûdını 'Âşıkâ
Bulmaz visâl-i yâre irüp Genc-i Şây-gân

52

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kabrüm üstinde olup her sebze gûyâ bir zebân
Ehl-i derde hâl diliyle ider hâlüm beyân

2 Ben şehîd-i tîg-i 'ışk oldıguma şâhid yeter
Lâleler kanlu kefenlerle mezârumda 'ıyân

3 Dostlar sûsen degüldür kabrüm üzre görinen
Sîneme hançerler urmışdur sipihr-i bî-emân

4 Çıkdı yakdı sînemün sûz-ı giyâhı kabrümi

---

[60] Orada cennetlerden akan iki kaynak vardır. Rahman 50.

Yoksa itmez kabr-i ‘uşşâka zarar bâd-ı hazân

5 Bir du’â eyle yolun düşerse ey ‘Îsâ-nefes
Dâg-ı hasretdür mezârumda olan yir yir nişân

6 Zâhir olup mu’ciz-i ‘Îsâ bulur cân mürdeler
Ol kıyâmet serv-kâmet olsa bu suya revân

7 Kangı gülşenden güzer ide diyü sen serv-kad
Kabrümün nergisleri etrâfa olmış dîde-bân

8 Hâşeli’llâh kim gam-ı ‘ışkun ile cân viren ola
Belki ey ‘Îsâ-dehen bulur hayât-ı câvidân

9 Şâddur rûhı mekânı şübhesiz firdevsdür
Yoluna ‘Âşık çü kurbân eyledi rûh itdi revân (34b)

53

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Niçe demdür ölümlük dirilür bir derd-nâkem ben
Beni kor öldürürsin gayriyi ana helâkem ben

2 Gubârum irgüren dâmânuna ‘ışkun hevâsıdur
Benüm yolında toprak oldıgum yoksa ne hâkem ben

3 Fetîlüm penbe-i hûnîn-i dâgumdur şafak gibi
Çerâgı subh-ı sâdıkdan yakar bir sîne-çâkem ben

4 Has u hâr-ı sivâ vü seyl-i a’dâ cîfe-i dünyâ
Keder virmez bana bir bahr-ı bî-pâyân-ı pâkem ben

5 Gören hâmem sanur kaknûs minkârıdur ey ‘Âşık
Sözüm odlar saçar âfâka şöyle sûz-nâkem ben

54

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ’ilün

1 Ölmekden özge çâre mi var derd-i yârdan
Âsân ne ola ‘âşıka terk-i diyârdan

2	Ben âdemem hevân ile cûş eylesem n'ola
	Deryâ temevvüc eyler imiş rûzgârdan

3	Yâreye ibrîşîm götürmezdi dil ezel
	Deng oldı şimdi bâr-ı gam-ı zülf-i yârdan

4	Reşk-i kadünle sînesine çekdi bin elif
	Emvâc zâhir oldı sanurlar bihârdan

5	Gördi ki fehm olınmadı 'Âşık rümûz-ı 'ışk
	Cedvel kitâbda kıyı çizdi kenârdan

55

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1	Haymen etrâfın dil artık devr ider câsûsdan
	Taşra kalmış sanki bir pervânedür fânûsdan

2	Haste-i 'ışkı uşandursa hayâl-i hâl-i dost
	'Aks-i zülf olur meges-rân şehper-i tâvûsdan

3	Bâ-yı ma'kûsıdur ebrûsı yazılmış rûyda
	Şekl gösterdi mir'ât-ı ruh ol ma'kûsdan

4	Kûşe-i kûy-ı harâbât u şikest olmış sifâl
	Yegdür iklîm-i Kubâd Evreng-i Keykâvûsdan

5	Cây-ı emn ey dil melâmet kûyıdur irmez ana
	Geçmeyen der-bend-i nâm u varta-i nâmûsdan

6	Umaram hâkisterümden ide bir 'âşık zuhûr
	Olmayam gayretde eksük 'Âşıkâ kaknûsdan (35a)

56

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1	Terk it bekâ hevâsını bu nüh-kıbâbdan
	Kıl i'tibâr câm-ı mey üzre habâbdan

2 Bir pence vü tâb olsa ‘ızârunda n’ola zülf
Mû-penç ü tâb-bîn olur âteşde tâbdan

3 Âyât-ı hüsni keşf ide tefsîr-i hat meger
Esrâr-ı ‘ışk yoksa bilinmez kitâbdan

4 Sırr-ı cemâl u zevk-i lebün eyleyüp gönül
Geçdi şarâbdan gözini yumdı hâbdan

5 Didüm zekât-i hüsnüni vir ‘Âşıka didi
Olmaz nasîb âl-i Resûle nisâbdan

57

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1 Günde bin kez ölürem fırkat-ı cânân ile ben
Ey ecel ölmek ile kurtaramazsın beni sen

2 Nâle-i bülbül ile sahn-ı çemen pür oldı
Tutdı pîrâmen-i serv-i çemen-i zâg u zegan

3 İşiginde tozumuz hâtırına virdi gubâr
Ber-taraf eyle sabâ bizi götür toprakdan

4 Çeng-veş kaddümi ham itmegi kânûn itdün
Dögeyüm def gibi sînem diyeyüm vây be-men

5 Sînede âteş-i ‘ışk ile yanan dâglarum
‘Âşıkâ her biri mihrine delîl-i rûşen

58

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ta’accüb itme bu dünyâda zâhid baş u cân terkin
Göresin anda da dîdâr olmazsa cinân terkin

2 Nişânı gerçi yokdur nâmı âfâkı pür itmişdür
Gönül ‘ankâyı bul ta’lîm kıl nâm u nişân terkin

3 Biz ol tecrîd -i merdüz bî-ser ü sâmân cihân içre

Bulup bir yâr-ı cânı eyledük iki cihân terkin

4 Dilersen mülk-i ‘ışkun tâc-dârı serveri olmak
Ser-i tecrîd-i istignâya tâc it cism ü cân terkin

5 Fenâ deştinde ey ‘Âşık bekâ saydına kasd eyle
Sakın terkiye asma yalınuz kevn ü mekân terkin

59

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Murâdum mîvesi bitmez ne hâsıl nev-bahârumdan
Vefâdan şemme yok andan ne bitdi lâle-zârumdan (35b)

2 Ne toz kopardı bâd-ı âh kim eşk itmese teskîn
Felekler raks iderdi gird-bâd-âsâ gubârumdan

3 Bana yolumda ölmezsin didi gayretden öldüm ben
Eger yarılsa yir yire girerdüm şerm ü ‘ârumdan

4 Belâ künci vü derd-i ‘ışk u zârı mihnet ü gamdur
Sorarsan hânumân u mülk ü mâl kâr u bârumdan

5 Gam-ı cevriyle ‘Âşık hâk olursam reh-güzârında
Okına kıssa-ı Mihr ü Vefâ levh-i mezârumdan

60

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Cism-i sad-çâküm görinmez oldı yâre yâreden
Yaradupdur yaradan ben zârı benzer yâreden

2 Keştî-i cânı salup deryâ-yı ‘ışka şimdi dil
Sâhil-i zülfe çıkup âlet onarur karadan

3 Sana hercâyî disem tan mı ki gördüm ben seni
Her şikest içre bu mir’ât-ı dil-i sad-pâreden

4 ‘Aks-i şem’ ü şâhid ile câm-ı pür-mey pür-habâb
Fârig itdi bezmümüz mihr ü meh ü seyyâreden

5 Döymiye peykân-ı ‘ışk u tîşe-i derd ü gama
Ten olup pûlâddan cân olsa seng-i hâreden

6 Tutmaga ‘Âşık seg-i kûyı dehânın cân u dil
‘Ârifâne virdiler cismi çıkarup aradan

61

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Küşte-i gamze tutupdur kûy-ı cânân yolların
Bir celâlîdür ki çeşmi kesdi sultân yolların

2 Çîn ü Mâçîni kesâda virdi bûy-ı kâkülün
Sürme-i gerd-i rehün kesdi Sıfâhân yolların

3 Şöyle benzer yâr sûy-ı gülşene eyler hırâm
Servler saf baglayup tutmış gülistân yolların

4 Çekmeyen hattun gamın irmez leb-i nûşînüne
Hızr ile buldı Sikender âb-ı hayvân yolların

5 Ol kul oglı ‘Âşıkâ şol denlü itdi cevri kim
Ehl-i ‘ışkun dâd-h*â*hı tutdı dîvân yolların

62

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Cûşum andum ‘ışk ile girdâb dönderdi yüzin
Bahse çekdüm nâlede dolâb dönderdi yüzin (36a)

2 Na’lçen mihrâb idindi âsitânun secde-gâh
Âsumândan mihr-i ‘âlem-tâb dönderdi yüzin

3 ‘Asker-i h*â*b iricek çeşme şebîhun kasdına
Çıkdı ceyş-i eşk-i pür-hûn-âb dönderdi yüzin

4 Tâk-ı ebrûn eyleyüp fârîg salât u kıbleden
Her imâmun nitekim mihrâb dönderdi yüzin

5 İki yüzlü olma mânend-i gül-i nesrîn didüm
Ver-hem idüp ol gül-i sîr-âb dönderdi yüzin

6 Geldi gerçi cism-i sad-çâke çalındı pâreye
Üstüh*â*nda tîg-i âteş-tâb dönderdi yüzin

7 Üzül eksik göreyüm didüm rakîb-i nâ-kese
'Âşıkâ ol düşmene ahbâb dönderdi yüzin

63

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Zülfünün bâd-ı sabâ görmeye tozın karasın
Yel yöpük olup gerek Çîn ü Hıtâyı arasın

2 Yâr müstagnî benüm derdümden anun derdi yok
Derdi sen virdün İlâhî yine sen kıl çâresin

3 Eşk-i hûn-rîzini Ferhâd al ibirîşim idüp
Sûzen-i tîşeyle kûhun dikdi bagrı yâresin

4 Vâdî-i mihnetde yir yir lâle-i hasret bite
Öldürüp şol dem ki kanum kara yire karasın

5 Cenge düşdi hançerünçün birbiriyle cân-ı dil
Tîgüni gönder gelüp kessün nigârâ arasın

6 Bana düşnâm eyleyüp şâyed revânum şâd ide
Reh-güzâr-ı yârda eylen dil-i bî-mâresin

7 Bezm-i gamda oynadur destinde bir elma gibi
Dûd-ı âhum dehr-i dûnun künbed-i devvâresin

8 Âh-ı 'Âşık âh kim kâr eylemez hergiz sana
Ey dil-i dildâr sen benzer ki seng-i hâresin

64

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Jâledür dimiş dür-i dendânun ey gonce-dehen

Gonceye incinme ana agzına oldur düşen

2 Dûd-ı âhum her gice âfâkı deycûr itmese
Yanmaz idi kubbe-i gerdûnda kandîl-i peren

3 Kime boynum uzadam koyup kemend-i zülfüni
Ey perî kime varup agız egem sen var iken (36b)

4 Şol kadar peykânlar urmışdur ten-i sad-çâküme
Kim gören sanur beni giydüm bir âhen pîrehen

5 Kılıc ile almasaydı ten hisârın şâh-ı ‘ışk
Kanlu başlar tolmaz idi ‘Âşıkâ burc-ı beden

65

Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

1 Fünûn-ı ‘ışk ile dil oldı *zû-fünûn-ı cünûn*
Tabîb n’ola cünûn dirse *el-cünûn-ı fünûn*

2 Sirişk ü âh beni mîr-i ‘âşıkân itdi
Sipihr-i bukelamûn geçdi reng-i gûnâ-gûn

3 Denî vü siflenün üstine böyle dönmezdi
Gönül bir gerdiş-i gerdûn olmasa ger dûn

4 Tılısm-ı şi’r açılup genc-i ‘ışk olalı ‘ayân
Utandı yirlere geçdi defîne-i Kârûn

5 Akıtdı penbe-i dâg ile eşkin agzına su
Ecel çü ‘Âşık’ı künc-i belâda gördi zebûn

66

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Tevakkuf idelüm hammâmdan cânânımız çıksun
Kayırmaz intizâr ile ölürsek cânımuz çıksun

2 Şebîhûn itmek ister h*â*b geldi merdüm-i çeşme
Sımaga anı eşk-i dîde-i giryânumuz çıksun

3 Tururlar sâye-i dîvârlarda muntazır ‘uşşâk
Sehâb-ı hâneden tâ mihr-i nûr-efşânumuz çıksun

4 Seher çâk-ı girîbân idelüm şevk ile gül gibi
Lihâf-ı sebzeden tek gonce-i handânumuz çıksun

5 Ölicek kabrümüz etrâfını zeyn itmege ‘Âşık
Duhânî lâle-veş dûd-ı dil-i sûzânumuz çıksun

67

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 İlâhî dâg-ı ‘ışkun isterüm dilde çerâg olsun
Bu kül öksüzi anunla uyansun od ocâg olsun

2 Ölicek zeyn idün nergisle gülle kabrüm etrâfın
O servün reh-güzârından yana tâ göz kulag olsun

3 Tecellî-i cemâl-i dilbere hep cilve-gâh olsun
Ser-â-ser cân u dil âyîne-âsâ dâg dâg olsun

4 Sunup bir câm-ı zehr-âlûd-ı hecri telh-kâm itdi
Lebünden dâdumı alur benüm hünkâr sag olsun (37a)

5 Belâ kûhına saldı berg-veş bâd-ı hazân-ı gam
Bahâr-ı hüsnüni ‘arz it ana tag üsti bâg olsun

6 Yürürken fârig ü âzâde vü âsûde ey ‘Âşık
Bir özge derde düşdüm işidenlerden ırag olsun

68

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1 Bir agız dimedi ben hasteye tîmâr olsun
Agzınun zerrece yok mihri hemîn var olsun

2 Her ki Mansûr gibi zülfüne ber-dâr oldı
Şühedâ hayline mahşerde ‘alemdâr olsun

3 ‘Işk isbâtına besdür iki ‘âdil şâhid
Sûz-ı âh ile hemân hâlet-i eş’âr olsun

4 ‘Işk tarhânlarıyuz olmaz o yükde bize bac
Sûfî alsun gam ile zühdi ‘amel-dâr olsun

5 Direm ey mâh cihân içre nazîrün yokdur
Didi *ahsente bih*[61] ‘Âşık nazarun varolsun

69

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 İlâhî isterüm gözde gönülde eşk ü âh olsun
Hemîşe münkir-i ‘ışka iki sâdık güvâh olsun

2 Hevâ-dârum benüm âhumdur ancak gitmesün benden
Elifle âh ile cismüm ser-â-ser âh âh olsun

3 N’ola ol şâha bende oldı ise gönül sultane
Bizi terk itdi çün varsun başına pâdişâh olsun

4 Elifler kes bedende ac gönül mülkin kılıcunla
Açılsun deşt-i gam ‘ışk illerine şâh-râh olsun

5 Ne gam bârân gibi yagarsa tîr-i ta’n ey ‘Âşık
Bana tek sâye-i serv-i hırâmânum penâh olsun

70

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ’ilün

1 Her zerrenün çü behresi var âfitâbdan
Arzun nasîbi cür’a-i câm-ı şarâbdan

2 Bâd oldı zinde nefh-i dem-i nev-bahârla
Hâk itdi hande reşha-i feyz-i sehâbdan

3 İrse ‘aceb mi bendeye de lutf-ı âsafî
Gerçi ki zerreden kemem ednâ türâbdan

---

[61] Onu beğendim.

4 Müstagni kıldı terbiyeti Şâh Kâbilî
Feyz-i sehâb u mihr eser-i bâd u âbdan (37b)

5 Sıyt u sadâsı eyledi fârig halâyıkı
Medh ü senâ-yı Rüstem ü Efrâsîyâbdan

6 Zerre irer mi terbiyet-i mihre irmese
Ana meded efendi eger nûr u tâbdan

7 Takrîb-i ‘ışk u şevk-i kazâ zikr-i âl ile
An ‘Âşıkı ki hâli degüldür sevâbdan

71

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gerçi açmadı kapu dilber rakîbe nâzdan
Bana bir mihr itdi ma’nâda yine açmazdan

2 Sîne-i pür-dâgı çeng-i ‘ışka yakı eylerüm
Tâ ki hâlî olmayam bir lahza söz ü sâzdan

3 Mihr ü mehden gözlerine ‘aynek idüp pîr-i çarh
Dikkat eyler hüsnüne sonra gelür igmâzdan

4 Şöyle çıkdı evc-i istignâya dil şehbâzı kim
Beftere olsa dü ‘âlem dönmeye pervâzdan

5 Hâl virmez hâlden hâlî olıcak rûy-ı yâr
Gerçi ‘Âşık hazz olur dirler sineksüz yazdan

72

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Başına efser iden şah işiginün minnetin
Çekmeye yirden göge çarh-ı berînün minnetin

2 Öldügümden sonra tek irgür gubârum kûyına
Ey sabâ yüklet bana rûy-ı zemînün minnetin

3 ‘Iyd-ı vasluna irüp birgün nisâr idem dirüm

Çekdügüm yıllarla ‘ömr-i nâzenînün minnetin

4 Dürr dişün vasfında görse şi’rümi kulak çeker
Kulagına asmayan dürr-i semînün minnetin

5 Gerd-i dergâhun umar çeşm-i emel yüz milden
Göze göstermez Sıfâhân sürmesinün minnetin

6 Seglerünle hem-sifâl olmış iken kapunda dil
Cân yedürse çekmeye fagfûr-ı Çînün minnetin

7 Âh kim her kapuya yüz süridüm yüz bulmadum
Gerçi yüz dünyâca çekdüm her birinün minnetin

8 Himmetün ‘Âşık bülend it dergeh-i ‘âlîye var
Mansıb içün çekme dünyâ-yı denînün minnetin (38a)

73

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Cânına koyar bulsa gönül tîg-i nigârın
Yeg bilür efendi kişi kendüye çıkarın

2 ‘Ârifdür o ki mihrün ile bâgda her subh
Şebnem gibi koyup kadehe yog ide varın

3 Tutdı yüküni şahne-i bâd alsa n’ola bac
Konup çemene hâce-i subh açdı bahârın

4 Asdı müjeme rişte-i gîsûsı hayâlin
Teb baglayıcak çeşme sanup gözi bınarın

5 Altında kalur mıydı anun ‘Âşık eger yâr
Atsa bir avuç hâk gelüp görse mezârın

74

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Cemâlün mihri her yirde olurken gün gibi tâli’
Tulû’ itmez benüm külbemde hîç birgün ‘aceb tâli’

2	Ne kara baht u bed-ahter sitârem var ki zulmetle
Fürûg-ı pertev-i hûrşîd-i rahşâna olur mâni’

3	Şeb-i târîk-i bahtum bulmaya bir zerrece pertev
Eger her necm bir mihr olup envârı ola lâmi’

4	Teveccüh itse tâ ki ben zelîl ü zâre bir devlet
Çagırur her tarafdan tâli’-i şûmum ki yâ Dâfi’

5	Benem ol ‘Âşık-ı nâ-çâr ki ‘âlemde bulımadum
Ne bir muhlis ne bir mesned ne bir melce ne bir şâfi’

75

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1	Âsumânda görinen vakt-i seher sanma şafak
Yolına geldi gice itdügi hûn-ı nâ-hak

2	Sanma herkes asılup zülfüne Mansûr olur
Ehl-i ‘ışk içre de az bulunur ipe uracak

3	Nice teşbîh ideyüm ben sana mihr ü mâhı
Mihr irişdürür ey nûr-beden-i mâh-ı be-hak

4	Arasın kesmege sal tîgüni yâ gönder okun
Hançer-i gamzen ile çak sünüge irdi bıçak

5	Gördi keyfiyyet-i la’l-i leb ü tâb-ı ruhunı
Bâde kan derledi şermende olup sanma ‘arak

6	Şat gibi tolanurak kûyına iletdi yaşı
‘Âşıkâ olmaz imiş ‘âşıka Bagdâd ırak (38b)

76

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1	Müsellem oldı bana tîg-i âhumla diyâr-ı ‘ışk
Ben oldum devletünde pâdişâhum şehriyâr-ı ‘ışk

2 Bana hâr-ı cerâhat pister-i râhat berâberdür
Birûnum çâk çâk-ı gam derûnum hârhâr-ı ‘ışk

3 Çü gördi hem-dem ü hem-derd yok Ferhâd-ı bî-çâre
Eliyle Bî-sütûnda kendüye kazdı mezâr-ı ‘ışk

4 Karâr u ‘akl u sabrum raht u bahtın itdi gam târâc
Gönülde dâg-ı mihnet kaldı ancak yâdigâr-ı ‘ışk

5 Habâbı nüh kıbâb u katresi ‘ummânken anun
Karâr itdi dil-i ‘âşık da bahr-i bî-kenâr-ı ‘ışk

6 Ko Mecnûn ile Ferhâdı iki zen-pâre bâtıldur
Bana gel ister isen hizmet-i pîr ihtiyâr-ı ‘ışk

7 Mahabbet câmın içdüm derd-i ser virdüm bana hestî
Meger bezm-i ‘ademde def’ ola ‘Âşık humâr-ı ‘ışk

77

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 İşigün taşını yasdanmaz olmayan sana ‘âşık
Meseldür kim tabîbâ sag olan baş istemez yasdık

2 Kanı ol bî-tekellüf bezm-gâhda oturup rindân
Surahî tura sâgar yüriye yanın yata yatık

3 N’ola kanlu yaşumdan deşt ü sahrâ lâle-zâr olsa
Bahâr oldı yine Tuna aka başladı bulanık

4 Dögündügüm cefâ taşı vü halkun seng-i ta’nıyle
Benüm sahrâ-yı sînem şimdi olmışdur temâşâlık

5 Nefes gör gel ruhun âyînesiyle diyü âl itdüm
Ölürken dahi ‘Âşık bûse aldum cânuna lâyık

78

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 ‘Âşıka şeydâyıluk rüsvâyıluk bed-nâmlık

Pâdişâh-ı ‘ışkdan teşrîfdür bayrâmlık

2 Sizlere ‘ıyş u neşât u şâdî ey ehl-i visâl
‘Âşıka bî-çâralık dermândaluk nâ-kâmlık

3 Bâgda gamz eyledi bâde benefşe hattunı
Ensesinden çekdürür anun dilin nemmâmlık

4 Gerçi eylersen hevâ-yı vasl ey dil râstî
Serv-i sîmînden ümîd-i mîve gâyet hâmlık (39a)

5 ‘Âşıkuz ‘Âşık melâmetde selâmet bulmışuz
Kârumuz bî-kârlıkdur fahrumuz bed-nâmlık

79

Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

1 Kimsenün hîç dehânuna sözi yok
La’lün anılsa sükkerün tuzı yok

2 Öykünelden berü kad-ı yâre
Nergisün servi görecek gözi yok

3 Devr-i la’lünde kaldı zulmetde
Âb-ı Hızrun görinmege yüzi yok

4 Hüsnün ayı güneş gibi togalı
Kamerün çarhı batdı yıldızı yok

5 Subh-ı ümmîde irmedi ‘Âşık
Şâm-ı hecrün dirîg gündüzi yok

80

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ’ilün

1 Basdı ruhuna çün hat-ı ‘anber-nisâr ayak
Gülzârdan götürdi nesîm-i bahâr ayak

2 Dil sındı câm-ı dîdeden akarsa n’ola yaş
Çün baş gidicek olmaz imiş pâyidâr ayak

3 Ebrûsı çîni gerden-i câna salar kemend
Kayd-ı hevâ-yı kâküli akla tolar ayak

4 Ayak karada kodı yüze gelmez oldı hîç
Saldurmadı saçuna hat-ı müşk-bâr ayak

5 Engüşt-i zerd ü câm-ı mey ü ‘aks-ı rûy-ı zerd
San elde zerturuncalı bir zer-nigâr ayak

6 Bülbüller oldı cem’ ser-i serve ‘Âşıkâ
Haşr oldı turdı bir ayak üzre hezâr ayak

81

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1 Şem’-i bezm itmege sâkî aramakdan ‘Âşık
Mey gibi çıkdı bu devrânda ayakdan ‘Âşık

2 Virmezüz gülşenüne bâd-ı sabâ gibi gubâr
Olmışuz gül gibi biz sana kulakdan ‘âşık

3 Hürmet-i beyt-i harâm-ı haremün müşkildür
Ka’be-mânend olalum sana ırakdan ‘âşık

4 Geleli nâmun alup mihr ü mahabbet sebakın
Okur ihlâs-ı du’ânı o varakdan ‘âşık (39b)

5 Gökden inmiş yaraşur kâmetüne hil’at-ı câh
Lakab olmış nitekim bendene Hakdan ‘Âşık

82

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Subh-dem bâd-ı seher eyler demâgum müşk-bâr
Sünbül-i ruhsâr-ı yâr olmış meger ki târumâr

2 Gülşen-i sîne hayâl-i sünbül-i cânân ile
Bir gülistândur tolu şeb-bû ile zülf-i nigâr

3 Şâm-ı hicrânunda olur dûd-ı âhum pür-şerer
Kim şeb-i rûze kanâdil ile zeyn olur menâr

4 Hâr-ı nâ-mahremle n'eylersin diyü kasr-ı güli
Gice şebnem taşladı sanma şükûfe jâle-bâr

5 Hûblar teshîrine 'Âşık mücerreb görmedüm
Sîm ü zer gibi gerek ammâ hezârândur hezâr

83

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Cigerde âteş-i 'ışkunla yanmış tâze dâgum var
Er ocagı gibi dâyim söyinmez bir çerâgum var

2 Der-i meyhâne oldı na'l-i bî-pâyân ile sînem
Bu iki çeşm-i pür-hûn-âbdan iki kabâgum var

3 'Aceb mi hançerün mâhîlerin her dem şikâr itsem
Müşebbek sîne-i sad-çâk u efkârumdan agum var

4 Okınur hutbe-i nâlem kazılur sikke-i dâgum
Otag u tâc u tahtum yog ise külhen bucagum var

5 Hırâş-ı nâhun-ı derdiyle hûn-âlûddur dâgum
Ne gam şimden gerü bana benüm dâg üzre bâgum var

6 Gönül nûr-ı tecellî ile 'Âşık Tûra dönmişdür
Fürûg-ı âfitâb-ı 'âlem-ârâdan ferâgum var

84

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Her şeb ruhun gibi bize bir vech ile togar
Bu şîveyi kamer de güneşden alur satar

2 Resm-i cefâ vü cevri niçe mahv ide sirişk
Sengîn-dilünde olmış o *ke'n-nakşı fi'l-hacer*[62]

---

[62] Taşa hakketmek gibidir.

3 Geldün çü bâga rûy-ı ‘arak-rîz ile seher
Reng aldı lâle gül alınup jâle düşdi ter

4 Hattun irişeliden olupdur füzûn yaşum
Agıllanıcak ay ziyâde olur matar (40a)

5 Urdukça seng ‘Âşıka eyler du’â senâ
Taşlanmaz ol dıraht ki ol virmeye semer

85

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1 Yir ider nâz ile çeşmümde o müjgân batar
Gûyiyâ san’at ile şîşeye peykân batar

2 Gayriye göndericek tîr-i müjen reşkümden
Cânuma acı gelür cismüme ey cân batar

3 İtse dendân-ı segünden n’ola agyârun ile
Batar eylük kişiye ey meh-i tâbân batar

4 Tolunur hüsni gözümden tolıcak yaş gözüm
Âşikâr olsa süreyyâ meh-i tâbân batar

5 İrmeden vaslına ‘Âşık hatı olur peydâ
Varmadın menzile hûrşîd-i dırahşân batar

86

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Gönül mâl ü menâli terk idüp fakr u fenâ ister
Geçüp ma’mûre-i âfâkdan vîrân serâ ister

2 Tılısm-ı ejdehâ timsâlidür hüsni bozar anı
Şu kim feth-i der-i gencîne-i mülk-i bekâ ister

3 Yüri pîrâmen-i kûh-ı melâmetde karâr eyle
Gel ey âsâyiş-i hâtır-ı dil emn üzre câ ister

4 Gönül gark-âb-ı girdâb-ı mahabbet oldı yâd elde
Der-i yâre niyâzın ‘arz ider bir âşinâ ister

5 Komaz dâmânını pîr-i mugânun elden ey ‘Âşık
Şu kim ârâm-gâh-ı râh-ı ‘ışka reh-nümâ ister

87

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ne mâlum var ne câhum var ne zevkum ne sürûrum var
Cihânı hîçe satdum şimdi yoklugla huzûrum var

2 Güneş sensin hilâl eksükli kem benden kerem senden
Temâm it feyz-i mihrünle egerçi bin kusûrum var

3 Güneş gibi senün tutdıysa n’ola hüsnün âfâkı
Benüm de zerre-veş mihr-i cemâlünle zuhûrum var

4 Fetîli şem’e zünnâr itdün ey tersâ-beçe benzer
Girüp dûd-ı siyâha mug gibidür nâr-ı nûrum var

5 Cünûn-ı ‘ışk u câm-ı şevk ile lâ-ya’kılem ‘Âşık
Ne ‘âlemden haberdârum ne kendümden şu’ûrum var (40b)

88

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Dimâg-ı cânı müşk-âsâ pür eyler bûy ser-tâ-ser
Kesilmişdür göbegi nâfe ile zülfünün benzer

2 Yeter zülf-i ‘arak-rîzün devâ-yı ser gıdâ-yı rûh
Gül-âb itsün sudâ’ı ref’ götürsün kokı ‘anber

3 Çıkar Ye’cûc-ı hat virür harâba ‘âlem-i hüsnün
Gerek kıl ana tîg-i âheninden sedd-i İskender

4 Yine ‘ıyd oldı rindâne saladur ‘işret ü ‘ıyşa
Meh-i nevden felek meyhânesine asdılar çenber

5 Kıyâmet de koparsa mest-i câm-ı ‘ışk ayılmaz

Sürûd-ı nefh-i sûr ana gelür bir nagme cân-perver

6 Başum boynumda ‘Âşık başdan bâr-ı girân iken
Ne yükdür âşiyân-ı bûm-ı zillet başuma ser-ber

89

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Cihândan fârigüm gam ‘âleminde hoş demüm vardur
Degişmem on sekiz bin ‘âleme bir ‘âlemüm vardur

2 N’ola bâzû-yı sa’y-ı gerden-i ümmîde salarsam
Kolumda dâg-ı ‘ışkun gibi hırz-ı a’zamum vardur

3 Gönül hercâyîdür cân ‘âriyetdür geçdüm anlardan
Sirişküm gibi dem-sâz âh gibi hem-demüm vardur

4 N’ola dîvân-ı şi’rüm sakınursam yâdlardan ben
İçinde niçe ebkâr-ı ma’ânî mahremüm vardur

5 Ne gam cümle cihân bed-h*â*h u düşmen olsa ey ‘Âşık
Benümdür mülk-i istignâ cihânda ne gamum vardur

90

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1 Başda sevdâ-yı ruhun efser-i ikbâlümdür
Dilde teşvîş-i hatun nâme-i a’mâlümdür

2 Levh-i cismümde hadeng-i müjenün zahmları
Alnum üzre yazılan sûret-i ahvâlümdür

3 Çekerüm zülf-i dırâzun gamın ölinceye dek
Dâr-ı dünyâda benüm itdigüm âmâlümdür

4 Ser-fürû eylemege atlas-ı çarha komayın
Beni bu delk-i fenâ ile kara şâlumdur

5 Kâmet ü çeşm ü fem ü zülfi hevâsı ‘Âşık
Benden ayrılmaz ölürsem dahı a’mâlümdür (41a)

91

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Onulmaz yârelerle sîne mihnet lâle-zârıdur
Açılmış gülşen-i ‘ışkun yine evvel bahârıdur

2 Bedende zahm-ı tîg-i hecr-i dilber şâhlardur kim
Yanında her taraf peykân u hançer berg ü bârıdur

3 Bana göynüklü bagrum pâresiyle gögsümün dâgı
Sana katmer karanfil vakti geldi gül bahârıdur

4 Bedende nâhun-ı dest-i gam u hasret-hırâşıdur
Cigerde hâr-ı endûh u melâmet hârhârıdur

5 Erenler himmetine geldi ‘Âşık tekye-i ‘ışka
Seri sebz ile elde berg-i sebz ü ber-güzârıdur

92

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Giceler ‘ışk ehlinün dûd-ı siyâhı gibidür
Keh-keşân üstinde anun medd-i âhı gibidür

2 Güç gören kaşun kemânından sıgınur zülfüne
Mülk-i Rûm-ı hüsnde zıll-ı İlâhî gibidür

3 Gamze sâhirdür saman altında sular yüridür
Yaşum anun cûyı müjgân berg-i kâhı gibidür

4 Gözi açuklar gubârın tûtîyâ-yı çeşm ider
Her kim erbâb-ı tarîkün gerd-i râhı gibidür

5 Sûz-ı Hüsrevden yakar ‘Âşık çerâgı nazmda
Cûr’ayı Câmîden içer kendi Şâhî gibidür

93

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Girdâb-ı muhabbet ki cihân reh-güzeridür
Âvâre habâb anda fenâ ehli serîdür

2 Agyâra çeküp döke yüzi suyunı tîgün
Taşdan çıkarupdur ol anun alnı derîdür

3 Kesbî degül idügi benüm seyl-i sirişküm
Kimine bedîhi kimisine nazarîdür

4 Göz boncugına saymaz o dil-dâr dirîgâ
Çeşmüm gam-ı la'li ile dirler ki dürîdür

5 Tîgında anun katre-i hûn-ı dil-i 'Âşık
Düşmiş durur âb üstine gül-berg-i tarîdür (41b)

94

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sîne pür-dâg olsa dil derd ü gam-ı cânân arar
Etmegin tenhâ yimez elbetde bir mihmân arar

2 Okıdı hüsnün kitâbın hattunı görmek diler
Dil Gülistânı temâm itdi Bahâristân arar

3 Zahmımun yaprakdur agzı şerh-i hâl ide diyü
Dil sokup hançer ana agzın gelüp peykân arar

4 Kebkebün izine yaş döküp hamîrün bilmege
Nokta-ı âb ile hâki dîde-i giryân arar

5 Anası koynında arar yitigin 'Âşık kişi
Ceyb-i gülde bûy-ı yârı gonce-i handân arar

95

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dikkate döymez güneş ey mâh hüsnüne nazar
Bunı günden rûşen anlar kimde kim ola nazar

2 Şöyle benzer hizmete tutdun gün ile ay ile

Mihr ü meh gitmez kapundan gice gündüz bir nazar

3 Tûtiyâ gelse ‘aceb mi gerd-i râhun çeşmüme
Cevherün kadrin bilür ‘aynum olan ehl-i nazar

4 Herkes alur behre nergis-zâr-ı çeşmünden senün
Gamze-i hışm u cefâ degdi bize Hakk-ı nazar

5 Aglamakdan tîre oldı gözlerüm ‘Âşık benüm
Bir dahi rûşen olıcagında var anun nazar

96

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1 Tîr-i dil-dûz-ı müje cisme gelicek begler
Sarılur boynına cân gitmege komaz egler

2 Geçürür tîrüni cân yirine gönlüm nitekim
Kal’adan taşra müsâfir bulup eller bekler

3 Benler olsa güzelüm n’ola benâgûşunda
Rûm ilidür ruhun uç ilini begler bekler

4 Buna âdem nice katlana ki her Ehremeni
O perî yüzli melek göz göre bizden yegler

5 Dâr-ı dünyâda bir ilüp çekerüm yok ‘Âşık
Bir iki günlüge ol zülf-i dil-âvîz egler

97

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1 Benzedür gerçi güneş yüzüne mâhı lekeler
Olmasun hüsnine magrûr sakınsun lekeler (42a)

2 Öykünürler hat u zülfüne dimezler mi ‘aceb
Yolalar sünbüli reyhânı çemende ekeler

3 Âşiyân eyleyeli canda kazâ-yı tende
Kebk-mânend okun gâh uçar geh sekeler

4 ‘Aks-i zülfün diseler n’ola ruhunda hatta
Mâhda şeh-per-i Cibrîl yiridür lekeler

5 Gerden-i münkire ‘Âşık elek asarsa n’ola
Tab’ı pervîzini ma’nâ-yı dakîki pek eler

98

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Tîg-i müjgânunla bagrumdan kopan per-gâleler
Gözlerümden çıkdı vâdîlerde oldı lâleler

2 Yakası açılmaduk bir söz işitdüm dün gice
Gerdenün tavkına öykünmek dilermiş hâleler

3 Dâg-ı hasretdür ki ben dil-hastenün cânındadur
La’l-i nâb-ı yârda yir yir olan teb-hâleler

4 Çirk-i gam basdı karardı gerd-i mihnetden gönül
Sun pey-â-pey sâkiyâ câm-ı mey-i gassâleler

5 Cür’a-i câm-ı muhabbet virdügi keyfiyyeti
Kim dimezdi görse ‘Âşık zâhid-i sad-sâleler

99

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Sanmanuz aglar müselmân hâlüme kâfir güler
Kâfir aglar böyle kalursam bana itler güler

2 N’ola gülsem âhiretde dünyede çok agladum
Düşde âglayan kişi uyanıcak dirler güler

3 Şöyle rüsvây eyledi ‘ışkun beni ‘âlemde kim
Bana güler sanurum ‘âlemde görsem her güler

4 Diş sırıtmaz agız açmaz gonce gibi bana yâr
Salınur gül gibi ammâ hâr ile oynar güler

5 Bâgdan gitmez bahâr u dîde mîr-i ‘âşıkân
‘Işkunı ‘Âşık da terk itmez ger aglar ger güler

100

Mef’ûlü Mefâ’ilün Fe’ûlün

1 Meclisde piyâle çarh-ı devvâr
Üstinde habâbı necm-i seyyâr

2 Dil-dâre gönül perî dimişsin
Benzer gözüne görünecek var (42b)

3 Cânâna tahammül eyler idük
Ser-ber gam-ı rûzgâr her bâr

4 Baglandı kapu küşâde yir yok
Dil şeş-der-i gamda olalı zâr

5 Resm itmege nakş-ı hüsn-i yâri
Gül safhalarını igneler hâr

6 Çün kâkül-i yâre öykünür tûg
Olursa ‘aceb midür nigûn-sâr

7 ‘Âşık olalı tuyıldı râzum
Alışmaz imiş mey ile esrâr

101

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ’ilün

1 Gönlümi yıkmış idi irişdi hat-ı gubâr
Meşhûrdur ki yar yıkıldugı gün tozar

2 Dil zîr-i bâd-ı derdde ham oldı dâl-veş
Gitdükce yâr yine yükin yukarı yıgar

3 Sordum lugaz idüp dil-i dil-dârı kendüye
Diyver ne didi senün olsun Demirhisar

4 Düşdi za’îf oldı yolunda gubâr-ı ten

Varmaga işigüne gerek niçe rûzgâr

5 Ben gülşen içre aglayıcak ‘Âşıkâ seher
Çaglan geçerdi gerçi seke düşdi cûy-bâr

102

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Cihânun şimdi âhum bâd-pâ reh-vâr ulagıdur
Biri şark u biri garb ana menzil at konagıdur

2 Çeküp ebrûsına vesme varakdan zer nişân itmiş
O şemşîrün birisi cevheridür biri zâgıdur

3 Seg-i ger-gîtiyem kehf-i fenâ erbâbınun ben kim
Yanında kâse-i tâc-i Keyâni it yalagıdur

4 Enine uzınına boyamışdur diyü deryâyı
Sirişküm n’ola gâfil çaglar ise şimdi çagıdur

5 Keser geh tîg-i gam benden yıkar geh hecr-i seylâbı
Benüm gönlüm muhabbet âsiyâbınun suvagıdur

6 Şeb-i hicrân irüp ‘Âşık fenâ der-bendine gitse
Yanınca şu’le-i âhı bile yalun yaragıdur (43a)

103

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ’ilün

1 Dâgum derûn-ı dilde benüm gûne gûnedür
Sînemde kanlu dâg hemân bir nümûnedür

2 Taşdı bulandı ‘ışk ile yine deli gönül
Evvel bahârda sanasın cûy-ı Tunadur

3 Yelkenlilerle şayka tonat Tuna seyrin it
Göster bu bahr-i ahzara yelken toru nedür

4 Bir togrı râhdur her elif tende ‘ışkuna
Ammâ tenümde na’llerüm bâz-gûnedür

5 ‘Âşık görince Tunada sîmîn bedenleri
Sal ‘ırzı sen de suya ki tune’l-betûnedür

104

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ’ilün

1 Kaşına vesme çekdi yine yaykarası var
Gözine sürme çekdi ‘aceb kime yası var

2 Turmaz söger kulagına tolduru tolduru
Câmun surâhî ile ‘aceb mâcerâsı var

3 Zülfüne cîm ü kaşuna râ dimez ehl-nazm
Kimün senün cemâlüne çûn u çirâsı var

4 Kandaysa Ka’be-i derine togrıdur yolın
Kimün ki sıdk-ı dil gibi kıble-nümâsı var

5 Hakkâ budur ki câna degerdi metâ’-ı ‘ömr
‘Âşık hemân bu ‘aybı sonında fenâsı var

105

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Beni sanman ki dilber ‘ışkı böyle mübtelâ eyler
Beni böyle ezel bezmindeki kavl-i belâ eyler

2 Semâ’ idüp ‘aceb mi raksa girsem şevk-i şâdîden
O meh ‘uşşâka kasd-ı rahm idüp zikr-i vefâ eyler

3 Degül seng-i mezâr i’câz-ı la’lünle şehîd-i ‘ışk
Dirilüp yine ölmege elin açup du’â eyler

4 Salınur ‘Âşık ile ‘ıydda her ser ol bî-rahm
Benümle el yüzine el ucuyla merhabâ eyler

5 Bu hâlet ‘ışkdan yetmez mi ey sûfî-i zâhir-bîn
Seni cânân ile bî-gâne iken âşinâ eyler

6 Bilür ‘Âşık bilür cevr ü cefânun kıymet ü kadrin
Anunçün ol perî cevr ü cefâyı hep bana eyler (43b)

106

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ruhında gerçi kim zülfi niçe diller helâk eyler
Düşenler âteş-i sûzâna dûdından ne bâk eyler

2 Ferîd iken melâhat ‘arsasında hâl-i yekdânun
Senünle kim ola ‘âlemde bahs-i iştirâk eyler

3 Sebû ile refîkâ lutf idüp bir hûb sâkîye
Şu dem ki cism-i efsürdem felek ser-cümle hâk eyler

4 Nice şûr oldugın bile ser-i ‘âşıkda şol dem ki
Mezârumda biten şâh-ı güli sûfî süvâk eyler

5 Tecellî-i cemâl-i yâre bî-tâkat olur benzer
Seher geh Tûr-ı Sînâ gibi ‘Âşık sîne çâk eyler

107

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Bahâr oldı yine bülbül çemende güft-gû eyler
Benüm dîvâne gönlüm deşt ü sahrâ ârzû eyler

2 Elüm alup yabana atma billâhi benüm sâkî
Şu vaktin kim felek destünde hâkümden sebû eyler

3 Meh öykinmiş sana çarh anun içün âfitâb ile
Yüzine urmaga eksüklügini rû-be-rû eyler

4 Nişân bulmaz hırâm-ı kâmetünden serv ü ‘ar’arda
Sirişküm sû-be-sû her bâgı gerçi cüst u cû eyler

5 N’ola boynına salınursa tîgün ‘Âşıkun her dem
Anı hûn-ı cigerle dem-be-dem ol surh-rû eyler

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Olup her zahm agız her fetîl anda zebân yir yir
Derûnum çâkin eyler 'âleme şerh ü beyân yir yir

2 Bu âh-ı âteş-efşânum benüm bir kilk-i zerrîndür
Yazar ta'vîz-i sâk-ı 'arş içün nûr-ı duhân yir yir

3 Kızarmış tâb-ı mülden gül gül olmış 'ârız-ı dilber
Melâhat şâh-sârında açılmış erguvân yir yir

4 Egerçi ney-şikâf olsa sadâ itmez velî nâlüm
Füzûn oldı olaldan çâk-i cism-i nâ-tüvân yir yir

5 Degüldür dâg-ı âteş-nâklar cism-i figârumda
Kül oldı yandı cismüm oldı ahkerler 'ıyân yir yir

6 Şikenc-i zülf-i pür-çînün olupdur pîç-ender-pîç
İder murg-ı dil-i 'uşşâk anda âşiyân yir yir

7 Ney-i nâlân olup gitdükce gönlüm bezm-i cânâna
Tolaşur rişte-i cânum ana çün rîsmân yir yir (44a)

8 Hayâl-i ebruvân ile gönül her nâvek endâzun
Hemân ta'lîm-hânedür ki asılmış kemân yir yir

9 Hat u ruhsârun anup agladukca 'Âşık-ı şeydâ
Biter tarf-ı gülistânunda mîr-i 'âşıkân yir yir

109

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kim durur dirsen serîr-i hüsne şâh-ı bî-nazîr
Ol beşer-sûret melek-sîmâ perî-peyker Nezîr

2 Bu nihâl u bu cemâl u hatt u hâl u rûy-ı âl
Dil-rubâ vü dil-güşâ vü dil-firîb ü dil-pezîr

3 Haste-i hicrâna tîg-i gamzen irişünce dir
Tîr-i dil-dûz-ı müjen zahm-ı firâka bire bir

4 Rûyuna ‘azm itmiş iken kaldı zülfünde gönül
Ka’beye ‘azm itdi oldı kâfiristânda esîr

5 Bîm-i hecrün ‘ıyd-ı vaslun ‘Âşıka havf u recâ
Handen ile gamzen olmışdur Beşîr ile Nezîr

110

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Al eline gönlin mûrun Süleymânluk budur
Hoş geçe sâyende ‘âlem zıll-ı Yezdânluk budur

2 Bir kulun dîvâne olsa gayret-i akrân ile
Bende çek zencîr-i ihsânunla Lokmânluk budur

3 Kıl cihânı ehl ile ma’mûr u ehli lutf ile
Ey cihân-gîr ü cihân-ârâ cihân-bânluk budur

4 Şâne ilüp çekme de bir yana bir yana nesîm
Var ise zülf-i semen-sâda perîşânluk budur

5 Dîdi bir dânâ-yı kâmil bend idüp ‘Âşık bana
Şâhı koyup bendeden lutf umma nâ-dânluk budur

111

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bî-sütûn-ı gamda urdum taşa başı başa taş
Kûh-kenden kalmadum girü bu ben âvâre baş

2 Âşiyân-ı ‘ışk bozmadı serümden seng-i ta’n
Gerçi dirler ki yırak gider elün atdıgı taş

3 Hattun irdi çîn-i ebrûlar ider pey-vestegîn
Şâm irişüp âh kim tolındı gün karardı kaş

4 Olıcak fasl-ı hazân dehrün fenâsın fehm idüp
Taglar hep soyunup oldı çiçekler hep tırâş (44b)

5 ‘Işk h*â*nını ider miydi gıdâ-yı rûh eger
Olmasaydı ‘Âşık-ı dîvânede ‘akl-ı ma’âş

112
Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Rakîb ol âfitâba karşu kendüye mekân itmiş
Gören dir mihr-i rahşân ile Mirrîh ıktırân itmiş

2 Yazarken hâşiye âyât-ı hüsnünden hat-ı müşgîn
Komışsun noktasın hâlünden agzunda kemân itmiş

3 Dil-i sûzânum içre tîr-i dil-dûzun gören eydür
Semenderdür miyân-ı âteş içre âşiyân itmiş

4 Yolında öldügüm hâk oldugum görüp işigünde
Kilâb-ı kûyun alup üstüh*â*num sürmedân itmiş

5 Şeb-i zülfünde gönlin güm idüp sezmiş dehânundan
Lebün gülmiş kızarmış ‘Âşıka anı ‘ayân itmiş

113
Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Noktası sır fenn-i ‘ışkun bir kitâbı var imiş
Surh-ı hûn-ı ‘âşık ile fasl u bâbı var imiş

2 Hîçe sayılur ser-i ‘uşşâk anda sıfr-veş
Defter-i ‘ışkun da başka bir hisâbı var imiş

3 Hâyil olmazmış fürûgına bu yetmiş bin hicâb
Âfitâb-ı ‘ışkun Allâh nice tâbı var imiş

4 Nûş iden ancak ecel câmıyle def’ eyler humâr
Bezm-i ‘ışkun bir ‘aceb kanlu şarâbı var imiş

5 Tavf-ı kûy-ı yârda ‘Âşık fedâ kıl cânunı
Hacda kurbân itmenün gâyet sevâbı var imiş

6 Her kişi bir intisâb ile şerefden dem urur

‘Âşıkun da ‘ışk-ı pâke intisâbı var imiş

114

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Zâhidâ ‘ayb eyleme oldumsa mest-i mey-perest
Sâgar-ı serde boyanmış yazılan rûz-ı elest

2 Hâbı terk it gâfil olma gözün aç ey müdde’î
Nâm-ı ‘ışkun eyleme câm-ı zücâci sen şikest

3 Katresi tokındugı yirler kevâkib oldılar
Câm-ı ‘ışk içüp sipihre cur’a saçdı cân-ı mest

4 Uyan âvâre hevâya bâde vardı çün habâb
Dürd-âsâ bekleyen yirin olur ehl-i nişest (45a)

5 Kebkebün seyrini gözler gam rasad-gâhında dil
Himmeti ‘âlî dirîgâ rütbesi gâyet de pest

6 N’ola ‘Âşık bursa beş beyt ile hamse pençesin
Düz degil beş barmak elde dest-ber-bâlâ-yı dest

115

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Niçe bir esrâr-ı gamla olalum hayrân ogat
İçelüm câm-ı mey-i gülfâm olalum kan ogat

2 Cur’a-dân-ı ‘ışkını bana vasiyyet eyleyüp
Didi Mecnûn ‘aklı var ise ola her an ogat

3 Lâle vü nergisle servi bâgda gördüm seher
Biri kanzil biri kör bengi biri hayrân ogat

4 Kim vire keyfiyyet-i esrâr-ı ‘ışkundan haber
Müftî hayrân şeyh lâ-ya’kıl dede sultân ogat

5 Gitdiler Ferhâd ü Mecnûn gam çeker ‘Âşık henüz
‘Işk bezmidür kimi geçdi kimi el’ân ogat

116

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Cânâ 'arakla olmaz o la'l-i müzâb telh
Çog olsa gerçi şerbeti eyler gül-âb telh

2 Rûyundan ayrılan 'arak acı gelür bana
Ayrılmag ile gülden olurmış gül-âb telh

3 Sensüz behişt ehline kevser hamîm olur
Şevkünle ehl-i dûzehe gelmez 'azab telh

4 Milh ücâcı 'azb-ı Fırât ide şevk-i vasl
Bîm-i fırâkun ile ola şehd-i nâb telh

5 Yok meyl acı yaşuma cânânda 'Âşıkâ
Gerçi ki mu'teber olur olsa şarâb telh

117

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nat'-ı hüsne beydak-ı hâlün salup ferzâne at
Sâmirî sihrin yehûdî-hâne içre itdi mât

2 Çîn idüp ebrûların baksa Mogol-çîn gözlerün
Şâhine benzer şikâre süzülüp bükmiş kanat

3 Vasf-ı hüsnün fikr iderken hâme alsam agzuma
Leb tolar diş diş nebât u kilk olur çûb-ı nebât

4 Lem'a-i nûr-ı Muhammed olmasa hüsn-i habîb
Dehri tutmazdı görindükce sadâ-yı es-salât

5 'Unfuvân-ı 'ömri zâyi' eyledi 'Âşık hevâ
Bâkîyi sarf it salâha bâkiyât-ı sâlihât

Fİ'T-TERCÎ'ÂT U VE'T-TAHMÎSÂT

I

1

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1 Yar kim rûz-ı şeb agyâr ile seyrân eyler
‘Ayş u ‘işretler ider lutf-ı firâvân eyler

2 Gâh yazup yanılup çün beni handân eyler
Ya’ni âgâz-ı vefâ niyyet-i ihsân eyler

3 Bir elem irişüp ol cem’i perîşân eyler
Seng-i gam hâne-i ümmîdümi vîrân eyler

4 ‘Âlemi ‘ayn-ı elem gülşeni zindân eyler
Sûrumı şîven ü elhânumı efgân eyler

5 Bana bu cevri dimen ol meh-i tâbân eyler
Baht-ı gaddâr bu cevri bana her an eyler

6 Her kaçan yâr vefâ itmege peymân eyler
Tâli’-i nahsum anı yine peşîmân eyler

2

1 Pertev-i mihr ü muhabbet ki dile lâmi’ olur
Gün gibi mihrüm o meh-rûya benüm şâyi’ olur

2 Derd çekdükce gönül ‘ışka dahı tâmi’ olur
Bana rahm itmege kasd eylese bir mâni’ olur

3 Gerdiş-i çarh yâ ifsâd-ı ‘adû vâki’ olur
Baht-ı tîre anı n’eylerse ider dâfi’ olur

4 Ara yirde gam u gussayla gönül zâyi’ olur
‘Âkıbet ‘ışk yolında eleme kâni’ olur

5 Mihr-i ümmîd sehâb-ı gam ile tâli’ olur
Geçdi günüm şeb-i mihnetde bu ne tâli’ olur

6 Her kaçan yâr vefâ itmege peymân eyler
Tâli’-i nahsum anı yine peşîmân eyler

3

1 Kime yanam yakılam ben ne kılam vâ-veylâ
Gördigüm dem dil ü cân ile gönül virdüm ana

2 Kâkül ile kad-ı bâlâsı belâ üzre belâ
Ugradum derde ki olmaz ana ‘âlemde devâ

3 Dügüne varmalu bu derde göre Bû-Derdâ
Yazmamışlar ana kânûn-ı muhabbetde şifâ

4 Vasl-ı yâri ana dermân dimiş İbn-i Sînâ
Vasl-ı yâr ise vefâyise eger çâre ana (46a)

5 Yog imiş ölmeden özge bana dermân kat’â
Nîce dermân ola bu derde dirîgâ derdâ

6 Her kaçan yâr vefâ itmege peymân eyler
Tâli’-i nahsum anı yine peşîmân eyler

4

1 Tâli’ itdi beni ser-geşte-i ‘ışk-ı cânân
Tâli’ itdi beni meftûn-ı belâ-yı hicrân

2 Tâli’ itdi gam-ı ‘ışk ile beni ser-gerdân
Tâli’ itdi beni hicrân elemiyle nâlân

3 Bana tâli’den irer her ne irerse yârân
Gam-ı cânân elem-i ‘ışk u belâ-yı hicrân

4 Anı tâli’dür iden ser-keş ü tünd ü fettân
Beni tâli’dür iden böyle nicitsün cânân

5 N’ola kan aglayup eylersem eger âh u figân
Dâd u feryâd bu tâli’den amân el-âmân

6 Her kaçan yâr vefâ itmege peymân eyler
Tâli’-i nahsum anı yine peşîmân eyler

5

1 Gerçi kim hûblara ‘işve vü nâz oldı şümâr
‘Âşıka sûz u güdâz ile niyâz olur kâr

2 Ger cefâyise eger gâh vefâ olsa ne var
Sen esirge beni baht oldugı yeter gaddâr

3 Âh kim olmada günden güne hâlüm düşvâr
Öldürür bu gam u endûh beni âhir-i kâr

4 Baht-ı serkeş olıcak n'eylesün ana dil-dâr
Şeş-der-i gamda beni baht-ı siyâh eyler zâr

5 Yâr cevvâr diyü aglama 'Âşık her bâr
Tutalum terk-i cefâ ide vefâdâr ola yâr

6 Her kaçan yâr vefâ itmege peymân eyler
Tâli'-i nahsum anı yine peşîmân eyler

II

1

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bahâr oldı müzeyyen oldı gülşen gonce-femlerle
Benefşe tutdı bir yanını bâgun zülfi hamlarla (46b)

2 Şükûfeyle şeh-i gül bâga 'azm itdi 'alemlerle
Safâ bahşın ider zerrîn kadehler câm-ı Cemlerle

3 Pür itdi kîsesini gonce şebnemden diremlerle
Hesâb ider anı nokta döküp jâle rakamlarla

4 Yüzin yazdı şu'â-ı mihr-i bâgın kıl kalemlerle
Pür itdi bu sadâya bülbül âfâkı negamlara

5 Yazıkdur kalmasun 'Âşık belâ küncinde gamlarla
Helâk oldı hazân-ı hüzn ile derd ü elemlerle

6 Seni gözler dü çeşm-i hûn-feşânum niçe demlerle
Gel ey nûr-ı basar merdümlük it demler kademlerle

2

1 Gülistân içre sultân-ı rebî'i itmege ârâm

Çemen-zârı tonatdı ak haymeyle gül-i badâm

2 Ana gülgûnî gönlek tutdı şeftâlû-yı la'l-fâm
Benefşeyle gül-efsûn içmege ey serv-i gül-endâm

3 Surâhî hâzır itdi lâleler zerrîn kadehler câm
Safâ-yı hâtır ile ol gülistân içre dürd-âşâm

4 Bilürsin 'âkıbet devr-i sipihre câmdur encâm
Olup her lâle bir hûnbâr-ı çeşm-i 'Âşık-ı nâ-kâm

5 Göz açup nergis izün tozını gözler sabâh-ı şâm
Zebân-ı hâl iledür sûsen ü sebze idüp i'lâm

6 Seni gözler dü çeşm-i hûn feşânum nice demlerle
gel ey nûr-ı basar merdümlük it demler kademlerle

3

1 Olaldan bezm-i cânda sâkî-i hicrân kadeh gerdân
Mey-i gül-gûn ile pür-câma döndi çeşm-i hûn-efşân

2 Ecel peymânesin pür itmeden ol sâki-i devrân
Demîdür cür'a-i vaslundan ire 'ömr-i câvîdân

3 Beden haste gönül hayrân u vâlih cân sad-çendân
İlige irdi geçdi üstüh*â*ne hançer-i hicrân

4 Yolunı beklemekden hîre oldı dîde-i giryân
Demidür tûtîyâ-yı gerd-i râhundan ire dermân

5 Niçe bir diyeyüm kan aglayup efgân idüp her an
Gel ey ârâm-ı ten âsâyiş-i dil ârzû-yı cân

6 Seni gözler dü çeşm-i hûn-feşânum nice demlerle
Gel ey nûr-ı basar merdümlük it demler kademlerle

4

1 Gözüm sırça serâyın suladı eşk-i ferâvânum
Süpürdi mâ-sivâ hâr u hüsın cârûb-ı müjgânum

2 Yoluna zerd-i atlas döşedi ruhsâr-ı galtânum
Sana şükrâne kurbân itmege hâzırladum cânum

3 Nisâr içün ayagun topragına cân-ı nâlânum
Pür itdi la'l ü dürle kâse-i çeşm-i dür-efşânum

4 Sana karşu çıkup cân agıza geldi güzel hânum
Cigerden cûş idüp kanı diyü geldi göze kanum

5 Mübârek demde yüzüm basa gel devletlü sultânum
Nüzûlün çün müheyyâdur revâk-ı çeşm-i giryânum

6 Seni gözler dü çeşm-i hûn-feşânum nice demlerle
Gel ey nûr-ı basar merdümlük it demler kademlerle

5

1 Süvâr olup gül-i sûrî gibi bâd-ı bahâr ile
Gelürsen bir seher gülzâr-ı vasla rûzigâr ile

2 Olup demler kademler devlet-i 'ışk-ı nigâr ile
Hayât-ı câvidân el vire 'ömr-i bî-şumâr ile

3 Sana cân muntazır olmag içün çeşm-i hezâr ile
Göz oldı tende her bir zahm tîg-i intizâr ile

4 Beden müstagrak-ı hûn oldı zahm-ı hâr hâr ile
Yürek sad-pâre oldı gonce gibi zahm-ı hâr ile

5 Hezârân dîde-i hûn-pâş u çeşm-i eşk-bâr ile
Demidür ire maksûdına 'Âşık âh u zâr ile

6 Seni gözler dü çeşm-i hûn-feşânum niçe demlerle
Gel ey nûr-ı basar merdümlük it demler kademlerle

III

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Geçdi ezmân-ı safâ vü gitdi devrân-ı vefâ
Geldi eyyâm-ı belâ vü irdi hengâm-ı 'anâ
Bize sensin eskiden hem-dem kadîmi âşinâ

Ey felâket ‘âlemi ehlen ve sehlen merhabâ

2 Magrib-i gamda tolındı rûz-ı râhat günleri
İrdi şâm-ı iftirâka zevk u ‘işret günleri
Geldi eyyâm-ı muharremle musîbet günleri
Ey felâket ‘âlemi ehlen ve sehlen merhabâ

3 Tâ ezelden cânumı anunla mu’tâd eyledün
Mihnet ü derd ü gam u gussayla mezâd eyledün
Yine ol hem-demlügi andun bizi yâd eyledün
Ey felâket ‘âlemi ehlen ve sehlen merhabâ (47b)

4 Gitdi baştan ‘akl u dilden sabr u elden ihtiyâr
Kara bahtı ile ‘âşık kaldı tenhâ hor u zâr
Nakd-ı cânı kaldı ancak yoluna ol da nisâr
Ey felâket ‘âlemi ehlen ve sehlen merhabâ

5 Zevkın itdün gerçi birkaç gün safâ vü ‘işretün
Çıkmadı bir dem gönülden lîk havf-ı vahşetün
İntizârun telh iderdi câna şehdin vuslatun
Ey felâket ‘âlemi ehlen ve sehlen merhabâ

6 Kalb-i ‘Âşıkdur yirün şâd u ferahla tolmasun
Koma kim agyâr vahdet-hânene yol bulmasun
Sen bizümsin biz senün arada nâşî olmasun
Ey felâket ‘âlemi ehlen ve sehlen merhabâ

IV

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Merhamet kıl ol şeh-i hûbâna sıhhat rûzi kıl
Halk-ı ‘âlem cânıdur ol câna sıhhat rûzi kıl
Öldi gamda ‘Âşık-ı nâlâna sıhhat rûzi kıl
Yâ İlâhî lutf idüp cânâna sıhhat rûzi kıl

2 Kaşları gibi hilâl olan meh-i tâbânuma
Çeşm-i fettânı gibi bîmâr olan cânânuma
Lutf u ihsân ile dermân eyle kıyma cânuma
Yâ İlâhî lutf idüp cânâna sıhhat rûzi kıl

3 Eyledüm ‘ışkında bin cân ile kurbân cânumı
Rahm idüp şâyed süre alnına katre kanumı
Ka’be hakkıçün kabûl eyle benüm kurbânumı
Yâ İlâhî lutf idüp cânâna sıhhat rûzi kıl

4 ‘İlleti yokdur anun ana ne ‘illet yaraşur
Gül gibi nâzik mizâcında letâfet yaraşur
Cân-ı ‘âlemdür ana sıhhat selâmet yaraşur
Yâ İlâhî lutf idüp cânâna sıhhat rûzi kıl

5 Rûz u şeb ‘Âşıkda olan âh u vâlar hakkıçün
Âsitânunda kabûl olan du’âlar hakkıçün
Ehl-i derde senden irişen devâlar hakkıçün
Yâ İlâhî lutf idüp cânâna sıhhat rûzi kıl

V

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Tâ kıyâmet yâd olınsun bir eyü ad eyle gel
Ehl-i ‘ışkun hâtır-ı vîrânun âbâd eyle gel
Öldiler gam çekmeden bî-çâreler şâd eyle gel
Lutf u ihsân eyleyüp ol servi âzâd eyle gel (48a)

2 Habs içinde çeşm-i bî-mârı gibi olmış ‘alîl
Boynuma alup olayum zülfine anun kefîl
Bir yanar rûşen çerâgun olsun ana ol delîl
Lutf u ihsân eyleyüp ol servi âzâd eyle gel

3 Ol elif kad râstî togrıdugına kaddi dâl
Keç nazarlar itdiler zülfi gibi yanlış hayâl
Dikmen olsun gülşen-i ‘âlemde ol nev-res nihâl
Lutf u ihsân eyleyüp ol servi âzâd eyle gel

4 Dûd-ı âh u dil yeter zindân ile zencîr ana
Bend ile zencîr içün lâzım degül tedbîr ana
Acıyup kan aglaşur cümle cevân u pîr ana
Lutf u ihsân eyleyüp ol servi âzâd eyle gel

5 Gamze-i hûn-rîzi gibi girme ‘Âşık kanına
Çeşm-i cellâdı gibi kıyma garîbün cânına

Gabgabı çahı yeter salma belâ zindânına
Lutf u ihsân eyleyüp ol servi âzâd eyle gel

VI

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kuhl-ı insâf it 'atâ dil çeşmini ac eyleme
Cânı tîr-i mihnet-i nâdâna omac eyleme
Mülk-i 'ırzı 'asker-i zılletle târâc eyleme
Yâ İlâhî 'Âşıkı nâ-merde muhtâc eyleme

2 Seng-i gam fazl ehlinün dest-i cefâsından bana
Yeg gelür nâ-dân olanun merhabâsından bana
Behre ihsân it kanâ'at kimyâsından bana
Yâ İlâhî 'Âşıkı nâ-merde muhtâc eyleme

3 Lutfunı Hızr it kanâ'at çeşme-i hayvanına
Âşinâ eyle tevekkül lücce-i 'ummânına
Her denînün dökme yüzüm suyını dâmânına
Ya İlâhî 'Âşıkı nâ-merde muhtac eyleme

4 Himmetüm şâhâne it suretde dervîşâne kıl
Merd-i meydân-ı tevekkül olmada merdâne kıl
Genc-i istignâya dil ma'mûresin virâne kıl
Yâ İlâhî 'Âşıkı nâ-merde muhtâc eyleme

5 Sifle-perverdür felek erkân-ı devlet dûn-nevâz
Fâyide itmez çok olmak ehl olanda hırs az
Bî-Niyâzâ 'Âşıkı gayründen eyle bî-niyâz
Yâ İlâhî 'Âşık'ı nâ-merde muhtâc eyleme (48b)

VII MUHAMMES

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sıhhat-i şâhî hayât-ı 'âleme 'illet gibi
Halk sıhhat diyü cân virdügi bu ni'met gibi
Kavl-ı şâhî kâdınun da'vâsına hüccet gibi
Halk içinde mu'teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihânda bir nefes sıhhat gibi

2 Rûz irişse ehl-i dîvân halkı hûy hâsıdur
Gice olsa kûs-ı nevbet gulgul u âvâsıdur
Bir yanadan ‘Âşıkun feryâd u vâveylâsıdur
Saltanat didükleri ancak cihân gavgâsıdur
Olmaya baht u sa’âdet dünyede vahdet gibi

3 Mâsivânun terkin özge ana vardur ‘âkıbet
İtme ümmîd-i gınâ şekl-i ‘anâdur ‘âkıbet
Koma istignâyı elden kim gınâdur ‘âkıbet
Ko bu ‘ayş u ‘işreti çünkim fenâdur ‘âkıbet
Yâr-ı bâkî isterisen olmaya tâ’at gibi

4 Meskenün sırça serây olsa gey ehl-i hıred
Gâh evc ü geh hazîz itse mekânun nîk ü bed
Âhir anı sarr idüp zîr ü zeber seng-i lahd
Olsa kumlar sagışınca ‘ömrüne hadd u ‘aded
Gelmeye bu şîşe-i çarh içre bir sâ’at gibi

5 Şâhdur çün câmi’-i âyât-ı Hak sırr-ı Resûl
Nutk-ı Hakdur cân kulagıyle sözin eyle kabûl
Nasb u ‘azlinden kazânun ‘Âşıkâ olma melûl
Ger huzûr itmek dilersen ey Muhibbî fârig ol
Olmaya vahdet makâmı gûşe-i ‘uzlet gibi

VIII MURABBA

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Kurtuluş yok olalı dâmâd elinden kızlarun
Bir kulum ki olmadum âzâd elinden kızlarun
Kime idem bilmezem bîdâd elinden kızlarun
Âh elinden kızlarun feryâd elinden kızlarun (49a)

2 Bilmezem ki âgûmı katıldı çölmek aşına
Biri togar irmeden kızun birisi yaşına
Yir komadılar bana varmaga ocak başına
Âh elinden kızlarun feryâd elinden kızlarun

3 Biri yüksekden beşikde nâleye âgâz ider
Uyar alçakdan ana kundakdagı âvâz ider
Bî-usûl eyler felek hakkâ katı nâ-sâz ider

Âh elinden kızlarun feryâd elinden kızlarun

4 Aglamakla merdüm-i çeşmüm n'ola olsa bebek
Cübbe vü destârı hep oglân bizi itdi felek
Mübtelâ olan bilür bunı ne hâcet ben dimek
Âh elinden kızlarun feryâd elinden kızlarun

5 Korkarum kaht-ı ricâl olup bula kızlar revâc
Erlere nâ-merde kızlar çekdirürler ihtiyâc
Bu kadar tutmac yapana kanda bulam bulamac
Âh elinden kızlarun feryâd elinden kızlarun

6 Ne ocak ma'lûm ne dîvâr belli ne eşik
Her yana baksam görinmez gözüme illâ beşik
Korkaram ki seyl ala tutdı evi delik deşik
Âh elinden kızlarun feryâd elinden kızlarun

7 N'ola düzsem ezgiyi şimden gerü aglamaga
İre mi âyâ elüm bir çükcegiz ohşamaga
'Âşık oglancuklar ile hasretüm oynamaga
Âh elinden kızlarun feryâd elinden kızlarun

IX TERKİB-İ BEND

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1

1 Kaşlarunla ol ruh-ı pür hat u hâl üstindedür
Benzer ol ser-meşke ki levh-i misâl üstindedür

2 İki gözüm merdümi her lahza rûy-ı yârda
San ol iki noktadur ki hatt u hâl üstindedür

3 Hat degül sîb-i zenehdânunda olan âşikâr
Gerddür gûyâ bih-i pârine sal üstindedür

4 Yok ser-i mû hüsnünün eksükligi gerçi ki halk
La'line hat geldi diyü kîl u kâl üstindedür

5 Mâh-ı nevdür ebr içinde vesmede ebrûlarun
Zer varak anda süreyyâdur ki Bilâl üstindedür

6 Ol iki ebrun arasında olan hâl-i siyâh
Tâk-ı mihrâb-ı haramdur hilâl üstindedür (49b)

7 Olsa peyveste kaşı n'ola girihden pür-celâl
Gam degül çîn-i cebîni çün cemâl üstindedür

8 Gül gül itmiş behcet-i mey'ârız-ı gülgûnını
Anma anı ki ne vech reng ü âl üstindedür

9 Turren altında kaşun ki rûy-ı al üstindedür
Ag içünde mâhîdür âb-ı zülâl üstindedür

2

1 Mâh-ı nev-hûrşîde kem benden kerem senden diyüp
Bildi çün eksüklügin kadri kemâl üstindedür

2 'Âşık olsa n'ola bülbüller görüp Şîrîn gibi
Nakş-ı Hüsrevdür gül asılmış nihâl üstindedür

3 Kîn ile çîn-i cebînün görse dir erbâb-ı 'ışk
Mevc-i şûr u fitnedür bahr-i cemâl üstindedür

4 Dil gam-ı zülfeynün ile daldan dala konar
Âşiyân-ı bülbül-i âvâre dal üstindedür

5 Gerdiş-i devrânda zâhir olan etvâr u suver
Benzer ol eşkâle fânûs-ı hayâl üstindedür

6 Fasl-ı nevrûz irdi açıldı gönüller gül gibi
Gonce-veş gönlüm benüm dem-beste hâl üstindedür

7 Gülsitân gül Câmi'îdür anda hoş-h*â*n 'andelîb
Fâhte Hâfız ki kürsî-i nihâl üstindedür

8 Ma'reke tutdı sabâ gülşende olup kâse-bâz
Kâsedür gûyâ çubukda gül ki dal üstindedür

9 Gül degül şebnemle pâyine nisâr içün bahâr
Gül tabakdur la'l-i şebnemden le'âl üstindedür

10 Kutb-ı devrân zıll-ı sübhân Şeh Süleymân-ı zemân
Sâye-i te'yîd-i Yezdân lâ-yezâl üstindedür

3

1 Gülini kodı idüp tesbîh agacın âşîyân
Gördi bülbül ki salâh-ı şeh kemâl üstindedür

2 Degdi sâzun sıklugı kanı kurıdı bâdenün
Şem'-i eyvân-ı şerî'at işti'âl üstindedür

3 Çeşm-i fitne h*â*bda 'âlem uyur arkadadur
'Adlün ile gülşen-i dehr i'tidâl üstindedür

4 Ayagı altına alsa n'ola dehri 'askerün
Himmet-i aktâb u evtâd u ricâl üstindedür

5 Künc-i dünyâya müvekkel oldı şemşîrün senün
Ejder-i pîçidedür gûyâ ki mâl üstindedür

6 Himmetün uc ilde çün Rüstemle Zâl üstindedür
Ceyş-i nekbet muttasıl mülk-i kırâl üstindedür

4

1 Kızıl Elmada görenler mehçe-i sancâgunı
Sandı sîb-i müslimîdür ki nihâl üstindedür

2 Surh-ser oklı şikârundur serinde nâvekün
Şâhin-i deşt-i gazâdur ki gazâl üstindedür

3 Virse n'ola cân-ı şîrîni gören nîzende baş
Her biri bir şekl-i Hüsrevdür nihâl üstindedür

4 Kelle-i a'dâda yir yir zahm-ı gürz ü şemşîrün
Tâze açılmış karanfildür sifâl üstindedür

5 Nâhun-ı peykânun eyler 'ukdesin hal düşmenün
Mîm-veş başı girihdür ki melâl üstindedür

6 Arasın kessin okun gönder yâhûd tîgini sal

Cism ü cânı kâfirün ceng ü cidâl üstindedür

7 Keff-i cûdun hüsrevâ bir nehr-i sâ'ildür senün
Mevclerdür hatları âb-ı zülâl üstindedür

8 Elleri seng-i sitemden şimdi taş altındadur
Rahm iderdün 'Âşıkı görsen ne hâl üstindedür

5

1 El hilâl-i 'ıyd gözler ol seg-i dîvâne-vâr
Atun izine ırakdan rûy-mâl üstindedür

2 N'ola ger ölmezden evvel ölse erbâb-ı kaza
Müddet eksülmekde vü 'ömr intikâl üstindedür

3 Yaşdan akça döküp gün sayup eyler göz hesâb
Havf-ı 'azl ile dil ü cân i'tizâl üstindedür

4 Bâl ü perrüm yanalı yangında tüyüm düzmedüm
Şâh-bâz-ı gam anunçün murg-ı mâl üstindedür

5 Şeh buyurmış ben terakkî ile mansıb umdugum
'Âşık-ı divânenün fikri muhâl üstindedür

6 Hâşe-lillâh ki ola yanında bu fikr-i muhâl
Çün kemâl ehline ihsânı kemâl üstindedür

7 Pertev-i mihrünle günden güne artur etmegüm
Mâh-ı feyz-i mihr ile kesb-i kemâl üstindedür (50b)

8 Pâdişâhum pertev-i mihrün ten-i hâkîye sal
Pertev-i hûrşîdi hâk-i derr-i mâl üstindedür

9 Cümle 'âlem bana bed-h*â*h u yezîd olsa ne gam
Himmetün meddür çekilmiş çünki el üstindedür

10 Âfitâbun niçe ki sadr-ı sa'âdetdür yiri
Meskeni mâh-ı nevün saff-ı ni'âl üstindedür

11 Rişte-i devrân gibi 'ömrün ola dûr u dırâz

Devletün ola o silk-i mâh u sâl üstindedür

6

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gerçi dilber gitdi itdi va'de-i vasl ile lâf
Korkarum ol serv-kâmet vâ'deye ide hilâf
Rabbenâ ahfeznâ min el-mevt bi-hecr ü ihtilâf[63]
Yâ gıyâse'l-müstagîsîn neccinâ mimmâ nahaf

2 Tâ kıyâmet şöyle bâkî ola fırkat korkarum
Olmaya cânân ile bir dahi vuslat korkarum
İrmeye pîr-i mugandan bana himmet korkarum
Yâ gıyase'l-müstagîsîn neccinâ mimmâ nahâf

3 Va'de-i vasl eyleyüp gitmişdi gerçi ol güzel
Eglenürdüm vasl-ı ümmîdiyle idüp tûl-ı emel
Şimdi havfum bu ki vâ'de irmeden ire ecel
Yâ gıyase'l-müstagîsîn neccinâ mimmâ nahâf

4 Va'de irdi itmedi 'ahde vefâ ol pür-cefâ
Va'deye küymeye gibi işbu 'ömr-i bi-vefâ
Şöyle hecr ile ölem gidem gibi ben mübtelâ
Ya gıyase'l-müstagîsîn neccinâ mimmâ nahâf

5 'Âşık u âşufte vü bî-cân u dil tenhâ vü zâr
'Işk derbendine düşdüm reh-zen oldı çeşm-i yâr
Kûy-ı vasla irmeden irişe gibi hatt-ı yâr
Yâ gıyase'l-müstagîsîn neccinâ mimmâ nahâf[64] (51a)

XI

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Sa'âdet rahşı sür meydân senündür
Şecâ'at topın ur çevgân senündür
Bu gün âyin ile erkân senündür
O gün Sultân Selîm devrân senündür

[63] Ey Rabbimiz! Bizi ayrılık ve ihtilafla ölümden muhafaza eyle!
[64] Ey yardıma muhtaçlara yardım edici! Bizi korkyuğumuz bu şeyden koru!

2 Sunuldı destüne mühr-i Süleymân
Mutî'-i emrün oldı ins ile cân
Melekler kaldı k'ola bende fermân
O gün Sultân Selîm devrân senündür

3 Çün itdün taht-ı şâhîye culûsı
Önünde itdi şehler câblûsî
Kapunda kıldı 'âlem hâk-bûsı
O gün Sultân Selîm devrân senündür

4 Nişâne irişüp tîri du'ânun
Kemânı elde yasıldı kemânun
Oturdı yirine cânı cihânun
O gün Sultân Selîm devrân senündür

5 Münevver şem'-i eyvân-ı şerefsin
Dür-i pâkîze-i âlî sadefsin
Selefden hak bu kim hayrü'l-halefsin
O gün Sultân Selîm devrân senündür

6 Bu gün nakd-i Süleymân-ı zemânsın
Nerîmân yâdigârı Kahramânsın
Ferîd-i dehrsin sâhib-kırânsın
O gün Sultân Selîm devrân senündür

7 Melekler hizmetüne varıcıdur
Hudâ yardımcı tâli' yarıcıdur
Sana inkâr idenler hâricîdür
O gün Sultân Selîm devrân senündür

8 Gelüp insâfa devrân geçdi becden
Niçe Bagdâd yâ gülşen döndi Becden
Didi gadr ile kul kapusı geçden
O gün Sultân Selîm devrân senündür

9 Bir elde câm tut bir elde şemşîr
İdüp seyrân-ı 'âlem ol cihângîr
Muvâfık oldı tedbîr ile tâkdîr
O gün Sultân Selîm devrân senündür

10 Çü sensin şâh-ı merdân şâh-ı Yezdân
Degül rûbeh yanunda genc arslan
Kaşanur heybetünden şîr-i ner kan
O gün Sultân Selîm devrân senündür

11 Elünde tîg-i zer mey câm-ı Cem kıl
Senündür Rûm âheng-i ‘Acem kıl
Kızıl başun vücûdını ‘adem kıl
O gün Sultân Selîm devrân senündür

12 Deden oklı şikârîdür kızıl baş
Baban bend urdı ‘âlem didi sabaş
Hakundur sen idersen küşte bin baş
O gün Sultân Selîm devrân senündür

13 Çün evvel kâr-ı Kirdârun gazâdur
Mukarrer rehberün lutf-ı Hudâdur
Libâs-ı şâhî teşrîf-i gazâdur
O gün Sultân Selîm devrân senündür

14 Çü sensin zıll-ı Hak dâdâr-ı dâver
Vücûdun oldı halka sâye-güster
N’ola gölgende hoş geçsek gedâlar
O gün Sultân Selîm devrân senündür

15 Nigîn-i tâc u tahtı Hak tebârek
Vücûd-ı pâküne ide mübârek
Gubârun ola çarha tâc-ı târek
O gün Sultân Selîm devrân senündür

16 Kapunda ‘Âşık ser-sebz gûyâ
Olur medhünle bir tûtî-i gûyâ
Anı en’âmun ile kıl şeker-hâ
O gün Sultân Selîm devrân senündür

17 Silahdârun agâsı oldı mirrîh
İde a’danı tâ tîgiyle tevbîh
Culûs-ı tahta ‘Âşık didi târîh
O gün Sultân Selîm devrân senündür

Zıll-ı ilâh bâdâ
974/1566-1567